

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden samt med förslag till lag om rymdverksamhet och om ändring av 2 § i hittegodslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att riksdagen godkänner konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden samt en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen. Dessutom föreslås att det stiftas en lag om rymdverksamhet och att hittegodslagen ändras.

Konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden ålägger varje stat att föra in rymdföremål som den sänt ut i ett register som staten själv för och lämna de i konventionen angivna uppgifterna om rymdföremål till den offentliga förteckning som Förenta nationernas generalsekreterare för.

Den föreslagna lagen om rymdverksamhet ska tillämpas på rymdverksamhet som bedrivs på Finlands territorium eller på en farkost som är registrerad i Finland. Dessutom ska lagen tillämpas på rymdverksamhet som bedrivs av en finsk medborgare eller en juridisk person med säte i Finland.

I den föreslagna lagen föreskrivs det om tillståndsplikt för rymdverksamhet, förutsättningarna för beviljande av tillstånd, verksamhetsutövarens skyldigheter, övervakning av rymdverksamhet och statens regressrätt gentemot verksamhetsutövaren. Lagen innehåller också bestämmelser om register över rymdföremål och de uppgifter som ska föras in i registret. Arbets- och näringsministeriet är den tillståndsmyndighet och registerförande myndighet som avses i lagen. Brott mot lagen ska bestraffas som rymdverksamhetsförseelse.

Det föreslås att 1970 års lag om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden upphävs och att hittegodslagen ändras till följd av den föreslagna nya lagen.

Konventionen träder i kraft för Finlands del när Finland har deponerat sitt anslutningsinstrument. Lagen om konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden avses träda i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet samtidigt som konventionen träder i kraft.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2018.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	5
1 INLEDNING	5
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis	5
2.1.1 Den nationella rymdförvaltningen och lagstiftningen	5
2.1.2 Rymdsektorn i Finland	7
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet	7
2.2.1 Förenta nationernas rymdöverenskommelser	7
2.2.2 Internationella teleunionen	14
2.2.3 Europeiska rymdorganisationens och Europeiska Unionens rymdpolitik ..	15
2.2.4 Nationella rymdlagar	16
2.3 Bedömning av nuläget	22
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	23
3.1 Målsättning	23
3.2 Alternativ och bedömning av dem	23
3.3 De viktigaste förslagen	24
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	26
4.1 Ekonomiska och administrativa konsekvenser för företagen och andra verksamhetsutövare	26
4.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	27
4.3 Konsekvenser för myndigheterna	28
4.4 Konsekvenser för miljön	29

RP 157/2017 rd

5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	29
5.1	Beredningsskeden och beredningsmaterial	29
5.2	Remissyttranden	30
	DETALJMOTIVERING	32
1	REGISTRERINGSKONVENTIONENS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND	32
2	LAGFÖRSLAG	34
2.1	Lagen om konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden..	34
2.2	Lagen om rymdverksamhet	34
	1 kap. Allmänna bestämmelser	34
	2 kap. Verksamhetsutövarens skyldigheter	39
	3 kap. Ändringar och övervakning	50
	4 kap. Särskilda bestämmelser	52
2.3	Lagen om ändring av 2 § i hittegodslagen	55
3	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER.....	55
4	IKRAFTTRÄDANDE	56
5	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT BEHANDLINGSORDNING	57
5.1	Behovet av riksdagens samtycke	57
5.2	Förhållande till grundlagen	58
5.3	Behandlingsordning	64
	LAGFÖRSLAG.....	65
	1. Lag om konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden	65
	2. Lag om rymdverksamhet.....	66
	3. Lag om ändring av 2 § i hittegodslagen.....	73
	FÖRDRAGSTEXT	74

RP 157/2017 rd

BILAGA	80
PARALLELLTEXT	80
3. Lag om ändring av 2 § i hittegodslagen.....	80

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Finland har blivit en rymdstat då den första finska satelliten har sänts ut i rymden sommaren 2017. Också andra projekt som gäller små satelliter är på gång. Förutom satelliter avsedda för vetenskaplig forskning och lärdomsprov vid högskolor blir även kommersiella satelliter vanligare. Den ökade aktiviteten på området har skapat ett behov av att utarbeta nationell lagstiftning om förutsättningarna för verksamheten och verksamhetsutövarnas skyldigheter. Den nationella lagstiftningen bygger på bestämmelserna om tillståndsplikt för rymdverksamhet, registrering av rymdföremål, ersättning för skador orsakade av rymdverksamhet och övervakning av rymdverksamheten i internationella överenskommelser som är bindande för Finland.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Den nationella rymdförvaltningen och lagstiftningen

Finland har en decentraliserad rymdförvaltning. Rymdfrågor är horisontella och överskrider gränserna mellan förvaltningsområdena. I anslutning till arbets- och näringsministeriet finns delegationen för rymdärenden, som sammanför de olika förvaltningsområdenas synvinklar. Ministerierna svarar dock själva för utvecklingen och utnyttjandet av rymdverksamheten inom respektive förvaltningsområde. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för utformningen av nationella ståndpunkter till de rymdfrågor som tas upp i Europeiska unionens (EU) konkurrenskraftsråd och näringsministern företräder Finland på Europeiska rymdorganisationens (ESA) och EU:s ministermöten om rymdsektorn. I Europeiska rymdorganisationens högsta organ (rådet) företräds Finland av företrädare för arbets- och näringsministeriet och Innovationsfinansieringsverket Tekes. Tekes fungerar också som sekretariat för delegationen för rymdärenden och samordnar Finlands deltagande i ESA:s program.

Lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden (616/1970)

I nuläget har Finland ingen lagstiftning som kan tillämpas på utsändning av satelliter. Den enda lag som faktiskt gäller rymden är lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden (616/1970). Genom denna lag har överenskommelsen rörande räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden verkstälts (FördrS 45 och 46/1970).

Enligt lagen är var och en som observerar att besättningen i en rymdfarkost drabbats av en olycka eller att den är i nödläge eller har företagit nödlandning eller att ett rymdföremål eller någon del av det annars landar på finskt land eller havsterritorium eller på öppna havet därintill skyldig att anmäla saken till närmaste polis-, gränsbevaknings- eller militärmyndighet. Lagen förpliktar dessutom till att vid behov lämna sådant bistånd till räddning av en medlem av besättningen i rymdfarkosten och dennas utrustning som man, utan att försätta sig själv eller annan i fara, kan åstadkomma.

Påträffar man ett rymdföremål, ska anmälan om fyndet ofördröjligen göras till närmaste polis-, gränsbevaknings- eller militärmyndighet. Föremålet får inte bortföras eller rubbas utan till-

stånd av myndigheten, såvida inte synnerligen vägande skäl därtill föreligger. Föremålet ska på anfordran överlämnas till myndigheten. På rymdföremål tillämpas inte hittegodslagen (778/1988). Enligt lagen ersätts kostnader som åsamkas till följd av anmälan eller bistånd av statens medel. Detsamma gäller i fråga om ersättning för sådana skador som räddningsåtgärder eller rymdföremål eller en medlem av besättningen i en rymdfarkost vid fullgörande av uppgifter som ansluter sig till rymdfärd åsamkat. Den som bryter mot lagen kan dömas till böter.

Förordningen om delegationen för rymdärenden (288/1992)

Statsrådet tillsätter delegationen för rymdärenden för tre år i taget. Den nuvarande delegationens treåriga mandattid går ut vid utgången av mars 2019. Delegationens ordförande är från arbets- och näringsministeriet och vice ordföranden från kommunikationsministeriet. De övriga medlemmarna företräder utrikesministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, miljöministeriet, Meteorologisk institutet, Lantmäteriverket, Finlands Akademi, Innovationsfinansieringsverket Tekes och föreningen Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry.

Delegationen har en central roll i den finska rymdförvaltningen. Den har svarat för utarbetandet av den nationella rymdstrategin 2016—2020 och följer upp hur strategin genomförs i praktiken. Delegationen gör också utredningar och framställningar om de nationella målen inom rymdsektorn samt avger utlåtanden för utveckling av forskningen och utbildningen samt den industriella verksamheten inom rymdsektorn, för utnyttjande av rymdverksamhetens vinningar samt för utveckling av samarbetet mellan de finska parterna inom sektorn. Den deltar också i beredningen av de nationella synpunkterna för ESA:s ministermöten och rymdrelaterade EU-ärenden.

Delegationen konstaterade våren 2016 att det behövs nationell lagstiftning om rymdverksamhet. Arbetsgruppen som bereder den nationella rymdlagen och som tillsattes av arbets- och näringsministeriet för tiden från den 1 februari till den 29 december 2017 rapporterar hur dess arbete framskrider till delegationen för rymdärenden.

När det gäller målen i Finlands rymdstrategi ligger fokus på applikationer som är viktiga med tanke på samhället. De fyra centrala sektorerna i Finlands rymdverksamhet är vetenskaplig forskning om rymden och jordklotet, satellitbaserad fjärranalys, satellitbaserad positionering och rymdindustri. Målet är att Finlands rymdverksamhet inom utvalda sektorer ska vara på toppnivå i världen år 2020.

Spetsprojekten i strategin är följande:

1. De ökande kraven i det arktiska området bemöts genom rymdapplikationer: genom nationella satellitdatacentralers verksamhet stärks forskningen i det arktiska området, naturresurser, klimatförändringen och miljösäkerheten och skapas nya offentliga och kommersiella tjänster.
2. Tjänsternas konkurrenskraft stärks med hjälp av öppen geografisk information: Satellitbaserad positionering stödjer intelligenta transporter nationellt och inom exporten. Annan platsbaserad affärsverksamhet bygger på stora mängder data från satellitbaserad fjärranalys som förädlas till tjänster i hemlandet och för exportmarknaden på områdena för positions-, fjärranalys- och geografisk information.

3. Nivån på den vetenskapliga forskningen höjs med stöd av ESA:s och EU:s program: finsk rymdforskning och jordobservation ska ingå i allt djupare internationella nätverk.

4. Rymdindustrin svarar på den allt hårdare konkurrensen genom specialisering och applikationer: de finska rymdteknikföretagens konkurrenskraft på internationella satellitmarknader utvecklas vidare.

2.1.2 Rymdsektorn i Finland

Finska företag inom rymdsektorn har fått en stark ställning och gott rykte inom den europeiska rymdindustrins underleverantörskedjor och ESA:s program. I Finland finns för närvarande cirka 80 företag som planerar eller tillverkar apparater, konstruktioner och programvara för satelliter eller som utnyttjar satellitdata i sin affärsverksamhet.

Finska företag har redan under flera årtionden bidragit med sitt spetstekniska kunnande till flera internationella rymdprojekt. Finska industriprodukter finns i EU:s Sentinel-satelliter och finska organisationer har medverkat i forskningsprojekt på områdena för skogskartläggning, rymdvetenskap och rymdväder inom ramen för EU:s sjunde ramprogram. I Finland finns också flera små företag som sysslar med positionering och geografisk information och universitetet har gett upphov till nya spin off-företag på området.

Enligt Tekes konsekvensbedömning som blev klar 2016 möjliggör rymdteknik och rymdapplikationer en omsättning på minst 22 miljarder euro, över 40 000 arbetsplatser och export för 13 miljarder euro för finska företag (cirka 20 procent av Finlands export). En fjärdedel av dem som besvarade (807 svarande) konsekvensbedömningen svarade att deras produkt, tjänst eller process inte skulle fungera utan rymdteknik eller satellitdata.

Utöver de traditionella forskningsorganisationerna och apparat- eller tillämpningsleverantörerna lockar de möjligheter som den så kallade New Space Economy erbjuder nya aktörer till sektorn även i Finland. New Space hänvisar till rymdverksamhet som ofta bedrivs av nya aktörer inom sektorn, vanligtvis med kommersiella utgångspunkter och oberoende av staten. Små satelliter och enskilda uppsändningstjänster möjliggör enklare och billigare tillträde till rymden än tidigare och rymdapplikationer används i allt större utsträckning även för annat än forskningsbehov, exempelvis positionerings- och telekommunikationstjänster i vardagen. Aalto-universitetet har sänt ut den första finska satelliten i rymden sommaren 2017 och två finska företag förbereder sig på att skicka ut egna satelliter. Eftersom sektorn utvecklas snabbt kan man förvänta sig att antalet kommersiella aktörer ökar ytterligare i framtiden.

Finlands första satelliter är små satelliter. I allmänhet avses med små satelliter satelliter som väger högst 500 kilogram. De kan indelas i minisatelliter (100—500 kg), mikrosatelliter (10—100 kg), nanosatelliter (1—10 kg), picosatelliter (0,1—1 kg) och femtosatelliter (under 0,1 kg). En undergrupp av små satelliter är också cube-satelliter, varmed avses satelliter med standardiserad form och storlek (10 cm x 10 cm x 10 cm) som väger ungefär 1 kilogram, och som också kan sammanfogas till större enheter.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet

2.2.1 Förenta nationernas rymdöverenskommelser

Under Förenta nationernas (FN) generalförsamling finns kommittén för fredlig användning av rymden, *United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space* (nedan COPUOS),

som inrättades i slutet av 1950-talet. Kommittén har 84 medlemmar. Finland är inte medlem av kommittén men har för avsikt att ansöka om medlemskap under 2018. I kommittén behandlas olika frågor i anslutning till utnyttjande av rymden och bereds utkast till överenskommelser och resolutioner.

I början av sin verksamhet COPUOS förberedde två viktiga resolutioner, den av FN:s generalförsamling 1961 antagna resolution 1721(XVI) (*Resolution 1721 A and B (XVI) of 20 December 1961: International cooperation in the peaceful use of outer space*) och 1963 års resolution 1962 (XVIII) (*Declaration of Legal Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space*), som är känd som principförklaringen. Även om ingen av resolutionerna är juridiskt bindande, anses de innehålla allmänt godkända principer för rymdrätt och sedvanerättsligt förpliktande bestämmelser.

Resolutionerna fungerade som underlag för FN:s rymdöverenskommelser som ingicks i slutet av 1960-talet och på 1970-talet och som är fem till antalet:

1) Fördraget innehållande principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar, nedan *rymdfördraget (Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and other Celestial Bodies; Outer Space Treaty)*; öppnat för undertecknande 27.1.1967 och trädde i kraft internationellt 10.10.1967. Finland är part i fördraget (FördrS 56—57/1967).

2) Överenskommelsen rörande räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i yttre rymden 10.9.1970, nedan räddningsöverenskommelsen (*Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts and the Return of Objects Launched into Outer Space*); öppnad för undertecknande 22.4.1968 och trädde i kraft internationellt 3.12.1968. Finland är part i överenskommelsen (FördrS 45 och 46/1970) och överenskommelsen har satts i kraft genom lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden (616/1970).

3) Konventionen om internationellt ansvar för skador som orsakas av rymdföremål, nedan *ansvarskonventionen (Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects; Liability Convention)*; öppnad för undertecknande 29.3.1972 och trädde i kraft internationellt 1.9.1972. Finland är part i konventionen (FördrS 8 och 9/1977).

4) Konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden, nedan *registreringskonventionen (Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space; Registration Convention)*; öppnad för undertecknande 14.1.1975 och trädde i kraft internationellt 15.9.1976.

5) Avtalet om staters aktiviteter på månen och andra himlakroppar, nedan *månfördraget (Agreement Governing the Activities of States on the Moon and Other Celestial Bodies; Moon Agreement)* öppnat för undertecknande 18.12.1979 och trädde internationellt i kraft 11.7.1984.

Över 100 stater är parter i rymdfördraget. Största delen av EU-länderna och de länder som är medlemmar i Europeiska rymdorganisationen samt andra länder som bedriver rymdverksamhet är parter i de fyra viktigaste rymdöverenskommelserna, dvs. alla andra utom månfördraget.

Utöver de ovannämnda överenskommelserna har FN generalförsamling antagit flera principförklaringar och resolutioner. De är dock inte juridiskt bindande utan rekommenderade. De

viktigaste av dem är principerna för TV-satelliter (*Principles Governing the Use by States of Artificial Earth Satellites for International Direct Television Broadcasting, 37/92 of 1982*), fjärranalysprinciperna (*Principles Relating to Remote Sensing of the Earth from Outer Space, 41/65 of 1986*), principerna för användning av kärnkraft som energikälla i rymden (*Principles Relevant to the Use of Nuclear Power Sources in Outer Space 47/68 of 1992*) och principerna för utnyttjande av rymden till gemensam nytta för alla stater (*Declaration on International Cooperation in the Exploration and Use of Outer Space for the Benefit and in the Interest of all States, Taking into Particular Account the Needs of Developing Countries, 51/122 of 1996*). FN har genom sina resolutioner preciserat definitionen av utsändande stat (*Resolution 59/115 of 2004: Application of the Concept of the "Launching State"*) samt gett rekommendationer om förbättrad registreringspraxis för rymdföremål (*Resolution 62/101 of 2007: Recommendations on Enhancing the Practice of States and International Intergovernmental Organizations in Registering Space Objects*) och om nationell rymdlagstiftning (*Resolution 68/74 of 2013: Recommendations on National Legislation Relevant to the Peaceful Exploration and Use of Outer Space*). FN har också gett egna anvisningar om minskning av rymdskrotet (*Space Debris Mitigation Guidelines of the COPUOS*).

COPUOS är fortfarande ett internationellt viktigt forum, där man diskuterar frågor som hänförs till utnyttjande av och forskning i rymden samt den internationella rymdrättens utveckling, tillämpning och tolkning. Under plenum arbetar en rättslig och en teknisk-vetenskaplig underkommitté. Tidvis diskuteras en uppdatering av FN:s rymdöverenskommelser, men det har visat sig vara mycket svårt att komma överens om ändringarna.

Det viktigaste innehållet i FN:s rymdöverenskommelser

Rymdfördraget

Rymdfördraget är det viktigaste av alla rymdöverenskommelser och de andra överenskommelserna har utarbetats för att komplettera rymdfördragets bestämmelser. Rymdfördraget har undertecknats av 25 och ratificerats av 105 stater (situationen 1.1.2017).

Rymdfördragets syfte är att garantera samtliga stater fritt och jämlikt tillträde till rymden. Enligt fördraget ska utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar, äga rum till alla länders fromma och i alla länders intresse och de ska vara hela mänsklighetens egendom. Yttre rymden ska fritt få utforskas och utnyttjas av alla stater, på grundval av jämställdhet och i enlighet med folkrättens regler. Alla områden av himlakropparna ska vara öppna för tillträde. I yttre rymden ska vetenskaplig forskning fritt få bedrivas och staterna ska underlätta och uppmuntra internationellt samarbete för sådan forskning. Yttre rymden och himlakropparna kan inte förvärfvas av någon stat genom nyttjande eller besittningstagande och staterna ska främja internationell fred och samarbete när de utforskar och utnyttjar rymden.

I fördraget betonas fredligt utnyttjande av rymden. Där förbjuds entydigt att i kretslopp placera kärnvapen eller andra massförstörelsevapen, och att placera sådana vapen på himlakroppar eller stationera dem på något annat sätt i yttre rymden. Dessutom får månen och övriga himlakroppar användas uteslutande för fredliga ändamål och det är inte tillåtet att upprätta militära baser, pröva vapen och utföra militära manövrer. Det är dock tillåtet att använda militär personal för vetenskapliga undersökningar eller för andra fredliga ändamål.

Med tanke på den nationella lagstiftningen finns rymdfördragets viktigaste bestämmelser i artiklarna 6–8. Enligt artikel 6 bär staterna internationellt ansvar för sin verksamhet i yttre

rymden, såväl statlig som icke-statlig verksamhet. För icke-statlig rymdverksamhet erfordras tillstånd och fortlöpande övervakning från vederbörande stats sida.

Enligt artikel 7 är varje stat som utsänder föremål i yttre rymden eller medverkar härtill eller från vars område eller anordningar sådan utskjutning äger rum internationellt ansvarig för skada, som på jorden, i luftrummet eller i yttre rymden av dylikt föremål tillfogas en annan fördragsslutande stat, dess fysiska eller juridiska personer. Ansvarsartiklarna har kompletterats med bestämmelser i ansvarskonventionen.

Enligt artikel 8 ska den fördragsslutande stat i vars register ett rymdföremål förs behålla domsrätt och kontroll över sådant föremål jämte personal på detsamma. Äganderätten till ett föremål eller någon del därav som sänts ut i yttre rymden påverkas inte av dess närvaro i yttre rymden eller på en himlakropp eller av dess återvändande till jorden. Sådana föremål eller delar därav, som påträffas utanför den registerförande statens gränser, ska återlämnas till denna stat.

I rymdfördragets övriga artiklar åläggs de fördragsslutande staterna att samarbeta och bistå varandra. De fördragsslutande staterna ska lämna rymdfarare allt tänkbart bistånd i händelse av olycka och nödläge och varna övriga fördragsslutande stater för faror som de upptäcker och som kan hota rymdfarare. De fördragsslutande staterna ska också se till att deras verksamhet i rymden inte orsakar fara för nedsmutsning av yttre rymden och att ogynnsamma förändringar i jordens omgivning genom att utomjordisk materia tillförs denna. Genom fördraget försöker man dessutom främja öppenhet i rymdverksamheten och staterna ska sända underrättelser om sin rymdverksamhet till övriga fördragsslutande stater, till exempel inom COPUOS.

Rymdfördraget definierar inte vad som är rymden eller var rymden börjar. Saken diskuteras årligen i den juridiska underkommittén till COPUOS, men man har inte nått samförstånd. En definition av rymden skulle i första hand vara av betydelse i förhållande till luftfartsrätten, eftersom rymden och atmosfären regleras av olika internationella överenskommelser. Rymden är helt och hållet internationellt område, medan luftrummet ovanför en stats territorium och havsområde hör till statens suveränitet. I praktiken har avsaknaden av en definition ändå inte förorsakat några betydande problem.

Internationellt råder det enighet om att rymden börjar efter atmosfären. Det finns dock ingen bestämd höjd där atmosfären övergår i rymden, utan atmosfären tunnas så småningom ut till det vakuum som råder i rymden. Ofta definieras rymden så att den börjar vid den så kallade Karmanlinjen på cirka 80—100 kilometers höjd, där luftens aerodynamiska lyftkraft upphör och vanliga flygplan inte kan flyga. Enligt en annan definition börjar rymden på den höjd där satelliter kan gå som lägst, på cirka 95—110 kilometers höjd. Som den vetenskapliga rymden kan också betraktas det område där rymdvädet blir ett viktigare omgivande villkor än det vanliga vädet, på cirka 80 kilometers höjd.

Enligt den danska rymdlagen avses med rymden det område som finns högre upp än 100 kilometer över havet. Enligt förarbetena till den danska lagen har rymden definierats för att begränsa lagens tillämpningsområde och gränsen påverkar inte Danmarks ståndpunkt med avseende på var rymden börjar internationellt. I övrigt definierar de jämförda nationella lagarna inte rymden. Eftersom det saknas en internationell definition föreslås inte heller någon definition av rymden i den finska lagen.

Ansvarskonventionen

Syftet med ansvarskonventionen var att skapa internationella regler för skador som orsakats av rymdföremål och säkerställa att ett fullt och rättvist ersättningsbelopp skyndsamt erlaggs till offren för sådana skador. Ansvarskonventionen har undertecknats av 20 och ratificerats av 94 stater (1.1.2017).

I konventionen definieras både person- och saksador som skada. Av konventionens definitioner har definitionen av utsändande stat rönt särskild uppmärksamhet. Enligt konventionen avses med utsändande stat en stat, som utsänder eller medverkar till utsändande av rymdföremål (*procures the launching*) samt en stat, från vars territorium eller anläggning rymdföremål har avsänts. Samma definition finns i artikel 1 i registreringskonventionen och en motsvarande i artikel 7 i rymdfördraget.

Definitionen av utsändande stat har tolkats på olika sätt. De andra tre faktorerna, utsändande, territorium och anläggning, är i princip klara, men det finns olika tolkningar av när en stat ska anses medverka vid utsändandet, i synnerhet om rymdverksamheten bedrivs av enskilda verksamhetsutövare. Enligt den vida tolkningen anses den stat som har beviljat tillstånd till rymdverksamheten som utsändande stat.

Exempelvis enligt förarbetena till den österrikiska lagen anser sig Österrike vara utsändande stat, som har medverkat till att ett rymdföremål sänts ut, om Österrike har beviljat tillstånd till verksamheten. Däremot anser Nederländerna att man aldrig är utsändande stat, om rymdverksamheten bedrivs av enskilda verksamhetsutövare, även om staten skulle ha beviljat tillstånd till verksamheten i fråga. I den juridiska litteraturen anses dock allmänt Nederländernas linje företräda en alltför strikt tolkning. Enligt förarbetena till den danska lagen Danmark anser sig vara utsändande stat i de fall då den sänder ut ett rymdföremål, dvs. är ansvarig för rymdföremålet, eller där Danmark på något annat sätt medverkar vid utsändandet, till exempel genom att godkänna ett rymdföremål innan det sänds ut utomlands.

Även i Finland vore det motiverat att utgå ifrån att Finland är utsändande stat, om Finland har beviljat tillstånd till rymdverksamheten i enlighet med denna lag. Det är dock skäl att påpeka att det inte går att ändra internationell rätt genom nationella tolkningar. Om det blir aktuellt att pröva ett ärende som ett internationellt rymdskadefall, bedöms den utsändande statens ställning i ljuset av FN:s rymdöverenskommelser, oberoende av statens egen tolkningslinje. Tolkningen av begreppet utsändande stat diskuteras regelbundet internationellt, bland annat i COPUOS:s juridiska underkommitté.

Huvudprinciperna för staternas ansvar definieras i artiklarna 2 och 3 i ansvarskonventionen. Enligt artikel 2 har den utsändande staten objektivt ansvar för ersättning för skada, som dess rymdföremål orsakat på jordens yta eller på luftfartyg som är i luften. Enligt artikel 3 är den utsändande statens ansvarig för skada på en annan fördragsslutande stats rymdföremål eller på personer eller egendom i sådant rymdföremål som orsakats annanstans än på jordens yta endast om den utsändande staten måste anses bära skuld till skadan eller denna orsakats av personer, för vilka den staten är ansvarig.

Enligt konventionen är flera utsändande stater solidariskt ansvariga för en skada på grund av antingen objektivt ansvar eller vållande. Den utsändande stat som erlagt ersättning har regressrätt gentemot en annan ansvarig utsändande stat. De utsändande staterna kan komma närmare överens sinsemellan om sitt solidariska ansvar. Det bör påpekas att ansvarskonventionen inte tillämpas på skador som drabbar den utsändande statens egna medborgare eller andra staters medborgare som deltar i den utsändande statens egen rymdverksamhet.

Konventionen ger den skadelidande staten rätt att kräva ersättning av den utsändande staten. Ersättning krävs på diplomatisk väg inom de tider som bestäms i konventionen. I händelse av att diplomatiska förhandlingar inte leder till en överenskommelse om ersättning inom ett år, innehåller konventionen bestämmelser om tillsättande av en skadeståndskommission. Skadeståndskommissionen avgör huruvida ersättningsanspråken är motiverade samt beslutar om det ersättningsbelopp som ska erläggas. Skadeståndskommissionens beslut är slutgiltigt och bindande, om parterna så har överenskommit. Finland har 2001 avgett en ömsesidig förklaring enligt vilken Finland ger ett generellt erkännande av rättskraften hos kommissionens beslut i förhållande till varje annan stat som har avgett samma förklaring (RP 85/2001, republikens president förordning om ändring av förordningen om bringande i kraft av konventionen om internationellt ansvar för skador som orsakas av rymdföremål 1003/2001). Skadeståndskommissionens avgörande ska offentliggöras och tillställas parterna och FN.

Konventionens omnämmanden som avser stater tillämpas också på varje internationell organisation som bedriver rymdverksamhet och som har förbundit sig att iaktta konventionen och majoriteten av organisationens medlemsstater är parter i ansvarskonventionen och i rymdfördraget. Organisationen och dess medlemsstater är solidariskt ansvariga i enlighet med ansvarskonventionen, men ersättning ska först krävas av organisationen och först om organisationen inte betalar ersättningen kan den krävas av medlemsstaterna. Bland annat ESA har förbundit sig att iaktta ansvarskonventionen.

Registreringskonventionen

Registreringskonventionen har undertecknats av fyra och ratificerats av 63 stater (1.1.2017).

Registreringskonventionen ålägger den utsändande staten att registrera rymdföremål som den sänt ut i ett register som den för. Med utsändande stat avses en stat som utsänder ett rymdföremål eller medverkar vid utsändandet av ett rymdföremål eller en stat från vars territorium eller anläggning ett rymdföremål sänds ut. Med registerförande stat avses den utsändande stat i vars register ett rymdföremål förs in. Då det förekommer två eller flera utsändande stater, avgör de sinsemellan vilken av dem som ska registrera föremålet. Innehållet i varje register och villkoren för registerföringen registret fastställs av den registerförande staten. Utöver de nationella registret för FN:s generalsekreterare en offentlig förteckning över rymdföremål.

Den registerförande staten ska till FN:s förteckning anmäla namn på utsändande stat eller stater, lämplig beteckning eller registernummer på rymdföremålet, tidpunkt och område eller plats för utsändande samt grundläggande parametrar för omloppsbanan, inbegripet omloppstid, banplanets lutning, apogeum, perigeum och rymdföremålets allmänna syfte. Varje stat ska också lämna FN uppgifter om rymdföremål som finns införda i FN:s förteckning och som inte längre är i omloppsbanan runt jorden. Den registerförande staten kan om den så vill lämna FN ytterligare uppgifter om registrerade rymdföremål, till exempel ändringar i ägarförhållandena.

Konventionen ålägger staterna att bistå en annan avtalslutande stat som inte har kunnat identifiera ett rymdföremål som har orsakat skada eller som annars kan vara farligt.

Konventionen tillämpas också på varje internationell mellanstatlig organisation som bedriver rymdverksamhet, om organisationen förklarar att den antar de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i konvention och majoriteten av organisationens medlemsstater är parter i registreringskonvention och i rymdfördraget. Bland annat ESA är part i registreringskonventionen och för ett register över rymdföremål som organisationen sänt ut.

Räddningsöverenskommelsen

Räddningsöverenskommelsen har undertecknats av 24 och ratificerats av 95 stater (1.1.2017).

Räddningsöverenskommelsen preciserar rymdfördragets reglering som gäller rymdfarare. Överenskommelsen gäller situationer där rymdfarare behöver hjälp. Enligt överenskommelsen ska en stat underrätta den utsändande staten och FN, om rymdfarare har drabbats av en olycka eller är i nödläge eller har gjort en nödlandning på statens område eller på öppna havet. Staterna ska också hjälpa rymdfarare som landat på deras territorium och skyndsamt återsända rymdfararna till den utsändande staten. På motsvarande sätt ska den utsändande staten underrättas om rymdföremål eller delar av sådana som landat på en stats område och de ska återsändas på begäran.

I Finland har räddningsöverenskommelsen verkställts genom lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden.

Månfördraget

Månfördraget har undertecknats av fyra och ratificerats av 17 stater (1.1.2017). Finland har inte anslutit sig till månfördraget.

Månfördraget utarbetades i slutet av 1970-talet för att precisera rymdfördragets bestämmelser vad gäller utnyttjande av månen och övriga himlakroppar. Syftet med överenskommelsen är att säkerställa att utnyttjandet av även månen och övriga himlakroppar äger rum i hela mänsklighetens gemensamma intresse. Enligt överenskommelsen får månen utnyttjas endast för fredliga ändamål. Även om staterna enligt överenskommelsen kan verka var som helst på månen och inrätta baser på månen, kan inte en eller flera stater erövra månen eller områden på den eller förklara att naturresurser på månen ska utgöra deras egendom. I överenskommelsen utgår man ifrån frihet för vetenskaplig forskning och tillåter att prov insamlas från månen och att de insamlade proven används för andra ändamål i rimlig mån. I månfördraget fästs uppmärksamhet även vid skydd av omgivningen och ges möjlighet att inrätta särskilda skyddsområden på betydelsefulla områden. De fördragsslutande staterna har förbundit sig att inrätta en internationell ordning för att administrera utnyttjandet av månens naturresurser när sådan verksamhet blir aktuell.

Betydligt färre stater har anslutit sig till månfördraget än till FN:s andra rymdöverenskommelser och till exempel ingen betydande rymdstat är fördragsslutande part. Det ställs fortfarande stora förhoppningar på månens naturresurser och utnyttjandet av dem, men man är rädd för att det allmänna och svårtolkade månfördraget ska förhindra utnyttjandet av månens naturresurser och därför har endast få länder, särskild bland industriländerna, förbundit sig att iakttä månfördraget.

Principerna i månfördraget har dock ånyo tagits upp i den internationella debatten, då intresset för att utnyttja rymdens naturresurser har ökat. Våren 2017 fanns saken på dagordningen för COPUOS juridiska underkommitté och diskussionen i kommittén torde fortsätta under kommande år. Flera av COPUOS medlemsstater betonade att det måste utarbetas gemensamma internationella regler för utnyttjandet av rymdens råvaror, vilka garanterar att verksamheten är säker, att uppkomsten av rymdskrot förhindras och att rymden utnyttjas på ett hållbart sätt. Veterligen har endast Förenta staterna och Luxemburg nationell lagstiftning om gruvverksamhet i rymden.

2.2.2 Internationella teleunionen

Internationella teleunionen (*International Telecommunication Union*, nedan *ITU*) är en specialorganisation som lyder under FN och som samordnar telekommunikationsnät och teletjänster internationellt. ITU har 193 medlemsstater och nästan 800 sektor- och associerade medlemmar. Verksamheten styrs av en konferens som sammanträder vart fjärde år, och där medlemsstaterna beslutar om organisationens linjer, finansiering och uppbyggnad.

ITU:s huvudsakliga uppgifter är standardisering, fördelning av radiofrekvenser och organisering av protokoll för telefonnäten. Till ITU:s uppgifter hör att uppdelning och administrera radiofrekvensspektrum och satelliters banpositioner på global nivå. Den globala användningen av radiofrekvenser och användningsvillkoren regleras genom en överenskommelse mellan olika länders förvaltningar, ITU:s radioreglemente, som uppdateras med 3—4 års mellanrum på världsradiokonferensen (*World Radiocommunication Conference*, WRC). Det är nödvändigt att avtala internationellt om användningen av radiofrekvenser för att radiofrekvenserna, som är begränsad och krympande resurser ska kunna användas så effektivt som möjligt och för att olika radiosystem som fungerar med radiofrekvenser ska kunna fungera utan radiostörningar. De radiofrekvenser som används inom rymdverksamheten berör flera staters territorier, och för att undvika radiostörningar måste man komma överens om användningen av rymdverksamhetens radiofrekvenser på internationell nivå.

Radioreglementet, som kompletterar ITU:s stadga och konvention, innehåller regler om användningen av radiofrekvenser och fördelningen av radiofrekvenser på olika typer av radiotrafik. Syftet med radioreglementets obligatoriska samordnings-, anmälnings- och registreringsförfarande är att säkerställa att de satellitsystem som tas i bruk inte orsakar skadliga störningar för övrig radiokommunikation i världen. När det gäller radioutrustning i finska rymdföremål svarar Kommunikationsverket för förfarandena i fråga.

Kapitel III i radioreglementet innehåller bestämmelser som förvaltningarna ska tillämpa vid frekvenstilldelning tillsammans med andra förvaltningar. Förvaltningarna ska sända uppgifter om planerade satellitsystem till Internationella teleunionens byrå för publicering så att andra förvaltningar ser dem i enlighet med artikel 9 i radioreglementet (*advance publication in the International Frequency Information Circular*). Det rekommenderas att uppgifterna sänds senast två år innan ett planerat system eller nät tas i bruk.

Vilket samordnings-, anmälnings- och registreringssystem enligt radioreglementet som väljs är beroende av det frekvensområde som används. Om satellitsystemet omfattas av förfarandet enligt artikel 9.1 i radioreglementet, är förfarandet enklare och syftet är i huvudsak att informera andra förvaltningar. Andra förvaltningar har möjlighet att inom fyra månader efter publiceringen underrätta den publicerande förvaltningen om förutspådda störningar i system som de använder eller planerat. Den anmälande förvaltningen ska försöka lösa problemen utan ändringar i andra förvaltningars system och endast om sådana metoder inte hittas begära att andra förvaltningar undersöker lösningsmetoder som innebär att de ändrar sina egna system. De förvaltningar som är parter ska försöka nå samförstånd i saken och vid behov kan vilken berörd förvaltning som helst begära att Internationella teleunionens byrå ska bistå med att lösa problemen. Den förvaltning som har publicerat uppgifterna ska också efter fyra månader informera Internationella teleunionen om hur problemlösningen framskrider.

När det gäller satellitsystem som omfattas av förfarandet enligt artikel 9.2 i radioreglementet ska förvaltningarna före frekvenstilldelningen eller anmälan om den till Internationella teleunionen genomföra ett samordningsförfarande, vars syfte är att avgöra saken genom överens-

kommelser med andra förvaltningar. Om förvaltningarna inte når samförstånd, kan vilken förvaltning som helst begära att Internationella teleunionens byrå ska bistå med att avgöra saken.

Anmälan och registrering av frekvenstilldelning i det internationella frekvensregistret genomförs i enlighet med artikel 11 i radioreglementet.

För innehav och användning av radiosändare krävs dessutom med stöd av informationssamhällsbalken (917/2014) radiotillstånd som beviljas av Kommunikationsverket, om inte något annat föreskrivs i lag. Ett radiotillstånd kan förenas med villkor som behövs för en effektiv och ändamålsenlig användning av frekvenserna och för kommunikationsmarknadens effektivitet samt för förebyggande och avhjälpan av störningar i radiokommunikationen. I de tekniska villkoren för radiotillstånd anges satellitens väsentliga radiotekniska sändningsparametrar. I villkoren för radiotillstånd beaktar Kommunikationsverket samordningsförfarandena med andra förvaltningar enligt radioreglementet och specificeras vid behov frekvensområdes- och tjänstspecifika villkoren enligt radioreglementet.

2.2.3 Europeiska rymdorganisationens och Europeiska Unionens rymdpolitik

Europa i sin helhet (EU och medlemsstaterna, Europeiska rymdorganisationen och Europeiska vädersatellitorganisationen EUMETSAT) är en viktig internationell aktör vad gäller rymden. I Europa finns en stark och konkurrenskraftig industri inom rymdsektorn, till exempel i fråga om satelliter, uppsändningstjänster samt tjänster och funktioner med anknytning till dessa. Den europeiska rymdindustrin står för över 230 000 arbetstillfällen och producerar ett mervärde på uppskattningsvis 46—54 miljarder euro. I Europa har man utvecklat banbrytande teknik inom rymdsektorn och utfört framgångsrika forskningsuppdrag. En tredjedel av världens satelliter tillverkas i Europa.

Under åren 2013—2020 satsas cirka 40 miljarder euro på ESA:s och EU:s rymdprogram. Med hjälp av EU-finansiering utvecklar ESA bland annat Galileo-positioneringssatelliterna och Copernicus-systemet för insamling av miljöinformation. Under 2014—2020 investerar EU 12 miljarder euro i högklassiga rymdprojekt. Viktiga projekt vid sidan av Copernicus och Galileo är det europeiska systemet för navigering genom geostationär överlappning (EGNOS).

Finland har varit medlem i Europeiska rymdorganisationen sedan 1995 och associerade medlem sedan 1987. Anslutningsavtalet har satts i kraft genom förordning (förordning om ikraftträdande av överenskommelsen om anslutning av Finland till konventionen om Europeiska rymdorganet och därtill hörande villkor, FördrS 2/1995). ESA är ett betydande europeiskt samarbetsorgan för forsknings- och utvecklingsverksamhet. För närvarande hör 22 stater till organisationen. Dessutom har organisationen ett samarbetsavtal med Kanada. Organisationen har cirka 2 200 anställda som arbetar vid olika verksamhetsställen i Europa. Cirka 20 finländare är anställda hos ESA. ESA:s årsbudget uppgår till cirka 4 miljarder euro.

Finlands avgifter till ESA uppgår till cirka 20 miljoner euro per år. Arbets- och näringsministeriet svarar för basfinansieringen av verksamheten (obligatoriska avgifter, inbegripet medlemsavgift), som uppgår till cirka 3,3 miljoner euro. Tekes svarar inom ramen för sina årliga beviljningsfullmakter för avgifterna för deltagande i ESA:s program, som uppgår till cirka 16,5 miljoner euro på årsnivå. Enligt ESA:s industripolicy bör alltid åtminstone 91 procent av deltagaravgifterna återgå till medlemslandet i form av beställningar som riktas till landets företag och forskningsinstitut samt högskolor.

Genom Lissabonfördraget (FördrS 66 och 67/2007) fick EU utvidgad kompetens inom rymdpolitiken. I artikel 189 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) får EU en behörighet i rymdpolitiska frågor som man delar med medlemsstaterna. EU har uttryckligen i uppgift att utarbeta en europeisk rymdpolitik och får i detta syfte främja gemensamma initiativ, stödja forskning och teknisk utveckling samt samordna de nödvändiga insatserna för att utforska och utnyttja rymden. För det ändamålet ska Europaparlamentet och rådet föreskriva om de åtgärder som behövs, och de kan få formen av ett europeiskt rymdprogram. EU upprättar dessutom nödvändiga kontakter med Europeiska rymdorganisationen.

Rymdstrategi för Europa

Kommissionen publicerade sitt meddelande om en rymdstrategi för Europa den 26 oktober 2016 (COM(2016) 705 final). Rådets slutsatser om saken antogs i konkurrenskraftsrådet den 30 maj 2017. Verkställandet av rymdstrategin drivs systematiskt i öppet och nära samarbete mellan kommissionen, rådet, Europaparlamentet och medlemsländerna samt Europeiska rymdorganisationen och olika intressentgrupper.

Strategins centrala målsättning är att europeiska aktörer ska kunna dra full nytta av de möjligheter som rymden erbjuder. De åtgärder som presenteras i strategin ska skapa ett gynnsamt klimat för tillväxt av startup-företag och förstärka Europas ledande position i rymden och öka dess andel på de globala rymdmarknaderna. Strategin är EU:s svar på den växande globala konkurrensen och det ökade deltagandet från den privata sektorn. De fyra centrala målsättningarna i strategin är:

- 1) Största möjliga vinster för samhället och EU:s ekonomi
- 2) En innovativ europeisk rymdsektor med internationell konkurrenskraft
- 3) Ett mer oberoende EU med säker tillgång till och användning av rymden
- 4) En stärkt roll för EU i världen och ökat internationellt samarbete

2.2.4 Nationella rymdlagar

De rättigheter och skyldigheter som finns i FN:s rymdöverenskommelser gäller endast för stater. I rymdöverenskommelserna eller internationell rätt finns inga bestämmelser om hur förpliktelse i FN:s rymdöverenskommelser ska verkställas på nationell nivå. Staterna ska dock kunna garantera att de följer dessa avtal. Det är upp till nationen att utarbeta eventuella nationella bestämmelser.

Ursprungligen var det endast stater eller statsägda företag som bedrev rymdverksamhet, men nuförtiden är det allt vanligare att satelliter ägs och opereras av privata aktörer. På marknaden finns även flera privata aktörer som erbjuder uppsändningstjänster. Därmed har det blivit svårare för staten att genom ägande övervaka rymdverksamheten. För att de förpliktelser som anges i rymdöverenskommelserna även ska gälla för privata aktörer har många stater stiftat en nationell rymdlag. Utöver de traditionella rymdstaterna har även stater vars universitet eller företag sänt upp små satelliter stiftat rymdlagar.

Gällande rymdlagstiftning finns i tio EU-medlemsstater. Österrike, Belgien, Frankrike, Nederländerna, Sverige, Storbritannien och Danmark har egentliga rymdlagar medan Spanien och Italien endast har bestämmelser om register över rymdföremål. I Tyskland ingår bestämmelser

om rymdverksamhet i annan lagstiftning. Största delen av rymdlagarna i de olika länderna innehåller bestämmelser om förfarande för godkännande, övervakning, registrering, ansvar, säkerhet och överföring av rättigheter. Lagarna är dock olika och har olika tyngdpunkter. Rymdlagstiftning har införts särskilt under detta årtusende och flera stater har i nuläget gjort upp planer eller åtgärder för att stifta en egen rymdlag. Inom EU har Danmark (2016) och Österrike (2011) senast stiftat rymdlagar.

Även Norge, Förenta staterna och Ryssland har rymdlagstiftning. Kina och Japan har bestämmelser om registrering och bereder som bäst mer heltäckande rymdlagstiftning.

Endast en del av de EU-medlemsstater som stiftat en rymdlag har nämnvärd erfarenhet av tillämpning av lagen. Exempelvis beviljade Frankrike och Storbritannien vardera ungefär 50 tillstånd att bedriva rymdverksamhet under åren 2009—2013, medan det i Österrike, Belgien, Nederländerna och Sverige sammanlagt beviljades under tio tillstånd, dessa i första hand till universitets små satelliter.

Jämförelse av nationella rymdlagar

Danmark

Danmarks rymdlag trädde i kraft den 1 juni 2016 (*Lov nr. 409 af 11 maj 2016 om aktiviteter i det ydre rum*). Som komplement till lagen finns en förordning som utfärdades samma dag (*Bekendtgørelse nr. 552 af 31. maj 2016 om krav ved godkendelse af aktiviteter i det ydre rum m.v.*). I den preciseras tillstånds- och registreringsförfarandet samt bestämmelserna om riskbedömning och eventuella tilläggsförsäkringar.

Lagen tillämpas på rymdverksamhet som bedrivs på danskt territorium samt rymdverksamhet som bedrivs av danska operatörer eller från danska farkoster eller anläggningar. I lagen definieras rymdverksamhet, rymdföremål, operatör och utsändande stat. Dessutom finns en definition av rymden, som enligt definitionen anses börja på över 100 kilometers höjd över havsytan.

Tillstånd att bedriva sådan rymdverksamhet som faller inom tillämpningsområdet för lagen ska sökas på förhand, inom den tid som bestäms i förordningen. Danmarks undervisnings- och forskningsminister har enligt lagen utsetts till ansvarig myndighet, men enligt förordningen är det Danmarks styrelse för forskning och utbildning (*Styrelsen for Forskning og Uddannelse*) som är ansvarig myndighet. Förutsättningarna för att bevilja tillstånd är enligt lagen att det finns tekniska och ekonomiska förutsättningar för verksamheten, att verksamheten är säker, att tillräckliga åtgärder vidtas för att kontrollera rymdskrot och begränsa faror för miljön samt att verksamheten överensstämmer med Danmarks internationella förpliktelser och utrikespolitiska intressen och att de försäkringar som krävs samt tillstånd som överensstämmer med ITU-bestämmelserna finns. I förordningen preciseras vad som avses med tillräckligt innehåll i ansökan om tillstånd samt de olika förutsättningarna. Även överföring av rymdverksamhet kräver tillstånd och en motsvarande bedömning som då verksamhet inleds.

En verksamhetsutövare kan förpliktas att teckna egen försäkring. Enligt förordningen beaktas riskerna med rymdverksamheten när behovet av försäkring bedöms. Principer för i vilka fall försäkring ska krävas är som bäst under arbete i Danmark. Staten har regressrätt i fråga om de ersättningar som betalats på grund av den skada som ett rymdföremål orsakat. Maximibelopp-

RP 157/2017 rd

et av regressrätten har i förordningen angetts till 455 miljoner danska kronor (ca 60 miljoner euro).

Enligt den danska lagen krävs att sådana rymdföremål för vilka Danmark ska anses som utsändande stat anmäls till ett register som undervisnings- och forskningsministern för. I förordningen har styrelsen för forskning och utbildning angetts som registerförande myndighet.

Rymdverksamheten övervakas av utbildnings- och forskningsministern. Den som bryter mot lagen kan dömas till böter eller fängelse.

Österrike

Österrikes rymdlag (*Bundesgesetz über die Genehmigung von Weltraumaktivitäten und die Einrichtung eines Weltraumregisters*) trädde i kraft 2011. Utöver den har trafik-, innovations- och teknologiministeriet 2015 utfärdat en förordning om rymdverksamhet. I denna förordning preciseras bestämmelserna om förfarandet för tillstånd och ansökan, försäkringsskyldighet och registrering.

Lagen tillämpas på rymdverksamhet som bedrivs på österrikiskt territorium samt på rymdverksamhet som bedrivs från ett fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Österrike eller av en österrikisk medborgare eller en juridisk person med säte i Österrike. I lagen definieras rymdverksamhet, rymdföremål och operatör.

Tillstånd att bedriva sådan rymdverksamhet som faller inom tillämpningsområdet för lagen ska sökas hos trafik-, innovations- och teknologiministeriet. Förutsättningar för beviljande av tillstånd är enligt lagen att operatören är trovärdig och har tekniska och ekonomiska förutsättningar att bedriva den verksamhet som planeras, att verksamheten är säker och överensstämmer med Österrikes internationella och utrikespolitiska intressen samt att de försäkringar som krävs och tillstånd i enlighet med ITU-bestämmelserna föreligger. Enligt lagen krävs dessutom en plan för att minimera rymdskrot, undvika negativ inverkan på miljön och rymden samt en plan för hur rymdverksamheten någon gång kommer att avslutas. Överföring av rymdverksamhet kräver tillstånd från ministeriet och en motsvarande bedömning som då verksamhet inleds.

Ministeriet för ett register över de rymdföremål för vilka Österrike ska anses som utsändande stat.

Enligt ansvarsbestämmelserna i lagen är operatören skyldig att teckna en försäkring vars minimibelopp är 60 miljoner euro. Staten kan dock sänka beloppet eller frångå försäkringskravet i sådana fall då rymdverksamheten överensstämmer med allmänt intresse, dvs. betjänar vetenskap, forskning eller undervisning. Dessutom beaktas riskerna med rymdverksamheten och verksamhetsutövarens ekonomiska bärkraft. Enligt lagen har staten regressrätt, upp till försäkringsbeloppet, i fråga om de ersättningar som betalats på grund av den skada ett rymdföremål orsakat.

Ministern övervakar rymdverksamheten. Den som bryter mot lagen och bedriver rymdverksamhet utan tillstånd kan dömas till administrativa böter.

Nederländerna

RP 157/2017 rd

Nederländernas rymdlag (*Wet ruimtevaartactiviteiten*) trädde i kraft 2008. Lagen kompletteras av flera författningar på lägre nivå som innehåller noggrannare bestämmelser om tillstånd- och registreringsförfarandet. Utöver detta har lagen ändrats 2015 så att den nu även gäller för små, icke-styrda satelliter.

Nederländernas lag tillämpas på rymdverksamhet som bedrivs från Nederländerna eller en nederländsk farkost. I lagen definieras bland annat rymdföremål och rymdverksamhet.

Nederländerna har en speciell syn i och med att de anser sig själv som utsändande stat endast om rymdföremålet har sänts ut från Nederländerna, eller den nederländska staten själv låtit sända ut rymdföremålet. Detta innebär att enligt Nederländernas tolkning ska Nederländerna inte anses som utsändande stat om rymdverksamheten bedrivs av enskilda aktörer. Nederländerna ser dock sig själv som en sådan fördragsslutande part som avses i artikel 6 i FN:s rymdfördrag, vilket innebär att det för att bedriva rymdverksamhet i Nederländerna krävs statligt tillstånd och statlig övervakning. Tillstånd söks hos ministern och beviljas företagsvis, vilket innebär att ett och samma tillstånd kan tillåta verksamhetsutövaren att bedriva sådan rymdverksamhet i enlighet med tillståndet som innefattar utsändning av rymdföremål vid flera olika tillfällen.

Nederländerna har ett delat nationellt register. I den första delen förs sådana rymdföremål in för vilka landet anser sig vara ansvarig stat i enlighet med artikel 6 i FN:s rymdfördrag, och i den andra delen förs sådana rymdföremål in för vilka staten anser sig vara registerförande stat i enlighet med FN:s registreringskonvention. Nederländerna anser sig vara utsändande stat endast i fråga om statens egna satelliter. Nederländerna rapporterar uppgifter om de rymdföremål som förts in i båda registren till FN.

Enligt den nederländska lagen har staten regressrätt vid skadefall och verksamhetsutövaren är skyldig att teckna försäkring för skada som kan orsakas tredje parter. Maximibeloppet av försäkringsskyldigheten bestäms i varje enskilt fall.

Verksamheten övervakas av en aktör som utses av ekonomiministeriet. Ministeriet kan döma den som bryter mot lagen eller bedriver rymdverksamhet utan tillstånd till administrativt böter.

Belgien

Belgiens lag om rymdverksamhet (*La Loi du 17 septembre 2005 relative aux activités de lancement, d'opération de vol ou de guidage d'objets spatiaux*) har trätt i kraft 2005. Lagen kompletteras av en förordning från 2008. Lagen tillämpas på utsändning och manövrering av rymdföremål från territorium eller farkoster som omfattas av belgisk lagstiftning och domsrätt.

Rymdverksamhet som faller inom lagens tillämpningsområde kräver ett av forskningsministern på förhand beviljat tillstånd. Förutsättningar för beviljande av tillstånd är att verksamheten är säker, att miljöskyddet ombesörjs och att verksamheten överensstämmer med Belgiens nationella intressen och internationella förpliktelser. Även överföring av rymdverksamhet till en annan verksamhetsutövare kräver tillstånd av ministern och en motsvarande bedömning som då verksamhet inleds.

I den belgiska lagstiftningen fästs särskild uppmärksamhet vid miljöskyddet. Verksamhetsutövaren ska i sin ansökan om tillstånd lämna en utförlig utredning om verksamhetens miljökonsekvenser på jordens yta, i atmosfären och i rymden.

Belgien för ett nationellt register över rymdföremål för vilka den anser sig vara utsändande stat. Registret är offentligt och finns tillgängligt på Belgiens forskningsmyndighets (*Belgian Science Policy*, BELSPO) webbsida. Dessutom för Belgien ett offentligt register över tillstånd som beviljats till rymdverksamhet.

Enligt den belgiska lagen har staten regressrätt i fråga om ersättningar som betalats. Maximibeloppet av verksamhetsutövarens ersättningsansvar anges i förordningen som 10 procent av verksamhetsutövarens genomsnittliga omsättning under de tre senaste åren. Detta är en avsevärt lägre summa än de övriga ländernas maximibelopp. Belgien kräver inte att verksamhetsutövaren tecknar en ansvarsförsäkring om inte verksamheten för med sig exceptionellt höga skaderisker.

Ministern kan utse experter som övervakar rymdverksamheten. Den som bryter mot lagen eller bedriver rymdverksamhet utan tillstånd kan dömas till böter eller fängelse.

Storbritannien

Storbritanniens nationella rymdlag (*Outer Space Act*) är från 1986. Lagen tillämpas på brittiska medborgare och juridiska personer som är registrerade i landet. Lagens tillämpningsområde omfattar utsändning och anskaffning av utsändning av rymdföremål samt opererande och annan verksamhet med rymdföremål i rymden.

För rymdverksamhet som omfattas av lagens tillämpningsområde krävs tillstånd av ministern (*Secretary of State*). Ministern kan bevilja tillstånd som det anses ändamålsenligt, men i lagen uppräknas grunder för avslag på ansökan, inbegripet verksamhetens säkerhetsrisker, konflikter med Storbritanniens internationella förpliktelser och internationell säkerhet. Tillståndsförfarandet sköts av Storbritanniens rymdstyrelse (*UK Space Agency*). Vid tillståndsförfarandet bedöms de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för verksamheten, riskerna med verksamheten samt planerna för att minska rymdskrotet och avsluta verksamheten.

I tillståndsbeslutet ingår närmare villkor om innehållet i verksamheten, verksamhetsutövarens skyldigheter och den statliga övervakningen. I tillståndsbeslutet anges dessutom ett maximibelopp för verksamhetsutövarens ersättningsansvar, som vanligtvis är 60 miljoner euro. Ett tillståndsvillkor är också att rymdverksamheten ska försäkras med tanke på skador som orsakas tredje parter, upp till maximibeloppet av ersättningsansvaret.

I lagen föreskrivs om ett nationellt register. I praktiken är registret tudelat: i den ena delen antecknas rymdföremål för vilka Storbritannien är utsändande stat, och i den andra rymdföremål som ha någon annan anknytning till Storbritannien, till exempel satelliter som skaffats i omloppsbana.

Storbritannien håller på att utarbeta ny lagstiftning om rymdverksamhet (*Space Industry Bill*), vilken som bäst behandlas i parlamentet. Den nya lagen är också tillämplig på uppsändningsverksamhet och rymdturism. Lagen väntas träda i kraft i början av 2018.

På den brittiska rymdstyrelsens webbplats finns heltäckande information om ansökan om tillstånd och förutsättningarna för tillstånd, inklusive en modell till tillståndsbeslut. Myndigheten utvecklar som bäst en enklare modell för bedömning av säkerheten hos små satelliter, särskilt cube-satelliter.

Sverige

Sveriges rymdlag (*Lag (1982:963) om rymdverksamhet*) och den kompletterande förordningen är från 1982. Lagen tillämpas på verksamhet i yttre rymden, inbegripet utsändning av rymdföremål samt alla åtgärder för att manövrera eller på annat sätt påverka utsända rymdföremål. Lagen tillämpas dock inte på att enbart ta emot signaler eller information i annan form och inte heller på uppsändning av sondraketer. Det finns inga särskilda definitioner i lagen.

Enligt lagen ska tillstånd från regeringen sökas för rymdverksamhet inom svenskt territorium samt rymdverksamhet som bedrivs av en svensk fysisk eller juridisk person. I förordningen föreskrivs att ansökan om tillstånd ska göras hos den svenska Rymdstyrelsen. Enligt lagen kan verksamheten inte överföras utan att ministern på förhand beviljat tillstånd till detta.

Rymdstyrelsen för ett register över de rymdföremål för vilka Sverige ska anses som utsändande stat.

Staten har regressrätt i fråga om de skadeersättningar som betalats. Det finns inget särskilt försäkringskrav i lagen.

Rymdverksamheten övervakas av Rymdstyrelsen. Den som bryter mot lagen eller bedriver rymdverksamhet utan tillstånd döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Norge

Norges nationella rymdlag (*Lov om oppskyting av gjenstander fra norsk territorium m.m. ut i verdensrommet*) är från 1969 och tämligen kortfattad. Enligt lagen behövs tillstånd från handels- och industriministeriet för utsändning av rymdföremål från norskt territorium samt övriga områden som inte hör till något lands suveränitet då utsändaren är norsk medborgare eller en person bosatt i Norge. I lagen finns inga definitioner eller bestämmelser om registrering eller ansvarsfrågor.

I Norges lagstiftning om elektronisk kommunikation (*Lov om elektronisk kommunikasjon*) från 2003 föreskrivs att det kan krävas en försäkring för utsändning av rymdföremål samt att staten har regressrätt om ersättningar betalats på grund av den skada ett rymdföremål orsakat.

Norges rymdstyrelse publicerade en utredning om den norska rymdlagstiftningen i januari 2017 och man överväger att reformera lagen. Enligt utredningen kan Norge inte uppfylla de förpliktelser som anges i FN:s rymdöverenskommelser eftersom norsk lagstiftning saknar tillräckliga bestämmelser om bland annat förfarandet med tillstånd för rymdverksamhet, övervakning, ansvars- och försäkringsfrågor och registrering.

Sofia-modellagen

International Law Association (ILA) godkände 2012 (*Resolution 6/2012 of the 75th ILA Conference on 30 August 2012*) riktlinjer som modell för nationell rymdlagstiftning (*Sofia Guidelines for a Model Law on National Space Legislation*), senare Sofia-modellagen. Lagen grundar sig på ett omfattande samarbetsprojekt under ledning av Kölns luftfarts- och rymdrättsinstitution och Tysklands rymdstyrelse samt den diskussion som följde på det. Som resultat av dessa bestämdes att byggstenarna för en nationell rymdlag ska vara tillståndspliktig rymdverksamhet, övervakning, registrering av rymdföremål, regressrätt för staten samt försäkringar.

Sofia-modellagens tillämpningsområde är rymdverksamhet som bedrivs av medborgare i staten i fråga eller juridiska personer som grundats i den samt rymdverksamhet som bedrivs på territorium som tillhör staten i fråga. I modellagen definieras bland annat rymdverksamhet, rymdföremål och verksamhetsutövare.

Enligt Sofia-modellagen krävs tillstånd av ministern för att bedriva rymdverksamhet. Förutsättningar för beviljande av tillstånd är att verksamhetsutövarens ekonomiska situation tillåter verksamheten, att verksamhetsutövaren är trovärdig och besitter tekniska kunskaper, att verksamheten är säker för allmänheten och överensstämmer med nationella säkerhetsintressen, internationella avtalsförpliktelser samt utrikespolitiska intressen och ITU-bestämmelserna. Dessutom ska de försäkringar som krävs finnas för verksamheten liksom en plan för att minimera rymdskrot, och verksamheten får inte orsaka skada för miljön på jorden eller i rymden.

Enligt modellagen ska ett register på ministernivå föras över rymdföremål för vilka staten i fråga är utsändande stat.

Med tanke på ansvarsfrågor konstateras i modellagen att staten har regressrätt, som kan begränsas till ett visst belopp. Angående objektivt ansvar kan tilläggsbestämmelser anges om den nationella lagstiftningen kräver detta. I modellagen krävs att en verksamhetsutövare tecknar en försäkring vars minimibelopp bestäms i lagen. Försäkringskravet gäller dock inte för verksamhet som staten själv bedriver och kan också frångås om verksamhetsutövaren ställer en tillräcklig garanti eller om verksamheten är av allmänt intresse.

Enligt modellagen övervakas rymdverksamhet på ministernivå och den som bryter mot lagen kan dömas till böter.

2.3 Bedömning av nuläget

Finland har inga gällande bestämmelser om bedrivande av rymdverksamhet eller utsändande av rymdföremål i rymden. Lagstiftningen förpliktar således inte för närvarande enskilda aktörer, såsom företag, universitet och forskningsinstitut, att ansöka om tillstånd av staten till sin rymdverksamhet eller till utsändande av rymdföremål eller att registrera sina rymdföremål. Arbets- och näringsministeriet har emellertid kommit överens med de verksamhetsutövare som nu är kända att de ska lämna in en riskanalys som arbets- och näringsministeriet bedömer. Dessutom har man beslutat att rymdföremål som sänts ut i rymden redan innan lagen träder i kraft och Finland ansluter sig till registreringskonventionen ska anmälas till FN:s förteckning.

Trots att endast några få projekt som gäller små satelliter är kända just nu, leder den tekniska utvecklingen sannolikt till att redan inom den närmaste framtiden kommer flera små satelliter att sändas ut varje år. Aktörerna har också planer på en flock som består av flera satelliter, kanske tiotals sådana. Små satelliter är förmånliga och går snabbt att utveckla och kan enkelt reproduceras, så det är möjligt för små och medelstora företag samt universitet och högskolor att utveckla och använda dem.

FN:s rymdöverenskommelser gör staterna skadeståndsansvariga för skador som rymdföremål orsakat. Utan lagstiftning som är förpliktande för enskilda aktörer har Finland inte klar regressrätt gentemot verksamhetsutövarna i fråga om ersättningar som staten betalat för skador som ett rymdföremål orsakat tredje parter. Även verksamhetsutövarnas skyldighet att träcka försäkring för skador som verksamheten orsakar förutsätter reglering på lagnivå.

När verksamheten inom rymdsektorn ökar och utvecklas blir det nödvändigt att på lagnivå reglera statens och enskilda aktörers rättigheter och skyldigheter på basis av internationell rätt. På så vis får också aktörerna på området en klar och förutsägbar omvärld och förutsättningar för framtida tillväxt. I lagstiftningen är det viktigt att hitta balans mellan statens riskhantering och gynnsamma verksamhetsförutsättningar för företagen.

Det har inte tidigare ansetts nödvändigt för Finland att ansluta sig till registreringskonventionen. Eftersom den första finska satelliten har sänts ut i rymden och man planerar att sända ut andra satelliter, är det aktuellt med en anslutning. Även ESA anser det viktigt att dess medlemsstater är parter i registreringskonventionen.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

När den privata rymdverksamheten ökar och utvecklas är det nödvändigt att i lagstiftningen ange ramar som garanterar en lagenlig och säker verksamhet samt möjligheter till affärsverksamhet. När aktörernas rättigheter, skyldigheter och ansvar definieras i lagen klarläggs verksamheten och det administrativa förfarandet på området. Företagens administrativa börda bör dock förbli så liten som möjligt.

Målet för den nationella lagstiftningen är att skapa en förutsägbar och juridiskt klar omvärld för den nationella rymdverksamheten. Härigenom främjas industrins konkurrenskraft och tillväxt och en säker omvärld samt främjas möjligheterna att få nya aktörer och investeringar till Finland.

Med hjälp av det tillståndsförfarande och den registrering som föreskrivs i lagen får staten information om rymdverksamhet som bedrivs på dess territorium eller av dess medborgare och juridiska personer. På så vis kan Finland också fullgöra sin skyldighet enligt rymdfördraget att övervaka rymdverksamhet som faller inom dess ansvar.

Ett syfte med den föreslagna lagen är också att staten ska ha kontroll över riskerna. I enlighet med de internationella överenskommelserna ansvarar staten för den nationella rymdverksamheten samt är skadeståndsansvarig för skador som rymdverksamheten orsakar. Skadeståndsansvaret är obegränsat och delvis objektivt. Genom lagen föreskrivs om regressrätt för staten gentemot verksamhetsutövaren för ersättningar som staten betalat tredje parter för skador som orsakats av ett rymdföremål. Dessutom förutsätts i regel att verksamhetsutövaren tecknar en ansvarsförsäkring som täcker skadeståndsriskerna, om inte arbets- och näringsministeriet beviljar undantag från försäkringsskyldigheten på de grunder som anges i lagen.

Utgångspunkt för propositionen är en positiv inställning till rymdverksamhet. Det är inte skäl att uppställa begränsningar för verksamheten, om man kan säkerställa att verksamheten är säker och att övriga förutsättningar för att bevilja tillstånd föreligger.

Ett syfte med den föreslagna lagen är att skapa klara ramar och en smidig tillståndsprocess för rymdverksamhet som bedrivs i Finland samt enhetliga skyldigheter för verksamhetsutövarna. En lagbaserad tillståndsprocess kan också underlätta finska verksamhetsutövarnas samarbete med aktörer i andra länder och anskaffningen av uppsändningstjänster för rymdföremål från de mest pålitliga tillhandahållarna av uppsändningstjänster.

3.2 Alternativ och bedömning av dem

FN:s rymdöverenskommelser överlåter åt varje nation att bestämma hur förpliktelserna i dem verkställs inom nationen. FN rekommenderar staterna att utarbeta nationell lagstiftning om rymdverksamhet (*Resolution 68/74 of 2013: Recommendations on National Legislation Relevant to the Peaceful Exploration and Use of Outer Space*). De fördragsslutande parterna kan emellertid verkställa överenskommelserna nationellt även på annat sätt än genom lagstiftning.

I vissa länder kontrolleras rymdverksamheten genom avtal mellan staten och verksamhetsutövaren, där man kommer överens om verksamhetsutövarens ansvar och skyldigheter samt om statens regress- och övervakningsrätt. Exempelvis i Luxemburg finns det aktiva företag som bedriver rymdverksamhet och i avsaknad av nationell lagstiftning ingår staten avtal med företagen. I Spanien sköter staten sin övervakningsskyldighet genom att äga aktier i företag som bedriver rymdverksamhet.

En del länder har valt administrativa föreskrifter som regleringsteknik. De kan dock inte förenas med sanktioner. I Finland måste också grundlagen beaktas. Enligt den kan näringsfriheten inskränkas och bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas bara genom lag.

Arbets- och näringsministeriets arbetsgrupp har bedömt att det behövs nationell lagstiftning om rymdverksamhet. Enligt arbetsgruppens bedömning är nationell lagstiftning som reglerar tillstånds-, registrerings- och övervakningsförfarandena det effektivaste sättet för Finland att verkställa sina internationella förpliktelser när det gäller aktörernas ansvar. Eftersom näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen inskränks genom skyldigheten att ansöka om tillstånd, måste det föreskrivas om tillstånd genom lag. Grundlagens 80 § 1 mom. i grundlagen förutsätter dessutom att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag. Arbetsgruppen anser också att det är viktigt att Finland genom lagstiftning kan hantera sina risker i anslutning till rymdverksamheten genom att förutsätta att riskerna med verksamheten bedöms på förhand, genom att vid behov kräva tilläggsförsäkringar och förbehålla sig regressrätt gentemot verksamhetsutövaren i fråga om skadestånd som staten betalat ut.

Eftersom rymdsektorn i Finland just har börjat utvecklas, är de föreslagna bestämmelserna flexibla och delvis allmänt hållna. Bestämmelserna i lagen kommer att kompletteras genom förordningar av arbets- och näringsministeriet.

Arbetsgruppen har ansett det nödvändigt att samla alla bestämmelser som gäller sektorn i en författning. Således föreslås att 4 § 1 mom. om upphittade rymdföremål och 4 § 2 mom. om skadeståndsansvar i lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden tas in i den föreslagna lagen. I övrigt föreslås att lagen upphävs, eftersom lagens bestämmelser ingår i annan lagstiftning i räddningsbranschen.

Största delen av staterna i Europa är parter i registreringskonventionen och ESA rekommenderar sina medlemsstater att ansluta sig till den. Flera europeiska länder, inbegripet de nordiska länderna förutom Island, har en nationell lag om rymdverksamhet. Även många länder utanför Europa har infört eller håller på att införa lagstiftning om nationell rymdverksamhet. Finland har ingen orsak att ställa sig utanför denna internationella utveckling.

3.3 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden från 1975.

Dessutom föreslås att det stiftas en ny lag om rymdverksamhet. Genom lagen verkställs nationellt de internationella förpliktelserna enligt bestämmelser i FN:s rymdöverenskommelser. I den föreslagna lagen följs FN:s rekommendationer om nationell lagstiftning samt Sofia-modellagen. I lagen föreslås bestämmelser om tillämpningsområde, tillståndsplikt för verksamheten, registrering av rymdföremål, säker verksamhet, statens regressrätt och verksamhetsutövarens ansvar och försäkringsskyldighet, tillståndsplikt för överföring av verksamhet, övervakning av verksamheten och påföljderna av brott mot lagen samt rymdskrot och miljöskydd.

I lagen föreskrivs om tillståndsplikt för verksamhet. Innan rymdverksamheten inleds ska verksamhetsutövaren ansöka om tillstånd hos arbets- och näringsministeriet. Tillstånd kan beviljas om de lagbestämda förutsättningarna för beviljande av tillstånd föreligger. I synnerhet säkerställs att verksamheten är säker samt överensstämmer med Finlands internationella förpliktelser och utrikespolitiska intressen. På motsvarande sätt förutsätter överföring av verksamheten till en annan verksamhetsutövare tillstånd av arbets- och näringsministeriet och att förutsättningarna för beviljande av tillstånd föreligger.

Genom den föreslagna lagen verkställs registreringskonventionens bestämmelser om ett nationellt register över rymdföremål. I lagen föreskrivs om förande av ett nationellt register över rymdföremål. Registret ska föras av arbets- och näringsministeriet. I registret ska det föras in vissa grundläggande uppgifter om rymdföremål som sänts ut i rymden och uppgifterna ska också meddelas FN:s generalsekreterare för registrering i den internationella förteckning som FN för. Registret ska vara offentligt och via det ska uppgifter om rymdföremål vara lättillgängliga för alla. Registreringen underlättar också identifieringen och övervakningen av rymdföremål.

I enlighet med de internationella överenskommelserna ansvarar staten för den nationella rymdverksamheten samt är skadeståndsansvarig för skador som rymdverksamheten orsakar. Skadeståndsansvaret är obegränsat och delvis objektivt. Genom lagen föreskrivs om regressrätt för staten gentemot verksamhetsutövaren för ersättningar som staten betalat tredje parter för skador som orsakats av ett rymdföremål. Dessutom förutsätts i regel att verksamhetsutövaren tecknar en ansvarsförsäkring som täcker skadeståndsriskerna, om inte arbets- och näringsministeriet beviljar undantag från försäkringsskyldigheten på de grunder som anges i lagen.

Enligt rymdfördraget är Finland skyldig att övervaka rymdverksamhet som bedrivs av enskilda aktörer. Till övervakningsmetoderna hör att verksamhetsutövaren är skyldig att meddela ändringar i verksamheten, årlig rapporteringsskyldighet, rätt för ministeriet att få uppgifter på begäran och inspektionsrätt för ministeriet. Övervakningen effektiviseras genom att det i lagen föreskrivs om bötesstraff för vissa brott och försummelse som är uppsåtliga eller beror på grov oaktsamhet.

Det är viktigt att man försöker motverka eller minska de skadliga miljökonsekvenserna av rymdverksamheten samt uppkomsten av rymdskrot i enlighet med de internationella anvisningarna. Sålunda föreskrivs i lagen om skyldighet för verksamhetsutövaren att bedöma verksamhetens miljökonsekvenser och planera nödvändiga åtgärder för att avvärja skadliga konsekvenser samt se till att verksamheten inte ger upphov till rymdskrot.

Bestämmelsen om upphittade rymdföremål i 4 § 1 mom. och bestämmelsen om ersättning av statsmedel för skador som orsakats av rymdföremål i 4 § 2 mom. i lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden tas in i den fö-

reslagna lagen om rymdverksamhet. Eftersom övriga bestämmelser i lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden ingår i lagstiftningen om räddningsverksamhet, föreslås att lagen upphävs i sin helhet. I 2 § 4 punkten i hittegodslagen föreslås en hänvisning till den föreslagna lagen om rymdverksamhet.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska och administrativa konsekvenser för företagen och andra verksamhetsutövare

För närvarande har ett universitet och två företag i Finland konkreta planer på att bedriva rymdverksamhet. Åtminstone i början skulle lagens tillämpningsområde således omfatta endast ett litet antal verksamhetsutövare. Även i Finland är det emellertid skäl att förbereda sig på att antalet verksamhetsutövare eventuellt ökar avsevärt när sektorn utvecklas och kostnaderna för att sända ut satelliter sjunker ytterligare. Dessutom planerar man att sända ut flockar som består av flera, kanske tiotals, satelliter i rymden.

Lagen ålägger verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd att bedriva rymdverksamhet på förhand hos arbets- och näringsministeriet. Dessutom åläggs verksamhetsutövare att lämna uppgifter om ändringar i anslutning till verksamheten och tillståndet samt för övervakningen. För att fullgöra dessa skyldigheter krävs administrativt arbete av verksamhetsutövarna.

Tillståndsansökan kräver i synnerhet omsorgsfullt arbete för att utreda att de förutsättningar för tillstånd som anges i 5 § 2 mom. föreligger. Största delen av förberedelserna för tillståndsansökan är arbete som företaget i vart fall skulle utföra, såsom beskrivning av de tekniska detaljerna hos verksamheten och ansökan om radiofrekvenstillstånd, medan en del av förutsättningarna för beviljande av tillstånd kan kräva noggrannare förberedelser än vad företaget skulle vidta utan lagstiftningens krav, såsom riskbedömning och planer för minskning av rymdskrot samt miljöskydd.

I motiveringspromemorian till Nederländernas förordning om tillståndsprocessen för rymdverksamhet från 2008 bedömde man att det tar i genomsnitt två dagsverken att upprätta tillståndsansökan, och dessutom bör man reservera två dagsverken per år för diskussioner med myndigheterna. Enligt Nederländernas bedömning varierar arbetsmängden på grund av verksamheten och verksamhetsutövarens erfarenhet, så i motiveringspromemorian uppskattas de administrativa kostnaderna för tillståndsansökan till cirka 2 000—4 000 euro (2008). I motiveringspromemorian har man uppskattat att det tar mindre ett halvt dagsverke att anmäla ändringar i registeruppgifterna.

Det administrativa arbetet i Finland kan uppskattas vara av samma storleksklass som i Nederländerna. Sannolikt är de sökande i den inledande fasen av lagens tillämpning nya företag på området, för vilka det tar längre tid att förbereda tillståndsansökan än för företag med mer erfarenhet. Finska verksamhetsutövare beräknar att det tar cirka 1—2 veckor att förbereda ansökan noggrant den första gången. Ansökan skulle beredas på sakkunnig- eller specialsakkunnignivå samt i mindre grad på biträdande nivå. I samband med lagberedningen har man beräknat att företagens lönekostnader kan uppgå till i genomsnitt cirka 1 500—3 000 euro per ansökan. En del av de verksamheter för vilka tillstånd måste sökas kan dock vara mycket komplexa, och då kräver också ansökan mer tid. Den årliga rapporteringen till ministeriet beräknas ta 1,5—3 dagar, inklusive utarbetande av rapporten och kommunikation med tillståndsmyndigheten. För företagen innebär detta kostnader på 500—1 000 euro per år. Dessutom kan det uppstå tillfälliga kostnader för företagen när de underrättar ministeriet om förändringar i verk-

samheten eller i uppgifterna i registret. Siffrorna ovan grundar sig på en kalkyl som upprättats av arbets- och näringsministeriet. Bedömningen har gjorts i enlighet med principen en in, en ut, som tillämpas vid ministeriet.

Utöver de administrativa kostnaderna orsakas verksamhetsutövarna direkta kostnader av tillståndsförfarandet i form av tillståndsavgifter. Arbets- och näringsministeriet tar ut en avgift för tillståndet med stöd av 4 och 6 § i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Tillståndsavgiften fastställs i arbets- och näringsministeriets förordning om arbets- och näringsministeriets avgiftsbelagda prestationer och den bestäms utifrån den genomsnittliga tiden som använts för att handlägga ansökan. I tillståndsavgiften beaktas dessutom eventuella kostnader för utomstående utlåtanden om ansökan om tillstånd.

Lagens ekonomiska konsekvenser för företagen består i skadeståndsansvar och statens regressrätt i anslutning till det samt eventuell skyldighet att teckna en försäkring mot skador som orsakas tredje parter. De två första av dessa realiserar endast vid skador, men om de realiserar innebär det en avsevärd ekonomisk börda för verksamhetsutövaren. Verksamhetsutövarns ekonomiska risk i anslutning till skadeståndsansvaret och regressrätten begränsas genom det maximibelopp av ansvaret och regressrätten som anges i lagen.

Företagen orsakas direkta kostnader av den försäkring som de enligt 8 § måste teckna mot skador som eventuellt orsakas tredje parter. För närvarande är den typiska försäkringssumman 60 miljoner euro och de kostnader som försäkringen orsakar företagen uppgår till 60 000—120 000 euro per år. Man kan dock anta att i den inledande fasen är största delen av de finska rymdföremålen små satelliter med kort livslängd i de lägsta omloppsbanorna. De skaderisker som hänför sig till sådana satelliter är små och uppsändningsfasen och det första året i omloppsbana täcks vanligen av uppsändningsleverantörens ansvarsförsäkring, varvid arbets- och näringsministeriet kan avstå från försäkringskravet i enlighet med 8 § 2 mom.

Anslutningen till registreringskonventionen har inga direkta konsekvenser för företagen.

Strävan är att lätta upp den arbetsmängd som tillämpningen av lagen medför genom att arbets- och näringsministeriet utarbetar anvisningar om ansökan om tillstånd och registrering samt ordnar utbildning och information för aktörerna i branschen. Ministeriet följer hur företagens administrativa arbetsmängd utvecklas och utvecklar vid behov de förfaranden och den praxis som gäller tillstånd, registrering och övervakning och anvisningarna om dem. Ministeriet följer också hur försäkringsmarknaden utvecklas och bedömer vid behov innehållet i försäkrings-skyldigheten och förutsättningarna för undantag från den.

4.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Finland har varit part i ansvarskonventionen ända sedan 1976. Sålunda bär Finland redan nu skadeståndsansvar för skador som orsakats av sådana rymdföremål för vilka Finland är utsändande stat. Den utsändande statens skadeståndsansvar är inte beroende av om det är fråga om statens eget rymdföremål eller ett rymdföremål som sänts ut av en enskild verksamhetsutövare som är verksam i staten. Det kan bli fråga om ekonomiskt betydande ersättningar.

I den föreslagna lagen begränsas statens ansvar genom att det föreskrivs om skadeståndsansvar för verksamhetsutövare och regressrätt för staten. Verksamhetsutövarns objektiva ansvar begränsas dock till ett bestämt maximibelopp, 60 miljoner euro. Sålunda bär staten fortfarande ansvar för de ersättningar som överstiger maximibeloppet. Verksamhetsutövaren förpliktas med stöd av den föreslagna lagen att teckna en försäkring mot skador som orsakas tredje par-

ter, vilket minskar både verksamhetsutövarens och statens risker. Enligt de typiska ansvarsförsäkringar som för närvarande finns på marknaden är försäkringssumman 60 miljoner euro. Till den del som ersättningsansvaret överstiger maximibeloppet av försäkringen vilar dock försäkringsansvaret för skador på jordens yta och i luften fortfarande på staten. Arbets- och näringsministeriet kan avstå från att kräva försäkring av verksamhetsutövaren, om uppsändningsbolagets försäkring eller en annan motsvarande försäkring täcker väsentliga delar av verksamhetsutövarens ansvar för skador eller om risken för skador är tillräckligt liten med stöd av den riskbedömning som lämnats till ministeriet.

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

Anslutningen till registreringskonventionen och den föreslagna lagen medför nya uppgifter för arbets- och näringsministeriet: att vara tillstånds- och övervakningsmyndighet för rymdverksamheten samt föra registret över rymdföremål. Arbetet i anslutning till dessa uppgifter är nytt för ministeriet och gäller i synnerhet handläggning av ansökningar, rådgivning i anslutning till tillstånds- och registreringsförfarandena, övervakning av rymdverksamheten, inrättande och förande av det nationella registret över rymdföremål samt anmälan av rymdföremål till FN:s förteckning. De nya uppgifterna förutsätter också att man förvärvar nytt tekniskt och juridiskt kunnande och upprätthåller det, liksom att man följer med den internationellrättsliga och tekniska utvecklingen på området.

I synnerhet i den inledande fasen av lagens tillämpning kan man vänta sig att arbets- och näringsministeriet måste skaffa utomstående kunnande för att handlägga och bedöma tillståndsansökningarna, i synnerhet tekniska detaljer och riskbedömningar. Nationellt kan man skaffa expertis från till exempel VTT eller Lantmäteriverket och i fråga om större projekt från Europeiska rymdorganisationen. Enligt ESA kostar bedömningen av en tillståndsansökan 1 000—10 000 euro beroende på projektets omfattning och komplexitet. I flera EU-länders nationella rymdlagstiftning förutsätts att den som ansöker om tillstånd betalar kostnaderna för bedömning av tillståndet, inbegripet kostnaderna för utomstående sakkunniga. Nederländerna utgör ett undantag och betalar bedömningen av statsmedel som tagits in särskilt i budgeten. I princip vore det även i Finland skäl att låta kostnaderna för utomstående bedömningar utgöra en del av sökandens tillståndsavgift. I den inledande fasen då omvärlden utvecklas kunde det ändå vara motiverat att inte ta ut kostnaderna för utomstående bedömningar av verksamhetsutövarna, eftersom det också handlar om att utveckla myndighetens kunnande.

Lagen har administrativa och personalkonsekvenser för arbets- och näringsministeriet, som anvisas nya administrativa uppgifter i lagen. I övrigt förblir kompetensförhållandena och de administrativa ansvarsförhållandena mellan ministerierna oförändrade. Frågor som gäller statens eventuella ersättningsansvar ankommer på finansministeriet.

För närvarande har Finland inga egna satelliter i statliga ägo, men i framtiden kan det bli aktuellt med sådana. Enligt den föreslagna lagen ska tillstånd sökas på förhand hos arbets- och näringsministeriet även för att sända ut sådana. Härigenom säkerställs å ena sidan genomskådlighet och informationsutbyte inom den finska rymdverksamheten och å andra sidan att tillsynsmyndighetens kunnande och enhetliga praxis utvecklas. Statens egna satelliter ska registreras i enlighet med 6 §. Enligt 3 § tillämpas lagens 5, 8, 11, 14 och 15 § inte på försvarsmaktens rymdverksamhet. De tekniska förutsättningarna för verksamheten och en säker verksamhet ska säkerställas i fråga om försvarsmaktens rymdverksamhet. Huvudstaben ska årligen överlämna en rapport om försvarsmaktens rymdverksamhet till försvarsministeriet och arbets- och näringsministeriet.

4.4 Konsekvenser för miljön

I den föreslagna lagen har man velat fästa särskild uppmärksamhet vid miljökonsekvenser, i synnerhet vill man förhindra uppkomsten av rymdskrot. Genom propositionen åläggs verksamhetsutövaren att på förhand bedöma verksamhetens miljökonsekvenser på jordens yta, i atmosfären och i rymden, att planera och vidta nödvändiga åtgärder för att undvika eller minimera skadliga miljökonsekvenser samt regelbundet rapportera verksamhetens miljökonsekvenser och vidtagna åtgärder till arbets- och näringsministeriet i årsrapporten till ministeriet. Verksamhetsutövaren ska dessutom iakttä allmänt godkända internationella anvisningar om rymdskrot och försöka bedriva rymdverksamheten så att den inte ger upphov till rymdskrot.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Arbets- och näringsministeriet tillsatte den 16 januari 2017 en arbetsgrupp som fick i uppgift att bedöma behovet av nationell rymdlagstiftning och dess omfattning utifrån FN:s rymdöverenskommelser och de internationella förpliktelserna samt att bereda en regeringsproposition med förslag till ny nationell rymdlagstiftning. Dessutom skulle arbetsgruppen bereda ett förslag till åtgärder i anslutning till registrerings- och tillståndsförfaranden för rymdföremål och utarbeta eventuella andra förslag som gäller saken för arbets- och näringsministeriet. Arbetsgruppen sitter från den 1 februari till den 29 december 2017.

Arbetsgruppen sammankallades på så bred basis på möjligt genom att medlemmarna i delegationen för rymdärenden och dess sekretariat inbjöds att utse en företrädare till arbetsgruppen. I arbetsgruppen ingick företrädare för arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, försvarsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, kommunikationsministeriet, Meteorologiska institutet, Lantmäteriverket, Tekes, föreningen Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry och Aalto-universitetet samt en permanent sakkunnig från Helsingfors universitet. I samband med arbetet hörde arbetsgruppen sakkunniga från utrikesministeriet, justitieministeriet, finansministeriet, inrikesministeriet, Kommunikationsverket, Trafiksäkerhetsverket och Lantmäteriverket. Kommentarer har beaktats i paragraferna och motiveringen. Sakkunniga från Ålands landskapsregering och justitieministeriet har bekräftat att propositionen hör till rikets behörighet.

Under beredningen av propositionen besökte arbetsgruppens sekretariat flera europeiska länder som har en nationell rymdlag. Diskussioner fördes med den norska rymdstyrelsen, rymdkontoret vid styrelsen för forskning och utbildning i Danmark, personer som utarbetat den österrikiska lagen, Belgiens vetenskapsmyndighet, Nederländernas teleförvaltningsmyndighet, Storbritanniens rymdstyrelse och Sveriges rymdstyrelse samt institutet för rymd- och luftfartsrätt vid Lapplands universitet. Sakkunniga från Europeiska rymdorganisationens juridiska enhet har stött lagberedningen. Praktiska erfarenheter av tillämpningen av andra EU-länders nationella rymdlagar och internationella jämförelser av rymdlagar har utgjort ett viktigt stöd för lagberedningen.

Arbets- och näringsministeriet beställde en utredning om staternas ansvar i anslutning till internationell rymdverksamhet och om försäkringar i samband med verksamheten. Utredningen blev klar i maj 2017.

På arbetsgruppens webbplats, adress www.tem.fi/rymdlag, publicerades korta blogginlägg om temat.

5.2 Remissyttranden

Arbets- och näringsministeriet begärde i februari 2017 yttranden om en anslutning till registreringskonventionen av kommunikationsministeriet, justitieministeriet, utrikesministeriet, Innovationsfinansieringsverket Tekes samt föreningen Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry. Samtliga remissinstanser ansåg att Finland borde ansluta sig till konventionen. Enligt justitieministeriets och utrikesministeriets åsikt bör saken överlämnas till riksdagen för avgörande. Utrikesministeriet föreslog att anslutningen till registreringskonventionen läggs fram samtidigt som det föreslås att en nationell rymdlag antas, eftersom saken kräver riksdagens godkännande.

Yttrande om denna regeringsproposition har begärts av följande aktörer: statsrådets kansli, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, utrikesministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Kommunikationsverket, Trafiksäkerhetsverket Trafi, Lantmätarverket, huvudstaben för försvarsmakten, Finlands Akademi, Finlands miljöcentral, Innovationsfinansieringsverket Tekes, VTT, Centralhandelskammaren, Företagarna i Finland, föreningen Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry, Aalto-universitet samt institutet för luftfarts- och rymdrätt vid Lapplands universitet. Dessutom fanns arbets- och näringsministeriets begäran om yttrande på ministeriets webbplats.

Inom utsatt tid tog arbets- och näringsministeriet emot yttranden av följande organisationer: kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, utrikesministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Kommunikationsverket, Trafiksäkerhetsverket Trafi, Lantmätarverket, Innovationsfinansieringsverket Tekes och VTT samt Reaktor Space Lab Ab och Ieeye Oy (gemensamt yttrande). Yttrandena och ett sammandrag av dem finns i tjänsten Projektfönstret.

Miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och trafikverket har inte haft något att yttra.

Inga yttranden har avgetts av Aalto-universitetet, Lapplands universitet, Företagarna i Finland, föreningen Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry, Centralhandelskammaren, Finlands miljöcentral, Finlands Akademi och statsrådets kansli.

Remissinstanserna förhöll sig positivt till förslaget och behovet av nationell lagstiftning erkändes allmänt på grund av den påbörjade verksamheten med små satelliter.

Justitieministeriet och utrikesministeriet kom med lagtekniska och språkliga påpekanden i sina yttranden, vilka har beaktats i den fortsatta beredningen.

I justitieministeriets yttrande konstaterades att det är nödvändigt att föreskriva särskilt om rätt för ministeriet att anlita utomstående sakkunniga samt att bedöma möjligheten att använda vite för att effektivisera iakttagandet av lagen och omprövningsförfarandets lämplighet som rättsmedel. Under den fortsatta beredningen har rätten att anlita utomstående sakkunniga och rätten att förelägga vite tagits in i lagen. Omprövningsbegäran har inte ansetts ändamålsenlig, eftersom beredningen av besluten kräver noggrannhet och baserar sig på verksamhetsutövarens utredningar om förutsättningarna för verksamheten.

I försvarsministeriets utlåtande föreslogs att försvarsmaktens rymdverksamhet skulle undantas från lagens tillståndsförfarande och övervakning. Dessutom föreslogs att registeruppgifter som

gäller försvarsmaktens satelliter ska vara hemliga. Under den fortsatta beredningen har undantaget från tillämpningsområdet för försvarsmaktens del beretts i samarbete med försvarsmi-
nisteriet och försvarsmakten. Registeruppgifter kan dock inte hemlighållas på grund av för-
pliktelserna enligt registreringskonventionen.

I finansministeriets yttrande ansågs regressrätten och försäkringsskyldigheten nödvändiga för
att begränsa statens risker. Begränsningen av regressrätten kan enligt yttrandet motiveras med
att riskerna är små och ersättningarna betydande. Utrikesministeriet föreslog att till förutsätt-
ningarna för att ändra och återkalla tillstånd fogas fall där internationella förpliktelser förutsät-
ter att tillståndet ändras eller återkallas. I inrikesministeriets yttrande föreslogs att motivering-
en som gäller den lag som föreslås bli upphävd preciseras med en hänvisning till lagstiftning-
en om räddningssektorn. Bägge har beaktats i den fortsatta beredningen.

I VTT:s yttrande betonades att det är nödvändigt med tydliga anvisningar för riskbedömning-
en. I kommunikationsverkets yttrande betonades att tillståndprocesserna som gäller ITU och
rymdverksamhet är parallella och måste genomföras i samarbete. Bägge sakerna har beaktats i
den fortsatta beredningen.

I Reaktor Space Labs och Iceyes gemensamma yttrande föreslogs att försäkringsskyldigheten
inte borde tillämpas på små satelliter. Eftersom små satelliter kan vara förenade med likadana
risker som stora satelliter, har ett kategoriskt undantag från försäkringsskyldigheten inte an-
setts ändamålsenligt under den fortsatta beredningen. I yttrandet föreslogs också en över-
gångsbestämmelse om att tillstånd och försäkring inte ska tillämpas på rymdföremål som sänts
ut före ikraftträdandet av lagen. Det har ändå ansetts nödvändigt att tillstånd enligt lagen ges
för rymdverksamhet som inletts före ikraftträdandet av lagen, varför det inte har ansetts nöd-
vändigt att ändra förslaget till denna del.

Propositionens motivering har kompletterats och förtydligats utifrån yttrandena och det har
tillfogats exempel i anslutning till i synnerhet förutsättningarna för beviljande av tillstånd, för-
säkringsskyldigheten och de ändringar som ska anmälas. I samarbete med Trafiksäkerhetsver-
ket Trafik har dessutom utarbetats bestämmelser om säker rymdverksamhet.

DETALJMOTIVERING

1 Registreringskonventionens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. Artikeln innehåller de viktigaste definitionerna som används i registreringskonventionen. De är utsändande stat, rymdföremål och registerförande stat.

Enligt artikel 1 a avses med utsändande stat en stat som sänder ut ett rymdföremål eller medverkar vid utsändandet av ett rymdföremål eller en stat från vars territorium eller anläggning ett rymdföremål sänds ut. Registreringskonventionens definition av utsändande stat är densamma som ansvarskonventionens definition av utsändande stat och den motsvarar rymdfördragets definition.

Enligt artikel 1 b avses med rymdföremål även beståndsdelar av ett rymdföremål liksom dess bärraket och delar av den.

Enligt artikel 1 c avses med registerförande stat den utsändande stat i vars register ett rymdföremål förs in.

Artikel 2. Artikel 2.1 förpliktar den utsändande staten att registrera rymdföremål som den sänder ut i omloppsbanan runt jorden eller längre bort genom att föra in dem i ett lämpligt register som staten själv för. Den utsändande staten ska meddela Förenta nationernas generalsekreterare att ett sådant register har upprättats.

I artikel 2.2 sägs att om det finns flera utsändande stater, ska de avgöra sinsemellan vilken av dem som registrerar rymdföremålet. Detta kan göras genom en överenskommelse mellan de utsändande staterna. Det kan finnas flera utsändande stater men bara en registerförande stat.

Enligt artikel 2.3 fastställer den registerförande staten själv innehållet i registret och villkoren för registerföringen.

Bestämmelser om nationell registermyndighet och de uppgifter som ska föras in i registret föreslås ingå i 6 § i lagen om rymdverksamhet.

Artikel 3. Enligt artikeln ska FN:s generalsekreterare föra en förteckning där de uppgifter som lämnats om rymdföremål i enlighet med artikel 4 ska föras in.

För registret ansvarar FN:s byrå för yttre rymdfrågor (*United Nations Office for Outer Space Affairs*, UNOOSA) och förteckningen finns tillgängligt på FN:s webbplats. Dessutom finns en blankett för registrering på FN:s webbplats.

Artikel 4. Enligt artikel 4.1 ska varje registerförande stat så snart som möjligt lämna FN:s generalsekreterare de uppgifter som anges i artikeln om varje rymdföremål som finns infört i dess register. Uppgifterna är namn på utsändande stat eller stater, lämplig beteckning eller registernummer på rymdföremålet, tidpunkt och område eller plats för utsändande, grundläggande parametrar för omloppsbanan, inbegripet omloppstid, banplanets lutning, apogeum och perigeum samt rymdföremålets allmänna syfte. Uppgifterna ska lämnas så snart som möjligt.

Enligt artikel 4.2 kan varje registerförande stat med jämna mellanrum lämna FN:s generalsekreterare ytterligare uppgifter om rymdföremål som finns införda i dess register.

Enligt artikel 4.3 ska varje registerförande stat så utförligt och snabbt som möjligt lämna underrättelse om rymdföremål som den tidigare har lämnat uppgifter om och som har varit men inte längre är i omloppsbanan runt jorden.

Arbets- och näringsministeriet ska förmedla uppgifterna till FN:s generalsekreterare i samarbete med utrikesministeriet.

Artikel 5. I artikeln sägs att om ett rymdföremål som har sänts ut i omloppsbanan runt jorden eller längre bort har märkts med en beteckning och/eller ett registernummer enligt artikel 4, ska den registerförande staten underrätta generalsekreteraren om detta, och generalsekreteraren ska föra in underrättelsen i förteckningen.

Artikel 6. I artikeln bestäms om skyldighet för parterna i konventionen att bistå en annan part som inte har kunnat identifiera ett rymdföremål som har orsakat skada eller annars som kan vara farligt. Skyldigheten gäller i synnerhet sådana stater som förfogar över kontroll- och spåringsanläggningar. Begäran om bistånd kan framföras av antingen en part i konventionen eller av FN:s generalsekreterare på partens vägnar. Begäran ska innehålla så utförliga uppgifter som möjligt om tid, art och omständigheter vad beträffar händelserna. Parterna ska sinsemellan komma överens om arrangemangen för biståndet.

Även Finland har sådana spåringsanläggningar som avses i paragrafen. Man bör dock inte samtycka till en begäran om identifiering i situationer där identifieringen av ett föremål kan betraktas som att Finland ställer sig på någondera partens sida i en kris.

Artikel 7. Enligt artikeln ska hänvisningarna till stater tillämpas på varje internationell mellanstatlig organisation som bedriver rymdverksamhet, om organisationen förklarar att den antar de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i konventionen och om majoriteten av organisationens medlemsstater är parter i registreringskonventionen och rymdfördraget.

Bland annat Europeiska rymdorganisationen ESA har antagit rättigheterna och skyldigheterna enligt registreringskonventionen.

Artikel 8. Artikeln innehåller sedvanliga bestämmelser om undertecknande och ratificering av konventionen, anslutning till konventionen samt konventionens ikraftträdande.

Enligt artikel 8.1 är konventionen öppen för undertecknande av alla stater vid FN:s huvudkontor i New York. De kan ansluta sig till konventionen när som helst efter det att den har trätt i kraft.

Enligt artikel 8.2 ska konventionen ratificeras av de stater som har undertecknat den. Ratifikations- och anslutningsinstrumenten ska deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Enligt artikel 8.3 träder konventionen i kraft mellan de stater som har deponerat ratifikationsinstrument när det femte ratifikationsinstrumentet deponeras hos FN:s generalsekreterare. Detta ikraftträdandevillkor uppfylldes när Förenta staterna ratificerade konventionen och konventionen trädde sålunda i kraft internationellt den 15 september 1976.

Enligt artikel 8.4 träder konventionen i kraft den dag då ratifikations- eller anslutningsinstrumentet deponeras för de stater vars ratifikations- eller anslutningsinstrument deponeras efter denna konventions ikraftträdande.

Enligt artikel 8.5 ska generalsekreteraren underrätta alla stater som har undertecknat konventionen eller anslutit sig till den om datum för undertecknande av konventionen, datum för deponering av ratifikations- eller anslutningsinstrument och datum för konventionens ikraftträdande samt om andra meddelanden som gäller konventionen.

Artikel 9. Enligt artikeln får varje part i konventionen föreslå ändringar i konventionen. Ändringarna träder i kraft för varje part som godkänner ändringarna när en majoritet av parterna har godkänt dem, och därefter för varje part den dag den godkänner ändringarna.

Artikel 10. I artikeln bestäms om översyn av konventionen vid FN:s generalförsamling eller en konferens som sammankallas särskilt. Denna översyn ska i synnerhet beakta alla betydande tekniska framsteg, inbegripet sådana som hänför sig till identifiering av rymdföremål.

Artikel 11. Enligt artikeln kan varje part frånträda konventionen genom att skriftligen meddela detta till Förenta nationernas generalsekreterare. Frånträdandet träder i kraft ett år efter den dag då underrättelsen togs emot.

Artikel 12. Enligt artikeln är de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texterna lika giltiga.

2 Lagförslag

2.1 Lagen om konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden

I 95 § i grundlagen förutsätts att bestämmelser i en internationell förpliktelse som hör till området för lagstiftningen ska sättas i kraft nationellt genom en särskild ikraftsättandelag. Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i en internationell förpliktelse ska sättas i kraft genom en blankettlag eller en blandad lag också när det på grund av förpliktelsen är nödvändigt att granska det materiella innehållet i den nationella lagstiftningen. Propositionen innehåller ett förslag till blankettlag.

1 §. Paragrafen innehåller en bestämmelse genom vilken de bestämmelser i registreringskonventionen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen specificeras nedan i avsnittet som gäller behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Om sättande i kraft av de övriga bestämmelserna i konventionen än de som hör till området för lagstiftningen ska enligt förslaget bestämmas genom förordning av statsrådet.

3 §. Om ikraftträdandet av lagen ska enligt förslaget bestämmas genom förordning av statsrådet. Lagen avses träda i kraft samtidigt som registreringskonventionen träder i kraft internationellt för Finland.

2.2 Lagen om rymdverksamhet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. Den föreslagna lagen är avsedd att tillämpas på rymdverksamhet som omfattas av Finlands kompetens och som hänför sig till sådana förpliktelser enligt internationell rätt som är bindande för Finland.

Enligt artikel 6 i rymdfördraget bär de fördragsslutande staterna internationellt ansvar för sin verksamhet i yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar, antingen denna verksamhet äger rum i statlig eller icke-statlig regi. De fördragsslutande staterna ansvarar också för att verksamheten äger rum i överensstämmelse med bestämmelserna i rymdfördraget. För icke-statlig rymdverksamhet krävs tillstånd och fortlöpande övervakning från vederbörande stats sida.

I fördraget definieras inte desto närmare vilken slags verksamhet (på engelska *national activities*) statens ansvar enligt den första meningen i artikel berör eller när en stat är den ”vederbörande stat” (på engelska *the appropriate State Party*) som avses i den andra meningen i artikeln. Sålunda har de fördragsslutande staterna i sin nationella lagstiftning försökt definiera den verksamhet som de anser sig vara internationellt ansvariga för och som kräver statligt tillstånd.

Statens kompetens, som vanligtvis indelas i den lagstiftande, den dömande och den verkställande makten, har nära koppling till begreppet statens suveränitet. Utgångspunkt är territorialitetsprincipen, enligt vilken varje stat i princip har omfattande kompetens på sitt eget territorium på ett sätt som utesluter andra stater. Till territoriet hör inre och yttre territorialvatten. Statens kompetens omfattar även farkoster i dess register. En stat har dessutom kunnat basera sin kompetens på medborgarskapsprincipen och i fråga om vissa internationell brott även på universalprincipen. Om en stat vill använda så kallad extraterritoriell kompetens, ska den i allmänhet påvisa ett verkligt samband mellan saken i fråga om och utövandet av kompetensen, med hänsyn till även andra staters rättigheter.

I lagarna som reglerar rymdverksamheten i de länder som varit föremål för jämförelse har tillämpningsområdet i allmänhet angetts som rymdverksamhet som bedrivs på statens territorium eller på en farkost som är registrerad i staten samt rymdverksamhet som bedrivs av en medborgare i staten eller en juridisk person som är registrerad i staten. Detta rekommenderas också i FN:s generalförsamlings resolution om rekommendationer för utarbetandet av nationell lagstiftning (68/74) och i Sofia-modellagen. En del stater begränsar dock tillämpningen på grundval av medborgarskap till fall där rymdverksamhet bedrivs utanför territorier som omfattas av staternas suveränitet (Norge), där tillämpningen baserar sig på internationella överenskommelser (Belgien) eller där så har angetts i författningar på längre nivå (Nederländerna). I den internationella debatten har det dock ansetts viktigt att tillämpningsområdet ska omfattande landets medborgare utan begränsningar, så att en heltäckande statliga övervakning av rymdverksamheten säkerställs. Detta har varit utgångspunkt även när tillämpningsområdet för den finska lagen har fastställts.

Enligt 1 mom. tillämpas lagen på rymdverksamhet som bedrivs på Finlands territorium. Finlands territorium omfattar Finlands landområden, territorialvatten och luftrum. Finland har i den ekonomiska zonen som ligger i omedelbar anslutning till Finlands territorium i enlighet med folkrätten jurisdiktion med avseende på uppförande och användning av konstgjorda öar, anläggningar och andra konstruktioner, liksom också andra av folkrätten erkända rättigheter och skyldigheter. Bestämmelser om dem ingår i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Enligt 17 § tillämpas på konstgjorda öar, anläggningar och andra konstruktioner som uppförts enligt lagen finsk lag på samma sätt som om konstruktionen hade funnits på den

del av Finlands territorium som ligger närmast. I sådana specialsituationer tillämpas alltså finsk lag, även om den ekonomiska zonen inte hör till statens territorium.

Eftersom Finland för närvarande inte har sådan infrastruktur som behövs för att sända ut rymdföremål, avses med rymdverksamhet som bedrivs i Finland i första hand sådant opererande och annat bestämmande inflytande över rymdföremål som sker från Finland. När tekniken utvecklas är det emellertid möjligt att man i framtiden även kan sända ut rymdföremål från finskt territorium.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska lagen tillämpas på rymdverksamhet som bedrivs på en farkost som är registrerad i Finland. Med farkost avses såväl fartyg som flygplan och andra luftfartyg. Det är särskilt fråga om olika uppsändningssystem för rymdföremål som opererar ombord på fartyg eller flygplan. Även om det ännu inte finns några sådana i Finland, är det skäl att beakta den framtida tekniska utvecklingen i lagstiftningen.

Enligt 2 mom. 2 punkten ska lagen i enlighet med medborgarskapsprincipen tillämpas på finska medborgare samt på juridiska personer med säte i Finland. För närvarande är finska utövare av rymdverksamhet tvungna att skaffa uppsändningen av satelliter och andra rymdföremål utanför Finlands gränser. Aktörer som erbjuder uppsändningstjänster finns till exempel i Förenta staterna, Indien och Ryssland. Även opererandet av rymdföremål kan skötas utanför Finland. Med stöd av FN:s rymdöverenskommelser kan Finland dock betraktas som ansvarig stat, om en finsk aktör ansvarar för rymdverksamheten och skaffar uppsändning eller opererande utomlands. Det är vanligtvis fråga om en kombination där en finsk aktör skaffar uppsändning utanför Finland samt opererar satelliten själv från Finland. En finsk verksamhetsutövare kan också skaffa en satellit som redan är i omloppsbanan och överta ansvaret för opererandet av den.

Genom att skyldigheterna enligt lagen utsträcks till finska medborgare oberoende av platsen för rymdverksamheten säkerställs att Finland har möjlighet att övervaka rymdverksamheten och uppfylla sina internationella förpliktelser i samtliga situationer där Finland kan betraktas som ansvarig stat med stöd av FN:s rymdöverenskommelser. En finsk medborgare som är anställd hos en utländsk organisation ska dock inte omfattas av lagens tillämpningsområde när han eller hon under sin anställningstid deltar i organisationens rymdverksamhet.

Farkoster som är registrerade i Finland, finska medborgare samt juridiska personer med säte i Finland ska omfattas av lagens tillämpningsområde också när de befinner sig utanför Finlands gränser och inom en annan stats jurisdiktion, i internationellt luftrum, på öppna havet eller på andra områden utanför staternas suveränitet, såsom Antarktis. I dessa fall kan finska verksamhetsutövare vara skyldiga att iakta flera staters lagstiftning i sin rymdverksamhet.

Enligt 3 mom. tillämpas på rymdföremål som rör sig i finskt luftrum bestämmelserna om civil luftfart i tillämpliga delar. Det här skulle gälla om man i framtiden sänder ut rymdföremål även från finskt territorium. Då måste säkerheten för luftfarten säkerställas. Eftersom det ännu inte finns internationell reglering om samordning av rymdverksamhet och luftfart, hänvisas genom 3 mom. i första hand till bestämmelser om civil luftfart som rör verksamhet som orsakar fara för flygsäkerheten, i synnerhet 159 § i luftfartslagen.

2 §. Behörig myndighet. Enligt paragrafen ska arbets- och näringsministeriet svara för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av verksamhet enligt lagen.

3 §. Lagens tillämpning inom försvarsförvaltningen. I paragrafen föreskrivs om lagens tillämpning inom försvarsförvaltningen. På försvarsmaktens verksamhet tillämpas inte 5 § (tillståndsplikt för rymdverksamhet och förutsättningar för beviljande av tillstånd), 8 § (försäkringskyldighet), 11 § (överföring av rymdföremål och rymdverksamhet till någon annan), 14 § (övervakning) och 15 § (inspektionsrätt). Inom försvarsmakten berör verksamhetsutövarens skyldigheter Huvudstaben för försvarsmakten.

Försvarsmaktens rymdverksamhet avviker avsevärt från den rymdverksamhet som civila aktörer utövar, och därför är det inte ändamålsenligt att tillämpa dessa paragrafer på försvarsmaktens verksamhet.

Enligt 2 mom. ska försvarsministeriet svara för den högsta ledningen, styrningen och övervakningen av rymdverksamhet enligt denna lag. Huvudstaben för försvarsmakten övervakar att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas.

Huvudstaben ska årligen lämna en rapport om försvarsmaktens rymdverksamhet till försvarsministeriet och arbets- och näringsministeriet. Rapporten är det huvudsakliga redskapet för försvarsministeriets övervakning och utifrån den får arbets- och näringsministeriet information även om situationen beträffande försvarsmaktens rymdverksamhet. Rapporten kan i synnerhet innehålla en beskrivning av rymdföremåls funktionsdugliga skick, möjliga kollisionshot eller kollisionsvarningar som gäller rymdföremål och planer för att fortsätta, ändra eller avsluta rymdföremålets uppdrag.

Enligt 3 mom. ska de tekniska förutsättningarna för verksamheten och en säker verksamhet säkerställas i fråga om försvarsmaktens rymdverksamhet.

Enligt 4 mom. får det utfärdas närmare bestämmelser om försvarsmaktens rymdverksamhet genom förordning av försvarsministeriet. Genom förordning kan det till exempel föreskrivas närmare om innehållet i de rapporter som Huvudstaben lämnar till försvarsministeriet och arbets- och näringsministeriet och om andra nödvändiga övervakningsåtgärder.

4 §. Definitioner. I paragrafen definieras begrepp som är centrala med tanke på lagens tillämpning.

Enligt 1 punkten avses med rymdverksamhet utsändande av ett rymdföremål i rymden, opererande av ett rymdföremål och annat bestämmande inflytande över det i rymden samt ett rymdföremåls återbördande och återvändande till jorden.

Rymdverksamhet definieras inte i FN:s rymdöverenskommelser. I praktiken betraktas som rymdverksamhet åtgärder med vilkas hjälp man kan komma ut i rymden eller med vilkas hjälp rymden kan undersökas eller användas från rymden. Sålunda ingår det i rymdverksamhet att sända ut rymdföremål i rymden, att återbörda rymdföremål till jorden och att rymdföremål återvänder till jorden. Utsändande omfattar också opererande av uppsändningsinfrastruktur och anskaffande av utsändning från en uppsändningsleverantör. Dessutom omfattar rymdverksamhet opererande av och annat bestämmande inflytande över rymdföremål i rymden. Opererande är alla åtgärder som hänför sig till att placera ett rymdföremål i omloppsbana eller till dess flygförhållanden eller rörelser i rymden, såsom val, kontroll eller korrigering av rymdföremålets omloppsbana eller bana, inbegripet att vända rymdföremålet i en annan position. Med annat bestämmande inflytande avses annan inverkan på rymdföremålet, till exempel reaktion på kollisionsvarningar och avslutande av rymdföremålets verksamhet.

Av rymdverksamheten förutsätts inte att föremål som sänts ut i rymden stannar i omlopps bana runt jorden. Internationellt debatteras till exempel om sondraketer (*sounding rockets*) och flygningar till gränsen för rymden (*sub-orbital flights*) är rymdverksamhet. Internationellt samförstånd om dessa frågor har emellertid inte nåtts tills vidare.

Av rymdverksamhet förutsätts inte heller att den lyckas. Sålunda omfattar lagens tillämpningsområde också misslyckade uppsändningar och rymdföremål som inte längre fungerar. Eftersom misslyckanden är förenade med de största riskerna för skador, är det väsentligt att de omfattas av lagens tillämpningsområde, i synnerhet ansvarsbestämmelserna.

Rymdverksamhet som avses i lagen är inte underleverantörers tillverkning av satelliter eller delar av sådana eller leverans av applikationer och system som behövs för att operera och utöva annat bestämmande inflytande över satelliter. Utanför rymdverksamheten stannar på motsvarande sätt tillverkning av forskningsutrustning som finns i satelliter och andra rymdföremål samt mottagning av data som utrustningen producerar. En förutsättning för att lagen ska tillämpas är att ansvaret för rymdverksamheten, dvs. utsändandet eller opererandet av satelliten ligger i Finland eller hos en finsk aktör.

Enligt 2 punkten avses med rymdföremål varje föremål som är utsänt eller som avses bli utsänt i rymden, inbegripet delar av ett sådant föremål, och varje anläggning som har använts eller som avses bli använd för att sända ut föremål i rymden, inbegripet delar av en sådan anläggning.

Enligt artikel 1 i FN:s ansvarskonvention avses med "rymdföremål" även beståndsdelar av ett rymdföremål liksom också dess bärraket och delar av den. Samma definition ingår i artikel 1 i registreringskonventionen. Någon närmare definition finns inte i FN:s rymdöverenskommelser.

Rymdföremål har getts en vid definition, som täcker även delar och bärraket, eftersom förutom själva rymdföremålet kan även dess enskilda delar, dess bärraket eller bärraketens delar orsaka skador. Från rymdföremålet kan delar lossna avsiktligt till exempel i samband med uppsändningen, när bärraketens olika delar lossnar planenligt. Delar kan också lossna oavsiktligt, till exempel till följd av en kollision eller vid fel. Den som sänt ut rymdföremålet ansvarar även för sådana lösa delar. Såsom det konstaterades ovan behöver ett rymdföremål inte vara i funktionsdugligt skick för att omfattas av lagens tillämpningsområde.

Av definitionen följer ändå inte att skyldigheterna i lagen skulle tillämpas på tillverkare av enskilda delar av ett rymdföremål. Den verksamhetsutövare som sänder ut rymdföremålet har således det övergripande ansvaret för det, inklusive ansökan om tillstånd, registrering av föremålet och eventuella skador, oberoende av om någon annan har levererat delar eller programvara till satelliten. På motsvarande sätt, om en finsk organisation levererar en del till en annan verksamhetsutövers satellit eller ett annat rymdföremål, behöver det inte ansökas om tillstånd för delen och den hör inte till lagens tillämpningsområde.

Enligt 3 punkten avses med verksamhetsutövare varje fysisk eller juridisk person som bedriver eller har för avsikt att bedriva rymdverksamhet eller som faktiskt ansvarar för verksamheten. Verksamhetsutövaren är den aktör som sänder ut rymdföremålet eller som ansvarar för opererandet av det. Verksamhetsutövaren kan sända ut rymdföremålet eller operera det själv eller så kan verksamhetsutövaren skaffa utsändandet eller opererandet i form av en tjänst. Verksamhetsutövaren är den aktör som utövar det faktiska bestämmande inflytandet över rymdverksamheten. Verksamhetsutövarens verksamhet kan basera sig på ett särskilt avtal som ingåtts

för ändamålet i fråga. Om det är fråga om ett rymdföremål vars flygning man inte kan påverka eller som inte kan styras efter att det placerats i omloppsbanan, är verksamhetsutövaren den aktör som har bestämt att rymdföremålet ska placeras i omloppsbanan eller som kan besluta att rymdföremålets verksamhet ska avslutas. Verksamhetsutövaren kan också skaffa en satellit som redan är i omloppsbanan och åta sig ansvaret för opererandet av den. Vanligtvis är verksamhetsutövaren en juridisk person, eftersom rymdverksamhet kräver avsevärda resurser. När tekniken utvecklas, satelliterna blir mindre och kostnaderna för uppsändning sjunker är det emellertid möjligt att även fysiska personer börjar sända ut rymdföremål.

2 kap. Verksamhetsutövarens skyldigheter

5 §. *Tillståndsplikt för rymdverksamhet och förutsättningar för beviljande av tillstånd.* Genom paragrafen verkställs nationellt bestämmelserna i artikel 6 i rymdfördraget, enligt vilken de fördragsslutande staterna bär ansvar för sin rymdverksamhet och bör övervaka rymdverksamheten och icke-statliga aktörer som bedriver rymdverksamhet ska ha tillstånd från statens sida.

Verksamhetsutövare ska ansöka om tillstånd till rymdverksamhet på förhand hos arbets- och näringsministeriet, innan ett rymdföremål sänds ut eller innan en satellit i omloppsbanan skaffas. Tidsfristen fastställs närmare genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Enligt förordningen ska tillstånd sökas sex månader före den planerade uppsändningen, men när tekniken och de rymdverksamhet som omfattas av lagens tillämpningsområde utvecklas kan det bli nödvändigt att föreskriva om en längre eller kortare tid eller om olika tidsfrister för olika former av rymdverksamhet.

Tillståndet ska omfatta verksamhet som betraktas som en helhet. Vanligtvis söks tillstånd för utsändande av en satellit och för senare opererande av den i rymden. Ansökan och tillståndet kan dock omfatta även flera satelliter som tillhör samma verksamhetsutövare och som sänds ut koordinerat, bildar ett system och eventuellt opereras tillsammans samt beträffande vilka de eftersträvande omloppsbanorna och andra saker som är nödvändiga med tanke på riskerna, såsom eventuell informationsöverföring mellan satelliterna, satelliternas tekniska data och eventuella farliga ämnen, anges i ansökan.

Enligt artikel 6 i rymdfördraget får icke-statliga aktörer inte bedriva rymdverksamhet utan tillstånd från statens sida. I lagen föreslås emellertid att i Finland ska tillstånd sökas även för statliga verksamhetsutövares rymdverksamhet. Detta motsvara lagstiftningen i Danmark och Österrike. Genom att utsträcka tillståndsförfarande till även statliga verksamhetsutövare säkerställs å ena sidan genomskådlighet och informationsutbyte inom den finska rymdverksamheten och å andra sidan att tillsynsmyndighetens kunnande och enhetliga praxis utvecklas.

Arbets- och näringsministeriet kan bevilja tillstånd tills vidare eller för viss tid.

I tillståndet till rymdverksamhet kan intas sådana villkor som behövs för säkert bedrivande och övervakning av rymdverksamheten. Villkoren kan gälla till exempel, tekniska förutsättningar för rymdföremålet eller behandlingen av rymdföremålet efter att dess uppdrag avslutats. Genom villkoren säkerställs att verksamhetsutövaren iakttar förpliktelserna i FN:s rymdöverenskommelser i sin verksamhet från början till slut.

I 2 mom. föreskrivs vilka förutsättningar som ska föreligga i fråga om rymdverksamheten och verksamhetsutövaren för att arbets- och näringsministeriet ska kunna bevilja tillstånd till rymdverksamheten i enlighet med 1 mom. Genom att kräva att vissa förutsättningar ska före-

ligga ser arbets- och näringsministeriet till att rymdverksamheten bedrivs i enlighet med FN:s rymdöverenskommelser och under finska statens övervakning.

Enligt 1 punkten ska verksamhetsutövaren ha nödvändiga förutsättningar, i synnerhet tillförlitlighet, teknisk sakkunskap och ekonomiska förutsättningar, att bedriva rymdverksamhet. När det gäller verksamhetsutövarens tillförlitlighet, tekniska sakkunskap och ekonomiska förutsättningar ska man bedöma om verksamhetsutövaren förmår sköta samtliga faser av rymdverksamheten från utsändande av rymdföremålet till opererande av det och upphörande med rymdverksamheten. Eftersom rymdverksamhet i princip ska betraktas som farlig verksamhet som är förenad med risker för avsevärda skador, är det väsentligt att säkerställa verksamhetsutövarens tillförlitlighet, tekniska sakkunskap och ekonomiska förutsättningar. Rymdverksamheten och förutsättningarna att bedriva den bedöms som en helhet i förhållande till den planerade rymdverksamhetens omfattning och farlighet. Exempelvis uppsändningsverksamhet och utsändande och opererande av kärndrivna rymdföremål skiljer sig avsevärt i farlighet från små satelliter som väger mindre än etthundra kilogram.

När man bedömer den tekniska sakkunskapen ska kraven stå i rätt proportion till den planerade rymdverksamheten. Det är fråga om en övergripande bedömning där man granskar verksamhetsutövarens och personalens erfarenhet, tekniska kunnande, kunskaper på området samt kompetens med beaktande av omfattningen av rymdverksamheten enligt ansökan. Det behövs således inte ställas lika höga krav på tekniskt enklare rymdverksamhet som på tekniskt mer krävande rymdverksamhet. På rymdverksamhet tillämpas olika tekniska standarder. Standarderna lämpar sig dock inte alltid för små satelliter och det kan således inte förutsättas att de ska iakttas i alla situationer. Även små satelliter borde dock vad de tekniska egenskaperna beträffar motsvara allmän teknisk standard och nödvändiga kvalitetskrav.

När man bedömer de ekonomiska förutsättningarna ska man beakta verksamhetsutövarens ekonomiska omständigheter och resurser. Verksamhetsutövaren bör ha ekonomiska förutsättningar att sköta inte bara utsändandet av rymdföremålet utan också opererandet av det i dess omloppsbana, inklusive de åtgärder som eventuella kollisionsvarningar förutsätter. I detta sammanhang bedöms dessutom hur verksamhetsutövaren har förberett sig på eventuellt ansvar för skador som verksamheten kan orsaka med hänsyn även till kraven i 8 § på ansvarsförsäkringar.

Enligt 2 punkten får rymdverksamheten inte medföra särskild fara för människor eller egendom eller den allmänna säkerheten. Under tillståndsförfarandet är det således viktigt att säkerställa att rymdverksamheten är säker. Närmare bestämmelser om säker rymdverksamhet finns i 9 §.

I tillståndsansökan bör verksamhetsutövaren lämna ministeriet en bedömning av de risker för person- och saksador på jordens yta, i luften och i rymden som hänför sig till verksamheten. Närmare bestämmelser om innehållet i riskbedömningen utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Riskbedömningen är av betydelse också när man bedömer grunderna för undantag från försäkringsskyldigheten i enlighet med 8 § 2 mom.

I den inledande fasen av lagens tillämpning blir det aktuellt att bedöma i synnerhet satelliters säkerhetsrisker, eftersom tillståndsförfarandet i första hand skulle gälla satelliter som finska verksamhetsutövare sänder ut utomlands. I framtiden är det emellertid möjligt att man sänder ut rymdföremål även från finskt territorium. Då måste utsändningssäkerheten och de risker som är förknippade med den bedömas ännu noggrannare när tillstånd beviljas och särskilda säkerhetskrav ställas på utsändandet.

I 3 punkten förutsätts att verksamhetsutövaren strävar i enlighet med 10 § efter att förhindra uppkomsten av rymdskrot samt skadliga konsekvenser för miljön på jordens yta, i atmosfären och i rymden. Frågor om miljöskydd och rymdskrot regleras noggrannare i 10 §.

Enligt 4 punkten ska verksamhetsutövaren ha en plan för avslutande av verksamheten. Förutsättningen har nära anknytning till bestämmelserna om rymdskrot. Verksamhetsutövaren ska i tillståndsansökan redogöra för vad som händer med rymdverksamheten efter uppdraget, till exempel övergår den på en annan verksamhetsutövare, blir rymdföremålet kvar i sin omloppsbana, flyttas det till en omloppsbana där trängseln är mindre eller brinner rymdföremålet upp i atmosfären.

Enligt 5 punkten får rymdverksamheten inte strida mot nationella säkerhetsintressen, Finlands internationella förpliktelser eller utrikespolitiska intressen. Rymdverksamhet ska bedrivas i enlighet med FN:s rymdöverenskommelser. I verksamheten ska dessutom beakta andra internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Det bedöms från fall till fall utifrån den aktuella situationen huruvida rymdverksamheten överensstämmer med Finlands nationella säkerhetsintressen, internationella förpliktelser och utrikespolitiska intressen. Som stöd för bedömningen begärs vid behov utlåtande av behöriga myndigheter, särskilt utrikesministeriet, försvarsministeriet och inrikesministeriet. I den inledande fasen av lagens tillämpning begärs åtminstone utlåtande av försvarsministeriet.

I 6 punkten förutsätts att verksamhetsutövaren uppfyller kraven på försäkring i enlighet med 8 §.

Enligt 7 punkten ska verksamhetsutövaren iakttä Internationella teleunionens (ITU) gällande regler. Om det inte går att genomföra det internationella ITU-samordningsförfarandet, kan ett rymdföremål inte sändas ut eller tas i bruk.

Kommunikationsverkets radiotillståndsförfarande är separat från det tillståndsförfarande som föreslås i denna lag. Det är dock viktigt att samarbeta vid dessa parallella tillståndsförfaranden, för att undvika konflikter och onödiga överlappningar mellan radiotillståndet och det tillstånd som avses i denna lag. I synnerhet i det tillstånd som avses i detta lagförslag behöver man inte ta in sådana tekniska villkor som man får säkerhet om först vid ITU:s samordningsförfarande eller som kan ändras till följd av avgöranden som gäller eventuella störningar. Arbets- och näringsministeriet och Kommunikationsverket har kommit överens om samarbetet. Mer ingående diskussioner om de praktiska tillvägagångssätten förs vid behov ännu mellan myndigheterna för att säkerställa effektiv information och undvika överlappande processer.

Enligt 8 punkten ska verksamhetsutövaren visa att de gällande bestämmelserna om exportkontroll iakttas. I utredningen kan verksamhetsutövaren försäkra att den tillståndssökandes rymdverksamhet inte är sådan verksamhet som regleras i förordningen om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (EG 428/2009), lagen om kontroll av exporten av produkter med dubbel användning (562/1996) eller lagen om export av försvarsmateriel (282/2012). Om rymdverksamheten är förenad med ovannämnd överföring av produkter och teknik som omfattas av exportkontroll, ska verksamhetsutövaren lämna tillståndsansökningar som gäller de tillståndspliktiga produkterna och/eller den tillståndspliktiga tekniken till tillståndsmyndigheterna och lämna arbets- och näringsministeriet en utredning om ansökningarna och de erhållna besluten.

Utrikesministeriet är den tillståndsmyndighet som övervakar exporten av produkter med dubbel användning och försvarsministeriet är den tillståndsmyndighet som övervakar exporten av försvarsmateriel. Import till Finland regleras av respektive exportlands exportlagstiftning.

Internationella exportkontrollordning för missiler, missilteknik, obemannade luftfartyg och deras teknik, som Finland har bundit sig till politiskt, är bland annat exportkontrollordningen för missilteknik (*Missile Technology Control Regime, MTCR*) och koden för att förhindra spridning av långdistansmissiler (*Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation, HCOC*). MTCR begränsar spridningen av missiler, missilteknik och obemannade luftfartyg och deras teknik. HCOC begränsar spridningen av långdistansmissiler. Kodens syfte är att med hjälp av förtroendehöjande åtgärder komplettera de ordningar som är fokuserade på nedrustning och förhindrande av spridning av massförstörelsevapen. Med hjälp av koden försöker man begränsa utvecklandet, användningen och spridningen av samt försök med ballistiska missiler. Den förbjuder inte innehav av missiler eller användning av dem i rymden för fredliga syften.

Enligt 3 mom. ska verksamhetsutövaren i tillståndsansökan lägga fram för tillståndsprövningen behövlig och tillförlitlig utredning om att de förutsättningar som anges i 2 mom. uppfylls. Arbets- och näringsministeriet kan be om nödvändiga uppgifter för behandlingen tills det har lämnats tillräckliga uppgifter i ansökan för att ministeriet ska kunna fatta beslutet.

Det är inte ägaren till ett rymdföremål som är skyldig att ansöka om tillstånd till rymdverksamhet utan verksamhetsutövaren, det vill säga den aktör som utövar det faktiska bestämmande inflytandet i fråga om utsändande och opererande av rymdföremålet. Verksamhetsutövaren och rymdföremålets ägare kan vara olika aktörer. Rymdföremålets ägarförhållanden ska beskrivas i ansökan och de beaktas när förutsättningarna för beviljande av tillstånd bedöms. Ägarförhållandena kan vara av betydelse särskilt när man bedömer de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten och eventuella konflikter med Finlands utrikespolitiska intressen.

Det är ändamålsenligt att utfärda närmare bestämmelser om ansökan om tillstånd samt de uppgifter och handlingar som ska ingå i ansökan om tillstånd på förordningsnivå. Det vore för exempel ändamålsenligt att föreskriva genom förordning om innehållet i riskbedömningen enligt 2 mom. 2 punkten och om tidsfristerna för ansökan om tillstånd.

6 §. Registrering av rymdföremål. Genom paragrafen inrättas ett nationellt register över rymdföremål genom att verkställa statens förpliktelse att föra ett nationellt register över rymdföremål enligt artikel 2 i FN:s registreringskonvention.

Enligt 1 mom. ska arbets- och näringsministeriet föra ett register över rymdföremål. Registret ska vara offentligt och finnas tillgängligt på arbets- och näringsministeriets webbplats.

Registrering av rymdföremål är en allmänt godkänd princip inom den internationella rymdrätten. Registreringsskyldigheten motsvarar havs- och luftfartsrättens skyldigheter att registrera fartyg och luftfartyg.

Enligt 2 mom. ska verksamhetsutövaren anmäla de uppgifter som föreskrivs i paragrafen om rymdföremål som sänts ut i omloppsbana runt jorden eller någon annanstans i rymden till ministeriet.

Registret ska innehålla uppgifter om alla rymdföremål beträffande vilka Finland är utsändande stat i enlighet med artikel 1 i registreringskonventionen. I artikel 1 i registreringskonventionen

definieras utsändande stat som en stat som sänder ut ett rymdföremål eller medverkar vid utsändandet av ett rymdföremål (*procures the launch*), eller en stat från vars territorium eller anläggning ett rymdföremål sänds ut. Finland skulle vara utsändande stat, om Finland har beviljat tillstånd till rymdverksamheten i enlighet med denna lag.

Enligt artikel 8 i rymdfördraget ska den stat i vars register ett rymdföremål förs behålla domsrätt och kontroll (på engelska *jurisdiction and control*) över föremålet. Staten behåller domsrätten och kontrollen även då föremålet befinner sig i rymden.

Det kan finnas endast en registerförande stat enligt registreringskonventionen som förs in i FN:s register. Om både Finland och en eller flera stater som är part i registreringskonventionen betraktas som utsändande stat, registrerar arbets- och näringsministeriet rymdföremålet, om de berörda staterna sinsemellan har kommit överens om att Finland är registerförande stat. De flesta som tillhandahåller uppsändningstjänster förutsätter att kundens satellit registreras i det nationella registret i kundens hemstat, inte i hemstaten för den som tillhandahåller uppsändningstjänsten.

Även om man har kommit överens om att en annan stat är registerförande stat enligt registreringskonventionen, förs i det nationella registret in uppgifter också om de rymdföremål för vilka Finland är andra utsändande stat. I egenskap av utsändande stat ansvarar Finland för skador som rymdföremålet eventuellt orsakar, och därför är det motiverat att föra in även dessa uppgifter i det nationella registret.

I registret förs dessutom in uppgifter om rymdföremål som omfattas av lagens tillämpningsområde och som verksamhetsutövaren har skaffat medan de varit i omloppsbanan. Beträffande dessa rymdföremål är Finland inte alltid utsändande stat, men Finland är ansvarig stat enligt artikel 6 i rymdfördraget, och till rymdföremålet kan dessutom hänföra ansvar för Finland som staterna kommit överens om särskilt.

Registreringsskyldigheten enligt registreringskonventionen gäller föremål som är i omloppsbanan runt jorden, såsom satelliter, och rymdföremål som sänds ut längre bort i rymden, exempelvis till månen eller andra himlakroppar. Sålunda gäller registreringsskyldigheten inte till exempel bäraketer eller andra föremål, som återvänder till atmosfären utan att gå in i en omloppsbanan, eller misslyckade uppsändningar.

Registreringskonventionen gör ingen skillnad på huruvida ett föremål som registreras ska vara i funktionsdugligt skick. En del stater registrerar endast fungerande rymdföremål, medan en del registrerar även föremål som inte fungerar. Det är motiverat att registrera föremål som inte fungerar, eftersom även de kan orsaka skada och därför behöver man känna till även icke-fungerande föremål i rymden.

Enligt artikel 2.3 i registreringskonventionen fastställer staterna själva innehållet i det nationella registret över rymdföremål. Enligt 2 mom. förs i registret in de uppgifter om ett rymdföremål som enligt artikel 4 i registreringskonventionen ska anmälas till FN:s förteckning. Dessa uppgifter är namn på utsändande stat eller stater, beteckning eller registernummer på rymdföremålet, rymdföremålets allmänna syfte, tidpunkt och område eller plats för utsändande och parametrar för rörelsebanan (såsom omloppstid, banplanets lutning, apogeum och perigeum). Dessutom föreslås att i registret ska föras in verksamhetsutövarens namn och uppsändningsanläggning.

RP 157/2017 rd

Arbets- och näringsministeriet, som för registret, ger varje rymdföremål en egen nationell registerbeteckning eller registernummer. Dessutom kan rymdföremålet ha tilldelats en beteckning av någon annan, såsom Internationella vetenskapsrådets COSPAR (*Committee on Space Research*), och även den beteckningen kan föras in i registret.

För att fastställa rymdföremålets syfte kan man använda standardklassificeringar, såsom fjärranalys, telekommunikation eller navigering.

I nuläget har ett rymdföremål vanligtvis minst en annan utsändande stat utöver Finland, eftersom i avsaknad av nationella uppsändningssystem sänds finska näringsidkares rymdföremål upp från något annat land. Internationella samarbetsprojekt kan ha flera utsändande stater, om rymdföremålet till exempel opereras från något annat land än Finland. Samtliga utsändande stater förs in i det nationella registret och meddelas FN. Uppgifter om tidpunkt och plats för utsändandet hjälper till att bestämma den andra utsändande staten.

Uppgifterna till registret tas från tillståndsansökan på tjänstens vägnar. I 12 § om uppgiftsskyldighet åläggs verksamhetsutövaren att meddela ändringar i de uppgifter som förts in i registret, inbegripet exakta uppgifter om tidpunkt och plats för uppsändningen. Arbets- och näringsministeriet förmedlar uppgifterna till FN:s generalsekreterare i enlighet med artikel 4 i registreringskonventionen på diplomatisk väg i samarbete med utrikesministeriet.

Genom förordning av arbets- och näringsministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om registret och uppgifter som är väsentliga med tanke på rymdverksamheten eller rymdföremålet och som ska föras in i registret. Andra uppgifter som är viktiga med tanke på rymdföremålet är till exempel uppgifter om rymdföremålets förväntade omloppstid och operativa livslängd, nyttolast, frekvens- och telemetriuppgifter, ägarförhållanden, överföringar från en verksamhetsutövare till en annan och avslutande av verksamheten. FN:s generalförsamling har 2007 utfärdat närmare rekommendationer om registreringspraxis genom resolution 62/101. Rekommendationerna gäller enhetliga attribut för tid och plats samt tekniska attribut, tilläggsuppgifter om rymdföremålet som ska föras in i registret och uppgifterna som ska registreras i samband med ändringar. Den tekniska utvecklingen, ändringar i internationella förpliktelser eller EU-lagstiftningen och nya rekommendationer eller praxis som FN meddelar kan förutsätta att nya uppgifter förs in i registret.

7 §. Ansvar för skador och statens regressrätt. 1 mom. motsvarar den bestämmelse som finns i 4 § 2 mom. i lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som har utsänts i rymden (616/1970), som föreslås bli upphävd, enligt vilken en skada som orsakats av ett rymdföremål ersätts av statens medel. I förarbetena till den lag som föreslås bli upphävd (RP 30/1970) konstateras att det bör anses skäligt att hemlandet i första hand åläggs att åt sina medborgare utge ersättning för de skador de har lidit till sin person eller egendom. Det föreslås att bestämmelsen preciseras så att skador som verksamhetsutövaren förorsakat sig själv för tydlighetens skull ställs utan för bestämmelsen.

Enligt 2 mom. ska staten ha rätt att ta ut den ersättning som staten betalat en skadelidande av verksamhetsutövaren till den del som verksamhetsutövaren med stöd av skadeståndslagen (412/1974) hade varit ansvarig för skadan gentemot den skadelidande.

I 3 mom. sägs att har en skada orsakats på jordens yta eller tillfogats ett luftfartyg som är i luften, dess passagerare eller någon som tillhör dess besättning, har staten med avvikelser från 2 mom. rätt att av verksamhetsutövaren ta ut den ersättning som den betalat, trots att verksam-

hetsutövaren inte har förorsakat skadan uppsåtligen eller av vållande i enlighet med 2 kap. 1 § 1 mom. i skadeståndslagen.

Staten kan bli tvungen att betala ersättningar för en skada som orsakats av ett rymdföremål med stöd av antingen förslaget till 1 mom. eller internationella förpliktelser. Bestämmelser om ersättande av skador som orsakats av rymdföremål finns i ansvarskonventionen och i artikel 7 i rymdfördraget. Dessutom kan en stat i enlighet med de allmänna principerna om staters folkrättsliga ansvar bli ersättningsansvarig med stöd av artikel 6 i rymdfördraget, om den bryter mot sina förpliktelser enligt artikel 6 och detta orsakar en skada.

Enligt artikel 2 i ansvarskonventionen har den utsändande staten objektivt ansvar för en skada som ett rymdföremål orsakat på jordens yta eller på luftfartyg som är i luften. Enligt artikel 3 i konventionen är den utsändande staten ansvarig för en skada som ett rymdföremål orsakat ett annat rymdföremål eller dess besättning någon annanstans än på jordens yta, om den eller sådana personer som den är ansvarig för måste anses bära skuld till skadan.

Enligt artikel 7 i rymdfördraget är varje stat som sänder ut rymdföremål internationellt ansvarig för en skada, som på jordens yta, i luftrummet eller i yttre rymden av dylikt föremål eller del därav tillfogas en annan fördragsslutande stat, dess fysiska eller juridiska personer.

Enligt artikel 1 i ansvarskonventionen avses med skada förlust av liv, kroppsskada eller annat men för hälsan eller förlust av eller skada på egendom tillhörig en stat eller en fysisk eller juridisk person, eller förlust av eller skada på egendom tillhörig en internationell organisation på regeringsnivå. Eftersom detta skadebegrepp anses överensstämma med den finska skadeståndslagen, intas ingen särskild definition av skada i lagförslaget.

Det kan finnas flera utsändande stater, och då kan Finland ha regressrätt också gentemot andra stater. I artikel 5.1 i ansvarskonventionen sägs att om det finns flera utsändande stater är de solidariskt ansvariga för en skada som rymdföremålet orsakat. Den skadelidande kan yrka full ersättning av alla eller endast en utsändande stat. Enligt artikel 5.2 i ansvarskonventionen kan de utsändande staterna komma överens om hur ansvaret ska fördelas. Enligt artikel 5.3 i ansvarskonventionen är den stat från vars territorium eller anordning rymdföremålet har utsänts en av de solidariskt ansvariga utsändande staterna.

När man bedömer om verksamhetsutövarens oaksamhet har lett till en skada som rymdföremålet orsakat i rymden, kan verksamhetsutövarens åtgärder för att förhindra skador och minska skaderisken beaktas. Exempelvis iakttagande av internationellt godkända anvisningar om rymdskrot kan vara ett tecken på att verksamhetsutövaren varit omsorgsfull. Man kan också beakta hur verksamhetsutövaren i sin verksamhet har beaktat de risker som angetts i riskbedömningen av tillståndsansökan och vidtagit åtgärder i syfte att minska riskerna.

Enligt 4 mom. är maximibeloppet för statens regressrätt 60 miljoner euro. Det är motiverat med ett maximibelopp, så att den som bedriver rymdverksamhet kan planera sin rymdverksamhet med beaktande av värsta tänkbara påföljd. Om verksamhetsutövarens ansvar inte alls begränsas i lagstiftningen, kan man anta att i en ersättningssituation räcker verksamhetsutövarens bärformåga inte till, varvid statens obegränsade regressrätt ändå inte kan tillgodoses till fullt belopp.

Begränsningen av ersättningsskyldigheten tillämpas ändå inte om verksamhetsutövaren har försummat att iakttä denna lag eller villkoren i ett tillstånd som beviljats med stöd av 5 §. Ef-

tersom ansvaret för skador som inträffar i rymden förutsätter vållande från verksamhetsutövarens sida, finns det ingen övre gräns för ersättningsansvaret för deras del.

Maximibeloppet av regressrätten är på samma nivå som i de länder som omfattats av jämförelsen. I Danmarks, Österrikes och Frankrikes lagstiftning och i Storbritanniens tillståndspraxis är maximibeloppet av statens regressrätt 60 miljoner euro. Detta har betraktats som ändamålsenligt även i Finland, eftersom beloppet motsvarar det typiska maximibeloppet enligt de försäkringar som står till buds.

8 §. Försäkringskyldighet. Enligt 1 mom. ska verksamhetsutövaren teckna en försäkring mot skador som orsakas tredje parter (nedan ansvarsförsäkring).

På marknaden finns två slags försäkringar med anknytning till rymdverksamhet: egendomsförsäkringar (*space property damage insurance*), som täcker skador som rymdföremålet orsakar sig själv, såsom att det går sönder och förstörs, och ansvarsförsäkringar (*third party liability insurance*), som täcker person- och sakskador som rymdföremålet orsakar tredje parter under uppsändningen, medan det är i omloppsbanan eller när det återvänder till jorden.

Försäkringsbolaget har direkt ansvar för att betala ersättning, om det konstateras att ägaren till rymdföremålet i fråga är ersättningskyldig. Detta innebär att den skadelidande och på motsvarande sätt staten kan rikta sina ersättningsanspråk direkt mot försäkringsbolaget oberoende av om rymdföremålets ägare kan och vill betala.

När man bedömer statens risker bör det påpekas att den privata sektorns försäkringar inte förmår täcka alla skador som eventuellt omfattas av statens ersättningsansvar, eftersom statens ersättningsansvar gentemot tredje parter i princip är obegränsat.

Enligt 2 mom. får arbets- och näringsministeriet avstå från att kräva en försäkring om de förutsättningar som anges i momentet föreligger. I fråga om små satelliter och särskilt vetenskapssatelliter som används för undervisnings- och forskningssyften kan ansvarsförsäkringens pris bli för högt och till och med förhindra sådana aktörers rymdverksamhet, om statens krav på försäkringsersättningar är för stora i förhållande till de övriga kostnader för uppdraget eller aktörens ekonomiska bärformåga. Sålunda vore det motiverat att föreskriva om möjlighet att avstå från försäkringskravet i vissa situationer som anges i lagen. Till små satelliter hänför sig dock samma slags risker för skador som till stora satelliter, särskilt om material som inte brinner upp i atmosfären används i dem eller om de går i de omloppsbanor där trängseln är som störst. När man bedömer grunderna för att avstå från försäkringsskyldigheten är det därför viktigast att beakta de skaderisker som hänför sig till verksamheten.

Enligt 2 mom. 1 punkten behöver arbets- och näringsministeriet inte kräva försäkring, om uppsändningsleverantörens försäkring eller någon annan motsvarande försäkring till väsentliga delar täcker verksamhetsutövarens och statens ansvar för skador som rymdföremålet orsakat. I detta sammanhang betraktas som väsentligt i synnerhet ansvaret för skador i uppsändningsfasen. I regel har uppsändningsleverantören en ansvarsförsäkring för uppsändningsfasen, där även kunden, dvs. satellitens ägare eller verksamhetsutövaren, är försäkrad. Ansvarsförsäkringen för uppsändningsfasen gäller ofta en viss tid efter uppsändningen, när föremålet är i omloppsbanan, från några månader till ett år. Därefter står det att få en ansvarsförsäkring för verksamheten i omloppsbanan. Enligt en expertutredning som färdigställts på uppdrag av arbets- och näringsministeriet finns det i dag ungefär 40 företag på den internationella marknaden som erbjuder ansvarsförsäkringar. Försäkringsmarknaden för små satelliter är fortfa-

rande stadd i utveckling, varför för dem erbjuds försäkringar på samma villkor som för stora satelliter.

Enligt 2 mom. 2 punkten behöver ministeriet inte kräva försäkring, om arbets- och näringsministeriet utifrån den bedömning av riskerna med rymdverksamhet som avses i 5 § 2 mom. 2 punkten kan godkänna risken för att rymdföremålen ska orsaka skador på jordens yta, i atmosfären och i rymden. Verksamheten kan anses vara förenad med mindre risk för skador, om rymdföremålet inte innehåller farliga ämnen eller delar och material som inte brinner upp i atmosfären, om det inte befinner sig omloppsbanor där trängseln är som störst eller om dess livslängd i omloppsbanan är kort. Risken minskar också genom tekniska egenskaper som säkerställer att bitar av rymdföremålet inte lossnar i rymden. Vissa test- och forskningssatelliters livslängd i omloppsbanan kan vara till och med kortare än giltighetstiden för uppsändningsleverantörens ansvarsförsäkring. Huruvida man avstår från försäkringsskyldigheten baserar sig på en övergripande bedömning av skaderisken i rymdverksamhetens samtliga faser. Vid behov kan man anlita andra myndigheter eller oberoende sakkunniga för bedömningen på det sätt som anges i 17 §.

Opererandet av till exempel cube-satelliter, vilkas förväntade livslängd i omloppsbanan är mindre än 5 år och som sänds ut i omloppsbanan från den internationella rymdstationen (*International Space Station*, ISS), är tämligen standardiserad lågriskverksamhet, varvid det kan vara skäl att överväga om det finns behov av att avvika från försäkringsskyldigheten. Undantag från försäkringsskyldigheten kan komma i fråga även när det gäller små satelliter, om en erfaren och tillförlitlig uppsändningsaktör ansvarar för utsändningen och satelliterna återvänder eller återbördas till atmosfären i enlighet med internationella anvisningar inom 25 år efter det att deras uppdrag avslutats.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i försäkringen och om de försättningar som avses i 2 mom., och som ska föreligga för att arbets- och näringsministeriet ska kunna avstå från att kräva försäkring, utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Det vore ändamålsenligt att föreskriva närmare genom förordning om i synnerhet bestämmandet av den risk som ska anses som godtagbar.

9 §. Säker rymdverksamhet. I 1 mom. föreskrivs om allmän skyldighet att bedriva rymdverksamhet på ett säkert sätt. Verksamheten får inte orsaka särskild fara för människor eller egendom. Verksamheten får inte heller äventyra allmän säkerhet. Normen som förpliktar att beakta säkerheten ger myndigheterna möjlighet att ingripa i saken, om man upptäcker att rymdverksamheten orsakar fara för utomstående.

I momenten föreskrivs om minimikraven på personer som deltar i utsändande, opererande och återbördande av rymdföremål. Den som delar i rymdverksamhet ska ha tillräcklig erfarenhet och kompetens. Personen ska vara insatt i sitt uppdrag och ska kunna hantera de anordningar och funktioner som han eller hon ansvarar för. Bestämmelsen gäller uttryckligen personer, vilkas agerande är av konkret betydelse för utsändandet, opererandet eller återbördandet. Bestämmelsen ger dessa personer en laglig grund att kräva behörig introduktion i sina uppgifter. Den ger också rätt att vägra att utföra uppdrag som man inte behärskar tillräckligt.

I 2 mom. ingår en hänvisning till 159 § i luftfartslagen, där det bestäms om verksamhet som äventyrar flygsäkerheten. Rymd- och flygverksamhet ska samordnas i enlighet med författningar och föreskrifter om förvaltning av luftrummet.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om säker rymdverksamhet och om minimikraven på anordningar och funktioner som påverkar säkerheten samt om personernas kompetens utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. I Finland är det viktigt att hålla sig ajour med den internationella säkerhetsutvecklingen i branschen och det kan vara nödvändigt att föreskriva särskilt om nödvändiga säkerhetskrav. Verksamhetsprinciperna och de tekniska standarderna kommer att utvecklas snabbare i internationella forum när rymdverksamheten ökar.

10 §. Miljöskydd och rymdskrot. Enligt 1 mom. ska rymdverksamhet bedrivas på ett sätt som är hållbart med tanke på miljön. Syftet är i synnerhet att förhindra att verksamheten orsakar miljöskador på jordens yta, i atmosfären eller i rymden.

Enligt artikel 9 i rymdfördraget ska de fördragsslutande staterna undvika skadlig nedsmutsning av rymden och himlakropparna och ogynnsamma förändringar på jorden. Den internationella diskussionen om bestämmelsens innehåll och förpliktande natur pågår fortfarande.

Verksamhetsutövaren ska i sin tillståndsansökan bedöma de miljökonsekvenser på jordens yta, i atmosfären och i rymden som hänför sig till rymdverksamheten. Verksamhetsutövaren ska lämna en utredning om å ena sidan den teknik, de komponenter och de produkter som ska användas i verksamheten och å andra sidan om de konsekvenser som verksamheten kan ha för jorden och atmosfären samt rymden. Dessutom ska verksamhetsutövaren beskriva vilka åtgärder som ska vidtas för att avvärja och minska skadliga miljökonsekvenser. I tillståndsansökan ska i synnerhet nämnas eventuella kärnbränslen och annat kärnmaterial. Enligt FN:s principer för användning av kärnbränslen som energikälla i rymden (*Principles Relevant to the Use of Nuclear Power Sources in Outer Space* 47/68 of 1992) ska användningen av kärnbränsle begränsas till uppdrag där syftet inte kan nås genom att använda andra bränslen.

I 2 mom. föreskrivs om åtgärder för att undvika rymdskrot i enlighet med allmänt godkända internationella anvisningar. I momentet förpliktas verksamhetsutövaren till vissa åtgärder för att minska och bekämpa rymdskrot.

Det finns inte någon allmänt godtagen juridisk definition av rymdskrot. I allmänhet avses med rymdskrot icke-fungerande rymdföremål som är i en omloppsbanan eller som återvänder till atmosfären, inbegripet delar av rymdföremål. Rymdskrot är således till exempel satelliter som inte fungerar, raketdelar, delar och bitar som har lossnat från raketer, annat material som har uppkommit i rymdverksamheten samt även så små partiklar som bränsledroppar, färgflagor och mikropartiklar. Rymdskrot uppkommer oplanerat när rymdföremål går sönder och kolliderar samt planerat i samband med verksamheten, till exempel när delar av bärraketer blir kvar i rymden. I rymden finns över 20 000 bitar rymdskrot som följs rutinmässigt med nuvarande anordningar. En utmaning för en hållbar rymdverksamhet utgör objekt som är en centimeter stora. Det beräknas finnas över 750 000 sådana och om de kolliderar med fungerande satelliter kan de orsaka avsevärt skada.

Rymdskrot medför risk för kollisioner med andra rymdföremål i rymden. Dessutom kan rymdskrot orsaka personskador på rymdfarare i rymden samt person- och saksador på jordens yta och i luften, till den del som rymdskrotet inte brinner upp i atmosfären. Rymdskrot kan förhindra att en viss omlopps bana används samt skada viktiga samhällsfunktioner, till exempel om en telekommunikationsförbindelse bryts.

Det har meddelats flera internationella och allmänt godkända anvisningar om minskning av rymdskrotet. De viktigaste av dessa anses vara FN COPUOS och de viktigaste rymdorganisationernas gemensamma kommitté IADC:s (*Inter-Agency Debris Coordination Committee*) an-

visningar om minskning av rymdskrotet. Dessutom har internationella standardiseringsorganisationen (*ISO International Standardization Organization*) publicerat ISO-standarder om kontroll över rymdskrotet. De europeiska rymdorganen har utarbetat gemensamma anvisningar, *European Code of Conduct for Space Debris Mitigation*

Syftet med samtliga ovannämnda anvisningar är att få staterna och övriga verksamhetsutövare att begränsa mängden rymdskrot. Anvisningarna ska iakttas när uppdrag planeras och i rymdverksamhetens samtliga faser, bland annat under uppsändning, i omloppsbanan och när föremålet lämnar omloppsbanan. Anvisningarna förutsätter bland annat att man begränsar uppkomsten av rymdskrot i samband med sedvanlig användning, minskar risken för att rymdföremål ska gå sönder medan de befinner sig i rymden, undviker att avsiktligt förstöra rymdföremål och andra skadliga åtgärder, försöker undvika kollisioner i omloppsbanan och minimerar riskerna för skador som beror på rymdföremålens bränsle (explosioner, kärnbränslen). Dessutom ska det säkerställas att rymdföremål återvänder på ett säkert sätt till atmosfären inom 25 år efter det att deras operativa livslängd har gått ut.

Ingen av de ovannämnda anvisningarna är bindande internationell rätt. Att iakttas dem kan dock vara ett tecken på att verksamhetsutövaren är omsorgsfull. Detta kan vara av betydelse till exempel när man ska bedöma om verksamhetsutövarens oaktamhet har varit orsaken till att ett rymdföremål har orsakat en skada på ett annat rymdföremål.

Närmare bestämmelser om bedömning av miljökonsekvenser och åtgärder som behövs för att undvika uppkomsten av rymdskrot får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

11 §. Överföring av rymdföremål och rymdverksamhet på någon annan. Enligt 1 mom. får rymdverksamhet överföras på en annan verksamhetsutövare endast om arbets- och näringsministeriet har godkänt överföringen på förhand. Detsamma gäller överföring av äganderätten till ett rymdföremål, när det faktiska bestämmande inflytandet över rymdverksamheten eller rymdföremålet överförs.

I FN:s rymdöverenskommelser tar man inte ställning till överföring av rymdföremål från en stat till en annan. Den växande kommersiella verksamheten i rymden betyder sannolikt också att rymdföremål i större utsträckning kommer att överföras mellan olika staters verksamhetsutövare genom affärsköp och annan överföring av egendom. Saken har också behandlats i COPUOS, och enligt FN:s generalförsamlings resolution 68/74 om rekommendationer för nationell lagstiftning, som utfärdades som resultat av arbetet, ska överföring av innehavet och det bestämmande inflytandet i fråga om rymdföremål som är i en omloppsbanan vara beroende av tillstånd. Tillstånd behövs för överföring till en ny verksamhetsutövare också i flera andra länder. I Danmark behövs tillstånd också för ny ägare. I Belgien behövs tillstånd om det faktiska bestämmande inflytandet över rymdverksamheten eller rymdföremålet överförs. Även i Finland har det ansetts ändamålsenligt att kräva tillstånd, om överföring av äganderätten innebär att det faktiska bestämmande inflytandet överförs.

Förutsättningarna för rymdverksamhet efter en överföring ska bedömas i enlighet med 5 §. Den nya verksamhetsutövaren ska sålunda uppfylla samma förutsättningar för att få tillstånd som om verksamhetsutövaren ursprungligen hade ansökt om tillstånd. I beslutet om godkännande kan arbets- och näringsministeriet inta sådana villkor som behövs med tanke på säkert bedrivande och övervakning av rymdverksamheten.

I paragrafen begränsas inte försvarsmaktens rätt enligt 112 § i beredskapslagen (1552/2011) eller 25 § i lagen om försvarstillstånd (1083/1991) att i undantagsförhållanden ålägga ägaren eller innehavaren av ett luftfartyg eller en luftfartygsoperatör att överlåta luftfartyget i försvarsmaktens besittning eller ett sådant företags besittning som betjänar försvarsmakten.

Enligt 2 mom. får arbets- och näringsministeriet kräva att överlåtelsen av ett rymdföremål eller rymdverksamhet på en annan ägare eller verksamhetsutövare förutsätter ett avtal mellan Finland och ägarens eller verksamhetsutövarens hemland, genom vilket Finland befrias från samtliga skadeståndsanspråk. Om ett sådant avtal saknas kan arbets- och näringsministeriet vägra att bevilja tillstånd.

I enlighet med rymdfördraget och ansvarskonventionen är Finland i egenskap av utsändande stat ansvarig för skador som rymdföremål orsakat och skyldig att övervaka verksamheten oberoende av om rymdverksamheten eller rymdföremålet har överlåtits till en annan verksamhetsutövare. Om den nya verksamhetsutövaren eller ägaren är etablerad i en stat som inte är utsändande stat, kan den staten i enlighet med FN:s rymdöverenskommelser inte vara internationellt ersättningsansvarig för skador som rymdföremålet orsakat. En sådan stat kan inte heller registrera rymdföremålet i FN:s förteckning. Den ursprungliga verksamhetsutövarens eller ägarens hemstat och den nya verksamhetsutövarens hemstat kan dock avtala om att ersättningsansvaret och övervakningsansvaret överförs på den nya verksamhetsutövarens hemstat. Avtalet om ersättningsansvar är bindande endast för parterna, däremot inte för den skadelidande, som fortfarande kan rikta anspråk mot den ursprungliga utsändande staten.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om ansökan om godkännande enligt 1 mom. utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

3 kap. **Ändringar och övervakning**

12 §. Uppgiftsskyldighet. Ändringar som ska anmälas enligt paragrafen är alla ändringar som kan påverka förutsättningarna för att bevilja tillstånd eller tillståndsvillkoren, inbegripet förändringar i tidpunkten och platsen för uppsändningen och uppsändningsanläggningen, störningar i anslutning till opererandet, såsom förlorad kontakt, och förändringar i företagens tekniska eller ekonomiska förutsättningar. Även förändringar i rymdföremålets och verksamhetsutövarens ägarförhållanden kan inverka på förutsättningarna för beviljande av tillstånd. Ett ägarbyte kan påverka till exempel de ekonomiska och tekniska förutsättningarna för verksamheten samt statens utrikespolitiska eller säkerhetsintressen. Dessutom ska verksamhetsutövaren meddela när uppsändningen har ägt rum. Verksamhetsutövaren ska också omedelbart underrätta arbets- och näringsministeriet om eventuella ändringar i de uppgifter som förts in i registret. Typiska ändringar är exakt uppsändningstidpunkt och exakta uppgifter om omloppsbana efter det att rymdföremålet sänts ut. Ändringar i uppgifterna om föremålets omloppsbana i anslutning till det normala opererandet av rymdföremålet behöver inte anmälas.

Verksamhetsutövaren ska anmäla på förhand om rymdverksamheten upphör eller omedelbart efter att den upphört. Härmed avses både planerligt nedläggning av verksamheten och oplanerat slut på verksamheten, till exempel på grund av ekonomiska svårigheter eller tekniska orsaker. Utifrån anmälan om nedläggning kan ministeriet utfärda preciserande föreskrifter i enlighet med 13 § om nödvändiga säkerhetsåtgärder.

13 §. Ändring och återkallelse av tillstånd. För att säkerställa att lagen iakttas är det skäl att föreskriva att tillståndet till bedrivande av rymdverksamhet ändras och återkallas om förutsättningarna för beviljande av tillstånd inte längre föreligger eller tillståndsvillkoren inte har

iakttagits eller om det är nödvändigt att ändra eller återkalla tillstånd på grund av Finlands internationella utfästelser eller avtalsförpliktelser.

Grunderna för att ändra eller återkalla ett tillstånd bedöms från fall till fall. I första hand ska man försöka ändra tillståndet i överensstämmelse med den nya situationen. Exempelvis ändring av uppsändningsplatsen och anläggningen kan förutsätta att tillståndet ändras, likaså förändringar i rymdföremålets uppgift eller uppgifterna om dess omloppsbanan. Om väsentliga förutsättningar för tillstånd inte föreligger, kan tillståndet ändras till exempel genom att man kräver att verksamhetsutövaren ska uppfylla ytterligare krav, såsom tekniska krav, eller genom att kräva tilläggsutredning, exempelvis om åtgärder för att skydda miljön. Tillståndet kan också ändras när det inträffar förändringar i verksamheten som är av betydelse för förutsättningarna för beviljande av tillstånd, till exempel om en satellit inte återvänder till atmosfären på planerat sätt eller om satellitens uppgift skjuts fram.

Det kan bli nödvändigt att ändra ett tillstånd eller så kan det återkallas också om ett radiotillstånd som Kommunikationsverket har beviljat ändras eller återkallas. Kommunikationsverket kan ändra villkoren för ett radiotillstånd med stöd av 47 § i informationssamhällsbalken (917/2014), om ett rymdföremål orsakar skadliga störningar för annan radiokommunikation i världen. Kommunikationsverket kan med stöd av 49 § i informationssamhällsbalken återkalla ett radiotillstånd till exempel om det förutsätts i internationella överenskommelser som är bindande för Finland eller om tillståndshavaren på ett för störningsfri radiokommunikation väsentligt sätt bryter mot tillståndsvillkoren. Användningen av radioutrustning kan också förbjudas med stöd av 329 § i informationssamhällsbalken, om utrustningen har orsakat skadliga störningar eller om det på sannolika grunder kan antas att den orsakar skadliga störningar.

Tillståndet kan återkallas om väsentliga tillståndsvillkor inte iakttas eller om verksamhetsutövaren har felaktiga eller bristfälliga uppgifter i ansökan som väsentligt har påverkat tillståndsprövningen. Tillståndet kan också återkallas om förutsättningarna för beviljande av tillstånd inte längre föreligger och verksamheten ursprungligen inte skulle ha getts tillstånd eftersom förutsättningar saknas.

Tillståndet kan ändras och återkallas bara om bristen, felet, överträdelsen eller försummelsen är väsentlig och om verksamhetsutövaren inte har korrigerat den inom en tidsfrist satt av ministeriet.

Om tillståndet ändras eller återkallas efter det att rymdföremålet har sänts ut i rymden, måste det fortfarande gå att garantera att verksamheten är säker. Således kan ministeriet enligt 3 mom. i sitt ändringsbeslut ställa sådana villkor som behövs för fortsatt säker verksamhet, till exempel kräva att rymdföremålet övervakas noggrannare. När ministeriet återkallar ett tillstånd kan det bestämma att verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder för att ta rymdföremålet ur omloppsbanan och antingen återbörda det till atmosfären eller placera det utanför aktiva omloppsbanor, om detta är tekniskt möjligt. I undantagsfall kan ministeriet också bestämma att verksamheten ska överföras till någon annan verksamhetsutövare för att säkerställa fortsatt opererande av rymdföremålet. Då fråntas den ursprungliga verksamhetsutövaren helt och hållet det bestämmande inflytandet över rymdföremålet. I dessa undantagssituationer försöker man dock i första hand hitta en fungerande lösning mellan verksamhetsutövaren och ministeriet för att garantera en säker verksamhet. Överföringsskyldigheten kan förenas med vite i enlighet med 19 §.

14 §. Övervakning. Enligt artikel 6 i rymdfördraget ska en stat efter att ha godkänt enskilda aktörers rymdverksamhet fortlöpande övervaka ("continuing supervision") denna verksamhet. I 1 mom. föreskrivs således att arbets- och näringsministeriet ska övervaka att lagen iakttas.

Genom övervakningen ska man framför allt säkerställa att de i 5 § 2 mom. avsedda förutsättningarna för beviljande av tillstånd till rymdverksamheten fortfarande föreligger och denna lag och tillståndsvillkoren iakttas i verksamheten.

I 2 mom. föreskrivs om skyldighet för verksamhetsutövaren att årligen lämna arbets- och näringsministeriet en rapport över rymdverksamheten. I rapporten ska verksamheten beskrivas allmänt liksom ändringar och störningar som hänför sig till verksamheten. Rapporten kan i synnerhet innehålla en beskrivning av rymdföremåls funktionsdugliga skick, möjliga kollisionshot eller kollisionsvarningar som gäller rymdföremål, miljökonsekvenser och planer för att fortsätta, ändra eller avsluta rymdföremålets uppdrag. Arbets- och näringsministeriet kan utarbeta en standardblankett för rapporteringen. Dessutom ska den som bedriver rymdverksamhet på begäran lämna ministeriet alla nödvändiga uppgifter som är av betydelse för övervakningen. Uppgiftsskyldighet är en viktig förutsättning för att ministeriet ska kunna övervaka verksamheten effektivt. De uppgifter som begärs ska i sak hänföra sig till övervakningen.

Närmare bestämmelser om innehållet i den rapport som avses i 2 mom. och om de uppgifter som behövs för övervakningen får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

15 §. Inspektionsrätt. Övervakningen kan också förutsätta att man inspekterar verksamhetsutövarens fysiska utrymmen, utrustning och verksamhet, i den mån de är av betydelse för rymdverksamheten. I 1 mom. ges arbets- och näringsministeriet rätt att förrätta inspektioner som gäller verksamhetsutövarens rymdverksamhet och rymdföremål i den mån detta behövs för övervakningen. Bestämmelsen kan tillämpas på både föregripande övervakningsuppgifter och övervakning i efterhand, som oftast inleds på grund av yttre händelser (såsom olyckor) eller när man misstänker en sådan händelse (till exempel på grund av en anmälan). Det kan vara fråga om situationer där verksamhetsutövaren inte har lämnat erforderliga uppgifter om sin rymdverksamhet eller där det finns risk för person- eller sakkador. Ministeriet kan bemyndiga en oberoende sakkunnig att förrätta inspektioner.

Enligt 2 mom. omfattar inspektionsrätten lokaler och områden som används för rymdverksamheten och som är i verksamhetsutövarens besittning eller användning. En tjänsteman eller oberoende sakkunnig som förrättar inspektion har rätt att i den omfattning som inspektionen kräver få tillträde till lokaler och andra områden som är i verksamhetsutövarens besittning eller användning och används eller har använts för att bedriva rymdverksamhet och som är av betydelse för övervakningen av rymdverksamheten, samt att få studera handlingar och uppgifter som är nödvändiga med tanke på inspektionsuppdraget. Även själva rymdföremålet kan inspekteras. Verksamhetsutövarens lokaler föreslås höra till bestämmelsens tillämpningsområde för att möjliggöra konkret tillträde till de lokaler där rymdverksamheten bedrivs. Syftet med tillträdet ska vara att skaffa de uppgifter som behövs för övervakningen. Utrymmen som är avsedda för boende av permanent natur ska inte omfattas av inspektionsrätten.

4 kap. **Särskilda bestämmelser**

16 §. Upphittade rymdföremål. I paragrafen intas den bestämmelse om upphittade rymdföremål som ingår i lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden (616/1970), som föreslås bli upphävd. Skyldigheten att anmäla

rymdföremål till myndigheterna och förbudet mot att flytta dem baserar sig på artikel 5 i räddningsöverenskommelsen. Enligt paragrafen ska ett upphittat rymdföremål eller en del av ett sådant omedelbart anmälas till närmaste polis-, gränsbevaknings- eller militärmyndighet. Föremålet får inte bortföras eller rubbas utan tillstånd av en ovannämnd myndighet, om det inte finns synnerligen vägande skäl till det. Enligt förarbetena till den upphävda lagen kan en sådan orsak vara till exempel att föremålet hittats i vattnet. Föremålet ska på begäran överlämnas till en ovannämnd myndighet. Hittegodslagen tillämpas inte på rymdföremål.

Enligt 2 mom. ska de kostnader som åtgärder enligt paragrafen medfört ersättas av statsmedel. Enligt artikel 5 i räddningsöverenskommelsen svarar den stat som sänt ut rymdföremålet i sista hand för kostnaderna.

17 §. Utlåtanden. I paragrafen föreskrivs om rätt för arbets- och näringsministeriet att begära utlåtanden av andra myndigheter och oberoende sakkunniga som företräder särskild sakkunskap för tillståndsprövning, riskbedömning och övervakning samt när man bedömer förutsättningarna att ändra eller återkalla ett tillstånd. En sakkunnig ska ha sakkunskap som är av betydelse för utförandet av uppdraget, såsom teknisk sakkunskap och kunnande om riskerna med rymdverksamhet.

Myndigheter som kommer i fråga är i synnerhet försvarsministeriet och utrikesministeriet, av vilka utlåtande kan begäras till exempel om huruvida verksamheten är förenlig med Finlands internationella förpliktelser, internationella säkerhetsintressen och Finlands utrikespolitiska intressen samt huruvida bestämmelserna om exportkontroll har iakttagits. Av Kommunikationsverket kan utlåtande om ITU-tillstånd begäras. Meteorologiska institutet och Lantmäteriverket kan bedöma de tekniska förutsättningarna för verksamheten, särskilt frågor i anslutning till rymdskrot. Utlåtande kan även begäras av delegationen för rymdärenden. Oberoende sakkunniga kan vara till exempel VTT, samt Europeiska rymdorganisationen, av vilka utlåtande kan begäras i synnerhet i samband med bedömningen av tekniska förutsättningarna för rymdverksamheten, riskerna med rymdverksamheten och åtgärderna för att minska skadliga miljökonsekvenser eller rymdskrot. Utlåtandena kan användas som hjälp vid tillståndsprövningen och övervakningen men arbets- och näringsministeriet behåller beslutanderätten.

18 §. Myndighetens rätt att få information. I paragrafen föreskrivs om rätt för arbets- och näringsministeriet att av andra myndigheter få sådana uppgifter som är nödvändiga för att ministeriet ska kunna sköta sina uppdrag och som gäller verksamhetsutövarens omständigheter och är av väsentlig betydelse för att säkerställa att denna lag iakttas. Det vore särskilt ändamålsenligt att av Kommunikationsverket få uppgifter i anslutning till verksamhetsutövarens radiotillstånd och eventuella störningar.

19 §. Vite. I paragrafen föreskrivs om rätt för arbets- och näringsministeriet att förelägga vite för att effektivisera iakttagandet av de ålägganden som föreskrivs i lagen. Genom vite kan man effektivisera ett åläggande som meddelats med stöd av 13 § 3 mom. att överföra rymdverksamheten till en annan verksamhetsutövare.

20 §. Ändringssökande. Enligt paragrafen får ändring i beslut som arbets- och näringsministeriet har fattat med stöd av denna lag sökas hos förvaltningsdomstolen genom besvär. Överförvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

21 §. Straffbestämmelser. Den föreslagna paragrafen gör det möjligt att döma ut straff för brott mot vissa bestämmelser i lagen. Förutsättningen för att döma ut straff är att försummelsen är

uppsåtlig eller beror på grov oaktsamhet. Straffbestämmelsen baserar sig på att rymdverksamhet anses allmänt vara en verksamhet som medför fara, varvid det finns skäl att uppmuntra alla verksamhetsutövare att iaktta lagens bestämmelser så noggrant som möjligt för att säkerställa att verksamheten är säker.

Enligt 1 mom. 1 punkten kan en verksamhetsutövare bestraffas för brott mot 5 §, om rymdverksamhet bedrivs utan tillstånd. Rymdverksamheten ska ha tillstånd innan den inleds. Kravet på att verksamheten ska vara godkänd på förhand hör till lagens kärnområden och anses vara av avgörande vikt när man försöker se till att rymdverksamheten bedrivs på säker grund. För att framhäva vikten av att just detta krav iakttas och för att verksamhetsutövaren så effektivt som möjligt ska motiveras att skaffa tillstånd på förhand, anses det nödvändigt att föreskriva om bemyndigande att bestraffa verksamhetsutövare som bryter mot bestämmelsen. På motsvarande sätt ska en verksamhetsutövare kunna bestraffas för brott mot 11 §, om verksamhetsutövaren utan arbets- och näringsministeriets förhandsgodkännande överlåter ett rymdföremål eller rymdverksamhet på en annan ägare eller verksamhetsutövare. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att rymdföremål och rymdverksamhet överläts endast med iakttagande av bland annat bestämmelserna om kvalitet och säkerhet i 5 §.

Enligt 2 punkten kan en verksamhetsutövare bestraffas för brott mot 8 §, om verksamhetsutövaren underlåter att teckna försäkring. Om verksamhetsutövaren måste teckna en försäkring enligt 8 §, måste det således antas att rymdverksamheten i fråga är förenad med särskilda risker.

Enligt 2 punkten kan verksamhetsutövaren också bestraffas om verksamhetsutövaren inte omedelbart lämnar arbets- och näringsministeriet uppgifter om ändringar som avses i 12 § eller uppgifter som ministeriet begärt med stöd av 14 § 2 mom. Många av de uppgifter som ska lämnas kan ha betydelse för både tillståndet och andra rymdföremål, andra verksamhetsutövare och rymdverksamhetens säkerhet.

För rymdverksamhetsförseelse ska böter kunna dömas ut förutsatt att inte gärningen är ringa eller strängare straff för den inte förskrivs någon annanstans i lag.

I 2 mom. hänvisas till strafflagens bestämmelser om lämnande av oriktiga uppgifter till myndigheterna. I 16 kap. 7 § i strafflagen föreskrivs redan nu att registeranteckningsbrott är straffbart, och detsamma gäller ingivande av osant intyg till myndighet enligt 8 § i det kapitlet och bedrägeribrott enligt 36 kap. 1—3 § i strafflagen. Det är bland annat straffbart att lämna en oriktig uppgift till en myndighet i syfte att orsaka ett i rättsligt avseende betydelsefullt fel i allmänt register som förs av en myndighet liksom att till en myndighet ge in ett i rättsligt hänseende betydelsefullt osant skriftligt intyg. För bedrägeribrott bestraffas bland annat den som vilseleder någon för att bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning. Bedrägeriet kan också rikta sig mot en myndighet.

22 §. Ikraftträdande. I 1 mom. föreslås en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

I 2 mom. föreskrivs att den gällande lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden (616/1970) ska upphävas.

I 2 § i lagen om räddning och återsändande av rymdförare och återsändande av föremål som utsänts i rymden föreskrivs att den som observerar att besättningen i en rymdfarkost drabbats av olycka eller att den är i nödläge eller företagit nödlandning eller ofrivillig landning eller att

ett rymdföremål eller någon del därav annars landar på finskt territorium eller på öppna havet därintill, är skyldig att ofördröjligen anmäla därom till närmaste polis-, gränsbevaknings- eller militärmyndighet samt att vid behov lämna sådant bistånd till räddning av medlem av besättningen i rymdfarkosten och dennas utrustning och apparater som han, utan att försätta sig själv eller annan i fara, kan åstadkomma.

I 3 § i räddningslagen (379/2011) föreskrivs om allmän handlingskyldighet, med stöd av vilken var och en som märker eller får veta att en eldsvåda har brutit ut eller att någon annan olycka har inträffat eller är överhängande och som inte genast kan släcka branden eller avvärja faran är skyldig att utan dröjsmål underrätta dem som är i fara, göra nödanmälan och efter förmåga vidta räddningsåtgärder. I sjöräddningslagen (1145/2011) föreskrivs åter om räddningsåtgärder på havsområden. Regleringen i dessa lagar täcker i sak regleringen i 2 § om nödanmälan och vidtagande av räddningsåtgärder i den lag som upphävs.

Bestämmelsen i 4 § 1 mom. om upphittade rymdföremål och bestämmelsen i 4 § 2 mom. om att skador som orsakats av rymdföremål ska ersättas av statens medel i den lag som föreslås bli upphävd ingår i den föreslagna lagen om rymdverksamhet.

Eftersom lagens bestämmelser sålunda ingår i lagstiftningen om räddningsverksamhet och i den föreslagna lagen om rymdverksamhet föreslås att lagen upphävs i sin helhet.

I 3 mom. föreslås en övergångsbestämmelse enligt vilken rymdverksamhet som hör till lagens tillämpningsområde och som har inletts före ikraftträdandet av lagen träder i kraft får fortsätta utan tillstånd i tolv månader från dagen för ikraftträdandet av lagen. Bedömningen av riskerna med rymdverksamhet som har inletts före ikraftträdandet av lagen har behandlats i delegationen för rymdärenden, men tillstånd har inte kunnat beviljas i avsaknad av en lag. Tillståndsförfarande även för rymdverksamhet som inletts före ikraftträdande av lagen är motiverat för att påvisa att Finland uppfyller sina internationella förpliktelser och att verksamheten är lagenlig.

2.3 Lagen om ändring av 2 § i hittegodslagen

I 2 § 1 mom. 4 punkten i hittegodslagen föreslås en teknisk ändring, så att hänvisningen till författning i punkten blir korrekt. Dessutom ändras de andra punkterna i paragrafen så att de börjar motsvara dagens skrivsätt.

3 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser får vid behov utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Bemyndigandet att utfärda förordning gäller tekniska preciseringar av lagbestämmelserna.

Enligt 5 § 4 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om ansökan om tillstånd enligt paragrafen samt om de uppgifter och handlingar som ska ingå i ansökan om tillstånd utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. I 5 § 2 mom. föreskrivs om förutsättningarna för beviljande av tillstånd, beträffande vilka verksamhetsutövaren enligt 3 mom. ska lämna en nödvändig och tillförlitlig utredning. Genom arbets- och näringsministeriets förordning kan man precisera vilken slags utredning och vilka handlingar som ska betraktas som en sådan nödvändig och tillförlitlig utredning. Det vore ändamålsenligt att genom förordning utfärda mer detaljerade bestämmelser i synnerhet om utredning om verksamhetsutövarens tekniska och ekonomiska förutsättningar och om bedömningen av riskerna med rymdverksamheten.

Enligt 6 § 3 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om registret över rymdföremål enligt 6 § och om de uppgifter som ska föras in i registret utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Utöver de grundläggande uppgifter som ska föras in i registret kan det vara skäl att komplettera uppgifterna med andra uppgifter som anges i FN:s rekommendation om registreringspraxis eller andra uppgifter som den tekniska utvecklingen eller Finlands internationella förpliktelser förutsätter senare.

Enligt 8 § 3 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om försäkringen som avses i 8 § 1 mom. och de förutsättningar som avses i 8 § 2 mom. utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. I synnerhet den godtagbara risken kunde fastställas närmare genom förordning.

Enligt 9 § 3 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om säker rymdverksamhet och om de anordningar och funktioner som påverkar säkerheten samt om personalens kompetens utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

Enligt 10 § 3 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om bedömning av miljökonsekvenser och åtgärder som behövs för att undvika rymdskrot utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. Genom förordning får det utfärdas närmare bestämmelser om vilka saker och utredningar som konsekvensbedömningen enligt 10 § 1 mom. inbegriper. Genom förordning kan det preciseras vilka i 10 § 2 mom. avsedda internationella anvisningar om rymdskrot som i synnerhet borde tillämpas på en viss typ av verksamhet.

Enligt 11 § 3 mom. i den föreslagna lagen får närmare bestämmelser om ansökan om godkännande för överföring av rymdverksamhet utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

Enligt 12 § 1 mom. i den föreslagna lagen är verksamhetsutövaren uppgiftsskyldig i fråga om ändringar som hänför sig till verksamheten. Enligt 12 § 2 mom. får närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

Enligt 14 § 2 mom. i den föreslagna lagen ska verksamhetsutövaren årligen lämna arbets- och näringsministeriet en rapport över sin rymdverksamhet och lämna de andra uppgifter som arbets- och näringsministeriet behöver för att övervaka verksamheten. Enligt 14 § 3 mom. får närmare bestämmelser om den årliga rapportens innehåll och andra uppgifter som behövs för övervakningen utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

Dessutom får med stöd av 3 § 3 mom. närmare bestämmelser om övervakningen av försvarsmaktens rymdverksamhet utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

4 Ikraftträdande

Registreringskonventionen trädde i kraft internationellt den 15 september 1976. Hittills har 63 stater ratificerat eller anslutit sig till konventionen och dessutom har 4 stater undertecknat den (1.1.2017). För en sådan stat som ansluter sig till konventionen efter det att villkoren för att den ska träda i kraft har uppfyllts, träder konventionen i kraft den dag då staten har deponerat sitt anslutningsinstrument. För Finlands del träder konventionen således i kraft när Finland har deponerat sitt anslutningsinstrument hos FN:s generalsekreterare.

Lagen om sättande i kraft av konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden avses att träda i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet

samtidigt som konventionen träder i kraft. Avsikten är att anslutningsinstrumentet ska deponeras efter det att konventionen har godkänts och lagens stadfästs så att tidpunkten för ikraftträdandet av konventionen, som är dagen för deponering av anslutningsinstrumentet, tidsmässigt samordnas med ikraftträdandet av lagen om rymdverksamhet.

Lagen om rymdverksamhet och lagen ändring av 2 § i hittegodslagen avses träda i kraft den 1 januari 2018.

Registreringskonventionen innehåller inga bestämmelser som enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet. Ålands landstings bifall enligt 59 § 1 mom. i självstyrelselagen behövs alltså inte för att den ikraftträdandelag som ingår i propositionen ska träda i kraft i landskapet Åland.

Med stöd av diskussioner som förts med sakkunniga från justitieministeriet och Ålands landskapsregering under beredningen av propositionen har man bedömt att med avseende på behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet enligt självstyrelselagen för Åland hör rymdverksamhet till rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 27 § 42 punkten i självstyrelselagen.

5 Förhållande till grundlagen samt behandlingsordning

5.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis täcker riksdagens grundlagsenliga behörighet att godkänna internationella förpliktelser alla bestämmelser i internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen. En bestämmelse i ett fördrag eller i en annan internationell förpliktelse ska anses höra till området för lagstiftningen

- 1) om bestämmelsen gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen,
- 2) om bestämmelsen i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter,
- 3) om frågan som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska regleras genom lag, eller
- 4) om bestämmelsen gäller en fråga om vilken det redan finns gällande bestämmelser i lag eller
- 5) det enligt rådande uppfattning i Finland ska föreskrivas genom lag om frågan.

Enligt grundlagsutskottet hör på dessa grunder en bestämmelse i en internationell förpliktelse till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (se till exempel GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

På de grunder som anges ovan ingår det i registreringskonventionen bestämmelser som kräver riksdagens godkännande.

Artikel 1 innehåller de definitioner som används i konventionen. Bestämmelser som indirekt påverkar tillämpningen och tolkningen av materiella bestämmelser som hör till området för

lagstiftningen hör också själva till området för lagstiftningen (GrUU 6/2001 rd och GrUU 24/2001 rd). Eftersom de definitioner som används i artikel 1 i konventionen påverkar tolkningen av bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen, förutsätter de godkännande av riksdagen.

I artiklarna 2 och 4—6 i registreringskonventionen ingår bestämmelser om skyldighet för fördragsslutande stater att föra ett nationellt register över rymdföremål, meddela FN vissa uppgifter om de rymdföremål som finns införda i registret och bistå andra fördragsslutande stater vid identifieringen av rymdföremål. Sådana bestämmelser hör till området för lagstiftningen. I den föreslagna lagen om rymdverksamhet föreskrivs det om det nationella genomförandet av dessa bestämmelser.

5.2 Förhållande till grundlagen

Den föreslagna lagen om rymdverksamhet innehåller vissa statsförfattningsrättsligt beaktansvärda bestämmelser, som hänför sig till 18 § 1 mom. (näringsfrihet), 15 § (egendomsskydd), 80 § 1 mom. (grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt bemyndigande av utfärda förordning), 10 § (skydd för hemfriden), 20 § 1 mom. (miljöskydd), 124 § (offentliga förvaltningsuppgifter), 21 § (rättsskydd) och 8 § (den straffrättsliga legalitetsprincipen) i grundlagen.

Grundlagsutskottet har (GrUU 25/1994 rd) ställt följande villkor för inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter: Inskränkningar bör bygga på lagar, inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, grunderna för inskränkningar ska vara acceptabla med tanke på grundrättssystemet samt inskränkningar ska vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl. Det kan inte bestämmas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- eller rättighet. Dessutom bör inskränkningarna vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte och de får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av ett samhälleligt intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det rättsgoda som ska inskränkas. Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter kräver ett adekvat rättsskydd samt inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna.

Eftersom branschen är under utveckling i Finland och den tekniska utvecklingen är snabb, är den föreslagna lagstiftningen flexibel och delvis allmänt hållen. Grundlagsutskottet har i sin praxis (GrUU 38/1998 rd, GrUU 32/2010 rd) konstaterat att tillståndsbestämmelserna på grund av de mångfacetterade särdragen i branschen kan vara något mer allmänt hållna än vad man i allmänhet kräver av bestämmelser som rör de grundläggande fri- och rättigheterna. Det är viktigt att bestämmelserna tillräckligt klart drar upp riktlinjerna för hur avgörandet ska träffas när man gör avvägningar i fråga om tillämpningen. Det som då blir viktigt när lagen tillämpas, i synnerhet när man fattar beslut om att bevilja tillstånd och om innehållet i tillståndsvillkoren, är att alla relevanta aspekter av de grundläggande rättigheterna och alla förutsättningar för att inskränka dem tas i betraktande. Innehållet i de flexibla normerna etableras i sista hand genom rättspraxis.

Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandpraxis konstaterat att näringsfriheten inte får inskränkas utan synnerligen vägande skäl. Ett sådant skäl kan till exempel vara verksamhetens säkerhetsrisker eller andra viktiga

och starka samhällsintressen (GrUU 66/2002 rd, GRUU 31/2006 rd, GrUU 32/2010 rd). Det ska föreskrivas om tillståndsplikt genom lag, som ska uppfylla de allmänna krav som ställs på en lag som inskränker någon grundläggande fri- eller rättighet. De föreskrivna begränsningarna av näringsfriheten bör vara exakta och noga avgränsade, och dessutom ska deras omfattning och villkor framgå av lagen. Vad gäller innehållet har utskottet ansett det viktigt att bestämmelserna om villkoren för tillstånd och tillståndets giltighet garanterar en tillräcklig förutsebarhet i myndigheternas verksamhet. Betydelsefullt i detta avseende är bland annat i vilken omfattning myndigheternas befogenheter bygger på bunden prövning eller ändamålsenlighetsprövning (GrUU 28/2000 rd, GrUU 31/2006 rd, GrUU 32/2010 rd). Dessutom ska myndighetens befogenhet att förena tillstånd med villkor grunda sig på exakta bestämmelser i lag (GrUU 62/2002 vp, GrUU 31/2006 rd, GrUU 32/2010 rd).

I 5 § i den föreslagna lagen föreskrivs om tillståndsplikt för att få bedriva rymdverksamhet. Enligt 5 § 1 mom. är rymdverksamhet tillståndspliktig om den faller under definitionen i 4 § och enligt 1 § hör till lagens tillämpningsområde. Enligt 5 § 1 mom. kan tillståndsbeslutet förenas med villkor som behövs med tanke på säkert bedrivande och övervakning av rymdverksamheten. I 5 § 2 mom. anges villkor för beviljande av tillstånd. Syftet med dessa är att säkerställa att verksamheten är säker och förenlig med Finlands internationella åtaganden och utrikespolitiska intressen. Bestämmelser om att ändra och återkalla tillstånd finns i 13 §. För överföring av rymdverksamhet krävs dessutom enligt 11 § 1 mom. godkännande av arbets- och näringsministeriet på förhand och att de förutsättningar som avses i 5 § 2 mom. föreligger.

Rymdverksamhet inbegriper risker för person- och sakskador på jordens yta, i luften och i rymden. Därför är det primära syftet med tillståndsplikten för rymdverksamhet att garantera den allmänna säkerheten i verksamheten och att möjliggöra en effektiv myndighetstillsyn. Sådana säkerhetsrelaterade motiv för tillståndsplikten är godtagbara med hänsyn till systemet för grundläggande fri- och rättigheter (GrUU 40/2002 rd, GrUU 66/2002 rd). Tillståndssystemet och särskilt de villkor för beviljande av tillstånd som anges i lagen garanterar en tillräcklig förhandstillsyn över och säkerhet i rymdverksamheten. De garanterar också att verksamhetsutövaren har de förutsättningar som krävs för att driva verksamheten på behörigt sätt. Tillstånd prövas enligt bestämmelserna i 5 § 2 mom. Tillståndsplikt för rymdverksamhet är dessutom en internationell förpliktelse som är bindande för Finland och om vilken det bestäms i FN:s rymdfördrag. Ministeriet får förena tillståndet med villkor som behövs med tanke på säkert bedrivande och övervakning av rymdverksamhet. Motiven för de föreslagna bestämmelserna är godtagbara med hänsyn till grundrättssystemet.

I samband med lagstiftning om näringsverksamhet har grundlagsutskottet brukat anse att återkallande av tillstånd är en myndighetsåtgärd som ingriper i individens rättsliga ställning och då har kraftigare effekter än om en ansökan om tillstånd avslås. För att lagstiftningen ska vara rätt proportionerad har utskottet därför ansett det nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd binds vid allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelse och vid att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndsinnehavaren inte har lett till att uppenbara brister i verksamheten har korrigerats (GrUU 66/2002 rd, GrUU 44/2004 rd, GrUU 31/2006 rd och GrUU 32/2010 rd).

Grundlagsutskottets riktlinjer har beaktats i 13 §, där förutsättningarna för att ändra och återkalla tillstånd har kopplats till det faktum att sökanden har lämnat felaktiga eller bristfälliga uppgifter som väsentligen har påverkat förutsättningarna för beviljandet av tillståndet, till överträdelse av lagen eller tillståndsvillkor eller till att förutsättningarna för beviljande av tillståndet inte längre är uppfyllda. Ändring och återkallande är möjligt också om det är nödvändigt på grund av förpliktelser i internationella överenskommelser som är bindande för Finland.

Dessutom är ett krav att verksamhetsutövaren inte har rättat till sin verksamhet inom den tidsfrist som arbets- och näringsministeriet förelagt.

Bestämmelserna om beviljande och återkallande av tillstånd föranleds av ett behov av en effektiv tillsyn över den tillståndspliktiga rymdverksamheten för att garantera att den bedrivs säkert. Det finns följaktligen godtagbara och tungt vägande skäl för att begränsa näringsfriheten, och villkoren för återkallande uppfyller de krav som i allmänhet ställs. När det gäller tillståndsförfarandet är lagförslaget alltså inte problematiskt med hänsyn till 18 § 1 mom. och 80 § 1 mom. i grundlagen.

Eftersom tillståndshavaren enligt den föreslagna 20 § har rätt att få ett beslut som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av lagen behandlat av ett oavhängigt rättskipningsorgan, får förslagen också anses tillräckliga med hänsyn till rättsskyddet.

Individens rättigheter och skyldigheter samt egendomsskydd

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter.

I 7 § i den föreslagna lagen föreskrivs om statens regressrätt i fråga om ersättningar som den har betalat till tredje parter för skador som verksamhetsutövaren skulle vara ansvarig för enligt paragrafen. Maximibeloppet av regressrätten ska med stöd av paragrafen vara begränsat. I 8 § föreskrivs om skyldighet för verksamhetsutövaren att teckna en försäkring mot skador som orsakats tredje parter. Arbets- och näringsministeriet kan befria verksamhetsutövaren från försäkringsskyldigheten på de grunder som föreskrivs i 8 § 2 mom.

I 12 § i den föreslagna lagen föreskrivs om skyldighet för verksamhetsutövaren att underrätta arbets- och näringsministeriet om ändringar i tillståndsvillkoren eller förutsättningarna för tillstånd eller i de uppgifter som finns införda i det register som avses i 6 §. Enligt 14 § är verksamhetsutövaren skyldig att årligen lämna ministeriet en rapport över sin rymdverksamhet samt andra uppgifter som ministeriet behöver.

I 15 § i grundlagen finns en generalklausul om egendomsskydd. Avtalsfriheten är inte uttryckligen tryggad i grundlagen men den får ett visst skydd via den generalklausul som tryggar egendomsskyddet. På inskränkningar i egendomsskyddet tillämpas de allmänna förutsättningarna för att inskränka grundläggande fri- och rättigheter.

Enligt 11 § 1 mom. i den föreslagna lagen förutsätts för överföring av rymdverksamheten till en annan verksamhetsutövare eller annan ägare, så att det faktiska bestämmande inflytandet över rymdverksamheten överförs, godkännande av arbets- och näringsministeriet på förhand. På förutsättningarna för godkännande tillämpas 5 § 2 mom. Bestämmelsens syfte är att trygga en säker verksamhet även vid överföringar, och därför är det nödvändigt att inskränka verksamhetsutövarens eller ägarens avtalsfrihet i lagen.

Skydd för hemfriden

Hemfriden enligt 10 § i grundlagen omfattar i princip alla slag utrymmen som används för boende av permanent natur. Med tanke på principen om regleringens proportionalitet har grundlagsutskottet utgått från att man inte bör ingripa i skyddet för hemfriden för att utreda föga klandervärda förseelser som allra högst bestraffas med böter (GrUU 40/2002 rd, GrUU 49/2005 rd, GrUU 32/2010 rd). Skyddet för hemfriden omfattar inte affärslokaler eller mot-

svarande utrymmen som tillhör ett företag. Inspektionsbefogenheter som riktar sig mot sådana utrymmen ska ändå vara tillräckligt exakta och erbjuda tillräckliga garantier mot missbruk.

Lagstiftningen bör innehålla tillräckliga garantier för ett rättvist förfarande och annat rättskydd och inspektionerna får inte oproportionerligt ingripa i juridiska personers verksamhet.

I 15 § i den föreslagna lagen föreskrivs om rätt för arbets- och näringsministeriet att förrätta eller låta förrätta inspektioner i de lokaler som verksamhetsutövaren använder för rymdverksamheten. Utrymmen som används för boende av permanent natur är dock undantagna från inspektionsrätten. På inspektionerna tillämpas 39 § i förvaltningslagen (434/2003).

Miljöskydd

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Ansvaret omfattar både aktiva gärningar och passivt avhållande från att skada miljön. Enligt 2 mom. ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö.

Enligt 10 § i den föreslagna lagen ska rymdverksamhet bedrivas på ett sätt som är hållbart med tanke på miljön och utnyttjandet av rymden. Enligt paragrafen ska verksamhetsutövaren bedöma verksamhetens miljökonsekvenser på förhand och planera åtgärder för att avvärja eller minska skadliga konsekvenser på jordens yta, i atmosfären och i rymden. Dessutom ska verksamhetsutövaren se till att verksamheten inte upphov till rymdskrot. Enligt de föreslagna bestämmelserna bär verksamhetsutövaren ansvar för miljökonsekvenser också i rymden, särskilt genom att begränsa uppkomsten av rymdskrot, även om rymden inte nämns i 20 § i grundlagen. Detta är motiverat med tanke på verksamhets natur och grundlagens mening.

Offentliga förvaltningsuppgifter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Begreppet offentliga förvaltningsuppgifter används i grundlagen i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som hänför sig till t.ex. verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner. (RP 1/1998 rd.).

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis brukat betona att ändamålsenlighetskravet är en rättslig förutsättning som måste bedömas från fall till fall (GrUU 44/2016 rd, GrUU 16/2016 rd, GrUU 12/2014 rd). Vid bedömning av om ändamålsenlighetskriteriet är uppfyllt har grundlagsutskottet fäst uppmärksamhet vid bland annat den specialsakkunskap eller de resurser som krävs (GrUU 29/2013 rd, GrUU 37/2010 rd)

Enligt 15 § 1 mom. får arbets- och näringsministeriet låta en oberoende sakkunnig förrätta inspektioner av rymdverksamhet. Inspektion av rymdverksamhet förutsätter särskild sakkunskap, varför det är motiverat att anlita en oberoende sakkunnig. Beslut om följderna av iakttagelser i samband med inspektionerna fattas av arbets- och näringsministeriet..

En ytterligare förutsättning för att anförtro andra än myndigheter offentliga förvaltningsuppgifter är enligt 124 § i grundlagen att det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Bestämmelsen understryker enligt mo-

tiveringen betydelsen av att de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska vara utbildade för ändamålet och sakkunniga samt att de skall stå under tillräcklig offentlig tillsyn (RP 1/1998). Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis brukat anse att tryggnad av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning innebär att de allmänna förvaltningslagarna iakttas när ärenden behandlas och att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar (GrUU 33/2004 rd, GrUU 46/2002 rd). Bestämmelser om tjänsteansvar och skadestånd finns i 15 § 1 mom. i den föreslagna lagen.

Rättskydd

21 § i grundlagen gäller rättskydd. I 1 mom. tryggas för det första individens rätt att få sin sak behandlad på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig. Den behöriga myndigheten ska framgå av lag. För det andra tryggas i detta moment individens rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 2 mom. i samma paragraf tryggas genom lag individens rätt att bli hörd, få motiverade beslut och söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning.

Enligt 20 § i den föreslagna lagen får ändring i arbets- och näringsministeriets beslut sökas hos förvaltningsdomstolen genom besvär. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut får sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelserna om rättskydd måste anses vara betydelsefulla i synnerhet med tanke på bedömningen av om de grunder för att inskränka näringsfriheten och egendomsskyddet som ingår i lagen är acceptabla.

Vid beredningen har man bedömt om omprövningsbegäran lämpar sig som rättsmedel för beslut som fattas med stöd av lagen. Enligt grundlagsutskottets praxis bör omprövningsförfarandet inte bevaras eller tas i bruk om omprövningsskedet onödigt förlänger den totala längden på ärendets behandling. Så kan det vara exempelvis när omprövning bör begäras av den myndighet som har fattat beslutet, och erfarenheten eller sannolik praxis talar för att det knappast någonsin blir någon rättelse i besluten. Också andra ärendegrupper där ärendet utreds synnerligen grundligt redan i första skedets förvaltningsförfarande eller till vilka det i allmänhet hänförs sig krävande rättslig prövning ska stanna utanför omprövningsförfarandet (GrUU 55/2014 rd).

Arbets- och näringsministeriet fattar med stöd av lagen beslut om tillstånd ska beviljas eller inte samt om ändring eller återkallande av tillstånd. Vid beredningen har man ansett att möjlighet att begära omprövning av arbets- och näringsministeriets beslut onödigt förlänger sökandet av ändring och inte genererar något mervärde med tanke på ändringssökandens rättskydd. Ministeriets beslut baserar sig i praktiken på sökandens utredningar och intyg som krävs i lagen eller med stöd av arbets- och näringsministeriets förordning. Bedömningen av dessa förutsätter särskild sakkunskap om rymdverksamhetens tekniska detaljer, de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten och säkerhetsriskerna med verksamheten. Besluten ska motiveras på behörigt sätt. Eventuella fel rättas i enlighet med 8 kap. i förvaltningslagen.

Vid beredningen har man också bedömt om högsta förvaltningsdomstolens system med besvärstillstånd lämpar sig för sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut. Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis påpekat att systemet med besvärstillstånd avviker från det normala förfarandet i förvaltningsrättskipning (GrUU 57/2010 rd, GrUU 37/2005 rd, GrUU 4/2005 rd, GrUU 4/2004 rd). I sin senare praxis har utskottet dock ansett att det inte längre finns skäl att i princip förhålla sig restriktivt till systemet med besvärstillstånd eller en utvidgning av det på grund av den utveckling som skett i behandlingen av förvaltningsärenden och

systemet för att söka ändring (GrUU 34/2012 rd, GrUU 33/2012 rd, GrUU 32/2012 rd). Grundlagsutskottet har ansett det viktigt att se till systemet för att söka ändring över lag garanterar både att det finns tillgänglig och tillräcklig rättssäkerhet och att ärendena behandlas så snabbt det går med hänsyn till kravet på rättssäkerhet. Tillämpningen av systemet bör bygga på en samordnad och konsekvent bedömning av behovet av rättssäkerhet. Det gäller framför allt att kontrollera om överklagandet före högsta förvaltningsdomstolen är ordnat så att de rättssäkerhetsgarantier som på grund av ärendets art och betydelse krävs i den aktuella ärendekategorin fullföljs. Det har också betydelse huruvida högsta förvaltningsdomstolens skyldighet eller möjlighet att bevilja besvärstillstånd enligt de lagfästa kriterierna räcker till för att garantera tillgången på rättssäkerhet i den aktuella ärendekategorin. I de fall där beslutet är positivt anser utskottet att det med hänsyn till 21 § i grundlagen i regel är motiverat att tillämpa systemet med besvärstillstånd. (GrUU 55/2014 rd, GrUU 32/2012 rd, GrUU 15/2011 rd). Däremot lämpar sig besvärstillstånd inte alltid för sådana ärendegrupper till vilka det i besvärskedet oftast hänför sig krävande rättsliga frågor eller som generellt har särskilt stor betydelse för parten eller samhället eller som är vittomfattande. Sådana ärenden är till exempel ärenden som gäller återkallande av näringstillstånd eller ärenden som gäller verkställigheten av ett administrativt tvångsmedel (GrUU 55/2014 rd). I sin senare praxis har grundlagsutskottet dock ansett det möjligt att använda besvärstillstånd i alla slags förvaltningsbeslut (GrUU 35/2016 rd, GrUU 49/2016 rd). Utskottet har bland annat ansett att reglering om besvärstillstånd inte är utesluten ens när det är fråga om ett ärende som gäller administrativ påföljd (GrUU 14/2013 rd, s. 5). En samlad bedömning kan i så fall leda till besvärstillstånds-förfarande trots frånvaro av omprövningsförfarande med beaktande av grunderna för att högsta förvaltningsdomstolen enligt 13 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen ska bevilja besvärstillstånd (GrUU 55/2014 rd, GrUU 29/2017). Även i utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om rättegång i förvaltningsärenden, som var ute på remiss våren 2017, föreslogs att när förvaltningsdomstolens beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen ska det i princip krävas besvärstillstånd.

Vid beredningen har man bedömt att grunderna för att bevilja besvärstillstånd är tillräckliga för att trygga tillgången på rättssäkerhet. Behovet av att behandla ärenden så snabbt som möjligt, att ärendena utreds ingående redan när förvaltningsbesluten bereds och behovet av specialskunskap när ärendena bereds talar för systemet med besvärstillstånd. Grunderna för att högsta förvaltningsdomstolen ska bevilja besvärstillstånd tryggar partens ställning när ändring söks.

Den föreslagna regleringen bör betraktas som tillräcklig med avseende på 21 § 1 mom. i grundlagen.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

Enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen som fastställs i 8 § i grundlagen ska brottsrekvisit anges tillräckligt exakt i lag så att man utifrån en bestämmelses ordalydelse kan förutsäga om någon verksamhet eller underlåtenhet är straffbar. Straff och andra påföljder av brott ska anges i lag (GrUU 26/2002 rd, GrUU 26/2004 rd, GrUU 7/2005 rd och GrUU 17/2006 rd).

På överträdelser av de skyldigheter som specificeras i 14 § i den föreslagna lagen följer med stöd av bestämmelsen bötesstraff om gärningen begås uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, och om gärningen inte är ringa eller om stängare straff för gärningen inte föreskrivs någon annanstans i lag. Förslaget till 21 § bör inte betraktas som problematiskt med avseende på 8 § i grundlagen.

Bemyndigande att utfärda förordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag.

Med stöd av 5 § 4 mom., 6 § 3 mom., 8 § 3 mom., 9 § 3 mom., 10 § 3 mom., 11 § 3 mom., 12 § 2 mom. och 14 § 2 mom. i den föreslagna lagen får det genom förordning av arbets- och näringsministeriet och med stöd av 3 § 3 mom. genom förordning av försvarsministeriet utfärdas närmare bestämmelser av teknisk natur, såsom konstaterats ovan i avsnittet ”Närmare bestämmelser och föreskrifter”.

De bemyndiganden att utfärda förordningar som ingår i lagförslaget får anses grunda sig på tillräckligt precisa och noga avgränsade bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter. Bemyndigandena får anses uppfylla kraven i 80 § 1 mom. i grundlagen.

5.3 Behandlingsordning

Registreringskonventionen innehåller inga bestämmelser som skulle beröra grundlagen på det sätt som avses i 95 § 2 mom. i grundlagen. Ikraftträdandet av bestämmelserna förutsätter således inte att s.k. inskränkt grundlagsordning används. Eftersom bestämmelserna inte heller annars står i strid med grundlagen, kan lagförslaget som gäller sättande i kraft av de bestämmelser i registreringskonventionen som hör till området för lagstiftningen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan kan även förslaget till lag om rymdverksamhet och lagen om ändring av 2 § i hittegodslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås att

riksdagen godkänner den i New York den 14 januari 1975 ingångna konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.

Lag

om konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser om hör till området för lagstiftningen i den i New York den 14 januari 1975 ingångna konventionen om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden ska gälla som lag sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Bestämmelser om sättande i kraft av de bestämmelserna i konventionen som inte hör till området för lagstiftningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

2.

Lag

om rymdverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på rymdverksamhet som bedrivs på eller från Finlands territorium.
Lagen tillämpas dessutom på rymdverksamhet som bedrivs utanför Finlands territorium, om verksamheten bedrivs

- 1) på en farkost som är registrerad i Finland, eller
- 2) av en finsk medborgare eller en juridisk person med säte i Finland.

På rymdföremål som rör sig i finskt luftrum tillämpas bestämmelserna om civil luftfart i tillämpliga delar.

2 §

Behörig myndighet

Arbets- och näringsministeriet ska svara för den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklingen av verksamheten enligt denna lag.

3 §

Lagens tillämpning inom försvarsförvaltningen

Bestämmelserna i 5, 8, 11, 14 och 15 § tillämpas inte på rymdverksamhet som bedrivs av försvarsmakten.

Försvarsministeriet ska svara för den allmänna styrningen och övervakningen av försvarsmaktens rymdverksamhet. Huvudstaben övervakar att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas inom försvarsmakten. Huvudstaben lämnar en gång om året en rapport om försvarsmaktens rymdverksamhet till försvarsministeriet och till arbets- och näringsministeriet.

De tekniska förutsättningarna för verksamheten och en säker verksamhet ska säkerställas i fråga om försvarsmaktens rymdverksamhet.

Närmare bestämmelser om övervakningen av försvarsmaktens rymdverksamhet får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *rymdverksamhet* utsändande av ett rymdföremål i rymden, opererande av ett rymdföremål och annat bestämmande inflytande över det i rymden samt ett rymdföremåls återbördande och återvändande till jorden,

2) *rymdföremål* varje föremål som är utsänt eller som avses bli utsänt ut i rymden, inbegripet delar av ett sådant föremål, och varje anläggning som har använts eller avses bli använt för att sända ut ett föremål i rymden, inbegripet delar av en sådan anläggning,

3) *verksamhetsutövare* varje fysisk eller juridisk person som bedriver eller har för avsikt att bedriva rymdverksamhet eller som faktiskt ansvarar för verksamheten.

2 kap.

Verksamhetsutövarens skyldigheter

5 §

Tillståndsplikt för rymdverksamhet och förutsättningar för beviljande av tillstånd

Rymdverksamhet får bedrivas endast om arbets- och näringsministeriet på förhand har beviljat tillstånd till verksamheten. Tillstånd kan beviljas tills vidare eller för viss tid. Ett tillstånd får förenas med sådana villkor som behövs med tanke på säkert bedrivande och övervakning av rymdverksamheten.

För att tillstånd ska beviljas förutsätts att

1) verksamhetsutövaren är tillförlitlig och har nödvändig teknisk sakkunskap och de ekonomiska förutsättningar som behövs för att bedriva rymdverksamhet,

2) verksamhetsutövaren har lämnat ministeriet en bedömning av riskerna med rymdverksamheten och enligt bedömningen inte medför verksamheten någon särskild fara för människor eller egendom eller allmän säkerhet,

3) verksamhetsutövaren strävar i enlighet med 10 § efter att förhindra uppkomsten av rymdskrot samt skadliga konsekvenser för miljön på jorden, i atmosfären och i rymden,

4) verksamhetsutövaren har en plan för avslutande av rymdverksamheten och åtgärder i anslutning därtill,

5) rymdverksamheten inte strider mot nationella säkerhetsintressen, Finlands internationella förpliktelser eller Finlands utrikespolitiska intressen,

6) verksamhetsutövaren uppfyller kraven på försäkring i 8 §,

7) verksamhetsutövaren iakttar Internationella teleunionens gällande regler,

8) verksamhetsutövaren visar att de gällande bestämmelserna om exportkontroll iakttas.

I tillståndsansökan ska verksamhetsutövaren lämna en för tillståndsprövningen nödvändig och tillförlitlig utredning om att de förutsättningar som anges i 2 mom. föreligger samt om rymdföremålets ägarförhållanden.

Närmare bestämmelser om ansökan om tillstånd och om de uppgifter och handlingar som ska ingå i tillståndsansökan får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

6 §

Registrering av rymdföremål

Arbets- och näringsministeriet för ett offentligt register över rymdföremål. Verksamhetsutövaren ska till arbets- och näringsministeriet anmäla följande uppgifter om rymdföremål som sänts ut i omloppsbanan runt jorden eller någon annanstans i rymden:

- 1) utsändande stat eller stater,
- 2) verksamhetsutövarens namn,
- 3) beteckning eller registernummer på rymdföremålet,
- 4) rymdföremålets allmänna syfte,
- 5) tidpunkt och plats för utsändande samt uppsändningsanläggning,
- 6) parametrarna för rymdföremålets rörelsebanan, som omfattar
 - a) omloppstid,
 - b) banplanets lutning,
 - c) apogeum,
 - d) perigeum.

Närmare bestämmelser om registret över rymdföremål och de uppgifter som ska föras in i registret får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

7 §

Ansvar för skador och statens regressrätt

Skador som rymdföremål orsakat ersätts av statsmedel med undantag av skador som orsakats av verksamhetsutövaren.

Staten har rätt att av verksamhetsutövaren ta ut den ersättning som staten betalat en skadelidande till den del som verksamhetsutövaren med stöd av skadeståndslagen (412/1974) hade varit ansvarig för skadan gentemot den skadelidande.

Har en skada orsakats på jordens yta eller tillfogats ett luftfartyg som är i luften, dess passagerare eller någon som tillhör dess besättning, har staten med avvikelse från 2 mom. rätt att av verksamhetsutövaren ta ut den ersättning som staten betalat, trots att verksamhetsutövaren inte skulle ha förorsakat skadan uppsåtligt eller av vållande i enlighet med 2 kap. 1 § 1 mom. i skadeståndslagen.

Maximibeloppet för statens regressrätt enligt 3 mom. är 60 miljoner euro. Bestämmelsen om maximibelopp tillämpas emellertid inte, om verksamhetsutövaren har underlåtit att iakttä denna lag eller villkoren i ett tillstånd som beviljats med stöd av 5 §.

8 §

Försäkringsskyldighet

Verksamhetsutövaren ska teckna en försäkring mot skador som rymdverksamheten orsakar tredje parter, åtminstone upp till det maximibelopp för statens regressrätt som anges i 7 § 4 mom.

Arbets- och näringsministeriet får avstå från att kräva en sådan försäkring som avses i 1 mom., om

1) uppsändningsbolagets försäkring eller någon annan motsvarande försäkring till väsentliga delar täcker verksamhetsutövarens och statens ansvar för skador som rymdverksamheten orsakat tredje parter, eller

2) arbets- och näringsministeriet kan godkänna den risk för skador på jordens yta, i luften och i rymden som rymdverksamheten medför utifrån den bedömning av riskerna med rymdverksamheten som avses i 5 § 2 mom. 2 punkten.

RP 157/2017 rd

Närmare bestämmelser om den försäkring som avses i 1 mom. och om de förutsättningar som avses i 2 mom. får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

9 §

Säker rymdverksamhet

Rymdverksamheten ska bedrivas så att den inte orsakar någon särskild fara för människor, egendom eller allmän säkerhet. Den som deltar i utsändande, opererande eller återbördande av rymdföremål ska ha den kompetens för och erfarenhet av hanteringen av de funktioner som personen ansvarar för som uppdraget förutsätter.

Bestämmelser om verksamhet som äventyrar flygsäkerheten finns i 159 § i luftfartslagen (864/2014).

Närmare bestämmelser om säker rymdverksamhet samt om minimikraven på anordningar och funktioner som påverkar säkerheten och på personalens kompetens och erfarenhet får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

10 §

Miljöskydd och rymdskrot

Rymdverksamhet ska bedrivas på ett sätt som är hållbart med tanke på miljön och utnyttjandet av rymden. Verksamhetsutövaren ska i tillståndsansökan som gäller bedrivande av rymdverksamhet bedöma verksamhetens miljökonsekvenser på jordens yta, i atmosfären och i rymden samt lägga fram en plan på åtgärder för att förhindra och minska skadliga miljökonsekvenser. I tillståndsansökan ska kärnmaterial som eventuellt används i rymdföremålet uppges.

Verksamhetsutövaren ska i enlighet med allmänt godkända internationella anvisningar försöka se till att rymdverksamheten inte ger upphov till rymdskrot. Verksamhetsutövaren ska i synnerhet begränsa uppkomsten av rymdskrot i samband med rymdföremålets normala funktion, minska riskerna för att rymdföremålet går sönder och kolliderar i rymden samt försöka flytta ett rymdföremål som avslutat sitt uppdrag till en mindre använd omloppsbanan eller till atmosfären.

Närmare bestämmelser om bedömning av miljökonsekvenser och åtgärder som behövs för att undvika uppkomsten av rymdskrot får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

11 §

Överföring av rymdföremål och rymdverksamhet till någon annan

Det faktiska bestämmande inflytandet över ett rymdföremål och rymdverksamhet får överföras på en annan verksamhetsutövare eller ägare endast om arbets- och näringsministeriet har godkänt överföringen på förhand. Ministeriet får godkänna överföringen om de förutsättningar för tillstånd som anges i 5 § 2 mom. uppfylls. Ministeriet får förena sitt beslut om godkännande med de villkor som behövs med tanke på säkert bedrivande och övervakning av rymdverksamheten.

Om det faktiska bestämmande inflytandet enligt 1 mom. överförs till en verksamhetsutövare eller ägare som har säte i en annan stat, får arbets- och näringsministeriet kräva att staten i fråga på förhand ingår ett avtal med Finland om ansvar för skador som orsakas av rymdföremålet.

Närmare bestämmelser om ansökan om godkännande som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

3 kap.

Ändringar och övervakning

12 §

Uppgiftsskyldighet

Verksamhetsutövaren ska utan dröjsmål lämna arbets- och näringsministeriet uppgifter om ändringar som kan inverka på de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 5 § 2 mom., på tillståndsvillkoren eller på de uppgifter som ska föras in i registret över rymdföremål. Verksamhetsutövaren ska också utan dröjsmål meddela om det har inträffat ändringar i rymdföremålets ägarförhållanden och om rymdverksamheten har upphört.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska lämnas får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

13 §

Ändring och återkallelse av tillstånd

Arbets- och näringsministeriet får ändra eller återkalla ett tillstånd till bedrivande av rymdverksamhet, om

- 1) det i ansökan eller dess bilagor har getts felaktiga eller bristfälliga uppgifter som väsentligt har påverkat tillståndsprövningen,
- 2) verksamhetsutövaren inte längre uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 5 § 2 mom.
- 3) verksamhetsutövaren på ett väsentligt sätt har försummat eller brutit mot en skyldighet eller begränsning enligt denna lag eller mot tillståndsvillkoren, eller
- 4) det är nödvändigt att ändra eller återkalla tillståndet på grund av Finlands internationella utfästelser eller förpliktelser.

Innan ministeriet fattar ett beslut enligt 1 mom. ska det sätta ut en tidsfrist för verksamhetsutövaren att avhjälpa bristen, felet, överträdelserna eller försummelsen.

I beslutet om att ändra eller återkalla tillståndet får ministeriet ställa sådana villkor som behövs med tanke på säkerheten när rymdverksamheten fortsätter eller avslutas. När ministeriet återkallar ett tillstånd kan det också bestämma att verksamhetsutövaren ska överföra rymdverksamheten till en annan verksamhetsutövare som fortsätter verksamheten.

14 §

Övervakning

Arbets- och näringsministeriet övervakar att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas.

Verksamhetsutövaren ska årligen lämna arbets- och näringsministeriet en rapport över sin rymdverksamhet. Ministeriet har rätt att av verksamhetsutövaren få även andra uppgifter som det behöver för övervakningen.

RP 157/2017 rd

Närmare bestämmelser om innehållet i den rapport som avses i 2 mom. och om de uppgifter som behövs för övervakningen får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

15 §

Inspektionsrätt

Arbets- och näringsministeriet har inom ramen för den övervakning som avses i 14 § rätt att förrätta behövliga inspektioner av verksamhetsutövarens rymdverksamhet och rymdföremål. Ministeriet har rätt att anlita en oberoende sakkunnig för inspektionen. På sakkunniga tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar vid skötseln av uppdrag enligt denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

En tjänsteman eller oberoende sakkunnig som förrättar inspektion har rätt att i den omfattning som inspektionen kräver få tillträde till de lokaler och andra områden som är i verksamhetsutövarens besittning eller användning och används eller har använts för att bedriva rymdverksamhet och som är av betydelse för övervakningen av rymdverksamheten, samt att få studera handlingar och uppgifter som behövs med tanke på inspektionsuppdraget trots vad som föreskrivs om hemlighållande av uppgifter. Inspektion får inte förrättas i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Vid inspektioner ska 39 § i förvaltningslagen (434/2003) iakttas.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

16 §

Upphittade rymdföremål

Påträffar någon hittar ett föremål som kan antas härröra från ett rymdföremål, ska anmälan om fyndet utan dröjsmål göras till närmaste polis-, gränsbevaknings- eller militärmyndighet. Föremålet får inte bortföras eller rubbas utan tillstånd av en ovannämnd myndighet, om det inte finns synnerligen vägande skäl till det. Föremålet ska på begäran överlämnas till en ovannämnd myndighet.

Kostnaderna för anmälan enligt 1 mom. eller för tillvaratagande, förvaring, överlämnande eller återbördande av föremålet ersätts av statsmedel.

17 §

Utlåtanden

Arbets- och näringsministeriet kan i samband med uppdrag som avses i 5 §, 8 § 2 mom. och 11 § begära behövliga utlåtanden av andra myndigheter och av oberoende sakkunniga som företräder särskild sakkunskap. Ministeriet kan också begära utlåtanden i samband med bedömningen av förutsättningarna för att ändra eller återkalla ett tillstånd med stöd av 13 § eller i samband med övervakning som avses i 14 §.

18 §

Myndighetens rätt att få information

RP 157/2017 rd

Arbets- och näringsministeriet har trots sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter få sådana uppgifter om omständigheter som berör verksamhetsutövaren som är nödvändiga för att ministeriet ska kunna sköta sina uppdrag.

19 §

Vite

Arbets- och näringsministeriet kan förena ålägganden som det meddelat med stöd av 13 § 3 med vite.

20 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som arbets- och näringsministeriet har fattat med stöd av denna lag får sökas hos förvaltningsdomstolen genom besvär. Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

21 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bedriver rymdverksamhet utan tillstånd enligt 5 § eller godkännande enligt 11 §, eller
2) försummar den skyldighet att teckna försäkring som avses i 6 § eller den uppgiftsskyldighet som avses i 12 § eller 14 § 2 mom.
ska, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag för *rymdverksamhetsförseelse* dömas till böter.

Bestämmelser om straff för registeranteckningsbrott finns i 16 kap. 7 § i strafflagen (39/1889) och om straff för ingivande av osant intyg till myndighet 16 kap 8 § i den lagen.

22 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden (616/1970).

Rymdverksamhet som har inletts före ikraftträdandet av denna lag får fortsätta utan tillstånd enligt 5 § eller godkännande enligt 11 § i 12 månader från dagen för ikraftträdandet av lagen.

3.

Lag

om ändring av 2 § i hittegodslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hittegodslagen (778/1988) 2 § som följer:

2 §

Begränsning av tillämpningsområdet

Om följande slag av fynd föreskrivs särskilt:

- 1) fornföremål som avses i lagen om fornminnen (295/1963),
- 2) i vattenlagen (587/2011) avsett virke som blivit kvar i vattendrag vid flottning,
- 3) i sjölagen (674/1994) avsedda fartyg som är förolyckade eller i fara och ombordvarande gods för vars bärgning betalas bärgarlön,
- 4) rymdföremål som avses i lagen om rymdverksamhet (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 26 oktober 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Näringsminister Mika Lintilä

Fördragstext

KONVENTION OM REGISTRERING AV FÖREMÅL SOM HAR SÄNTS UT I YTTRE RYMDEN

CONVENTION ON REGISTRATION OF OBJECTS LAUNCHED INTO OUTER SPACE

Parterna i denna konvention,

The State Parties to this Convention,

som erkänner att det är av gemensamt intresse för hela mänskligheten att främja fredligt utforskande och utnyttjande av yttre rymden,

Recognizing the common interest of all mankind in furthering the exploration and use of outer space for peaceful purposes,

som erinrar om att fördraget av den 27 januari 1967 innehållande principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar, bekräftar att stater ska bära internationellt ansvar för sin nationella verksamhet i yttre rymden och hänvisar till den stat i vars register ett föremål som har sänts ut i yttre rymden finns infört,

Recalling that the Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies,³ of 27 January 1967 affirms that States shall bear international responsibility for their national activities in outer space and refers to the State on whose registry an object launched into outer space is carried,

som även erinrar om att avtalet av den 22 april 1968 om räddning och återsändande av rymdfarare samt om återlämnande av föremål som sänts ut i yttre rymden föreskriver att den utsändande myndigheten före återlämnandet av ett föremål som den har sänt ut i yttre rymden och som påträffats utanför myndighetens territorialgränser på begäran ska lämna uppgifter för identifiering av föremålet,

Recalling also that the Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts and the Return of Objects Launched into Outer Space⁶ of 22 April 1968 provides that a launching authority shall, upon request, furnish identifying data prior to the return of an object it has launched into outer space found beyond the territorial limits of the launching authority,

som vidare erinrar om att konventionen av den 29 mars 1972 om internationellt ansvar för skada som orsakas av rymdföremål fastställer internationella regler och förfaranden för de utsändande staternas ansvar för skada som deras rymdföremål har orsakat,

Recalling further that the Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects⁷ of 29 March 1972 establishes international rules and procedures concerning the liability of launching States for damage caused by their space objects,

som önskar föreskriva om nationell registrering hos de utsändande staterna av föremål som har sänts ut i yttre rymden, med beaktande av fördraget innehållande principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar,

Desiring, in the light of the Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies, to make provision for the national registration by launching States of space objects launched into outer space,

som vidare önskar upprätta ett centralregister över föremål som har sänts ut i yttre rymden, där införande ska vara obligatoriskt, och som ska föras av Förenta nationernas gene-

Desiring further that a central register of objects launched into outer space be established and maintained, on a mandatory basis, by the Secretary-General of the United Na-

ralsekreterare,

som även önskar tillhandahålla parterna i denna konvention ytterligare medel och förfaranden för att underlätta identifieringen av rymdföremål,

som anser att ett obligatoriskt system för registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden skulle underlätta i synnerhet identifieringen av dessa föremål och bidra till tillämpningen och utvecklingen av internationell rätt som gäller utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden,

har kommit överens om följande:

Artikel 1

I denna konvention avses med

a) uttrycket "utsändande stat"

(i) en stat som sänder ut ett rymdföremål eller medverkar vid utsändandet av ett rymdföremål,

(ii) en stat från vars territorium eller anläggning ett rymdföremål sänds ut,

b) uttrycket "rymdföremål" även beståndsdelar av ett rymdföremål liksom också dess bärraket och delar av den,

c) uttrycket "registerförande stat" den utsändande stat i vars register ett rymdföremål förs in i enlighet med artikel 2.

Artikel 2

1. När ett rymdföremål sänds ut i omloppsbana runt jorden eller längre bort, ska den utsändande staten registrera föremålet genom att föra in det i ett lämpligt register som staten själv för. Den utsändande staten ska meddela Förenta nationernas generalsekreterare att ett sådant register har upprättats.

2. Om ett sådant rymdföremål har två eller flera utsändande stater, ska staterna sinsemellan avgöra vilken av dem som registrerar föremålet i enlighet med punkt 1 i denna artikel, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i fördraget innehållande principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar, utan att det påverkar relevanta överenskommelser som har ingåtts eller kommer att ingås mellan de utsändande staterna om jurisdiktion och kon-

tions,

Desiring also to provide for States Parties additional means and procedures to assist in the identification of space objects,

Believing that a mandatory system of registering objects launched into outer space would, in particular, assist in their identification and would contribute to the application and development of international law governing the exploration and use of outer space,

Have agreed on the following:

Article I

For the purposes of this Convention:

(a) The term "launching State" means:

(i) A State which launches or procures the launching of a space object;

(ii) A State from whose territory or facility a space object is launched;

(b) The term "space object" includes component parts of a space object as well as its launch vehicle and parts thereof;

(c) The term "State of registry" means a launching State on whose registry a space object is carried in accordance with article II.

Article II

1. When a space object is launched into Earth orbit or beyond, the launching State shall register the space object by means of an entry in an appropriate registry which it shall maintain. Each launching State shall inform the Secretary-General of the United Nations of the establishment of such a registry.

2. Where there are two or more launching States in respect of any such space object, they shall jointly determine which one of them shall register the object in accordance with paragraph 1 of this article, bearing in mind the provisions of article VIII of the Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies, and without prejudice to appropriate agreements concluded or to be concluded among the launching States on juris-

troll över rymdföremål och personal som finns där.

3. Innehållet i varje register och villkoren för registerföringen fastställs av den registerförande staten.

Artikel 3

1. Förenta nationernas generalsekreterare ska föra en förteckning där de uppgifter som lämnats i enlighet med artikel 4 ska föras in.

2. Alla uppgifter i denna förteckning är offentliga.

Artikel 4

1. Varje registerförande stat ska så snart som möjligt lämna Förenta nationernas generalsekreterare följande uppgifter om varje rymdföremål som finns införd i dess register:

- a) namn på utsändande stat eller stater,
- b) lämplig beteckning eller registernummer på rymdföremålet,
- c) tidpunkt och område eller plats för utsändande,
- d) grundläggande parametrar för omloppsbanan, inbegripet
 - i) omloppstid,
 - ii) banplanets lutning,
 - iii) apogeum,
 - iv) perigeum,
- e) rymdföremålets allmänna syfte.

2. Varje registerförande stat kan med jämna mellanrum lämna Förenta nationernas generalsekreterare ytterligare uppgifter om rymdföremål som finns införda i dess register.

3. Varje registerförande stat ska så utförligt och snabbt som möjligt underrätta Förenta nationernas generalsekreterare om rymdföremål som den tidigare har lämnat uppgifter om och som har varit men inte längre är i omloppsbana runt jorden.

diction and control over the space object and over any personnel thereof.

3. The contents of each registry and the conditions under which it is maintained shall be determined by the State of registry concerned.

Article III

1. The Secretary-General of the United Nations shall maintain a Register in which the information furnished in accordance with article IV shall be recorded.

2. There shall be full and open access to the information in this Register.

Article IV

1. Each State of registry shall furnish to the Secretary-General of the United Nations, as soon as practicable, the following information concerning each space object carried on its registry:

- (a) Name of launching State or States;
- (b) An appropriate designator of the space object or its registration number;
- (c) Date and territory or location of launch;
- (d) Basic orbital parameters, including:
 - (i) Nodal period;
 - (ii) Inclination;
 - (iii) Apogee;
 - (iv) Perigee;
- (e) General function of the space object.

2. Each State of registry may, from time to time, provide the Secretary-General of the United Nations with additional information concerning a space object carried on its registry.

3. Each State of registry shall notify the Secretary-General of the United Nations, to the greatest extent feasible and as soon as practicable, of space objects concerning which it has previously transmitted information, and which have been but no longer are in Earth orbit.

Artikel 5

Om ett rymdföremål som har sänts ut i omloppsbanan runt jorden eller längre bort har märkts med en beteckning och/eller ett registernummer enligt artikel 4.1 b, ska den registerförande staten underrätta generalsekreteraren om detta när den lämnar uppgifter om rymdföremålet i enlighet med artikel 4.

Generalsekreteraren ska föra in denna underrättelse i registret.

Artikel 6

Om en part genom att tillämpa bestämmelserna i denna konvention inte har kunnat identifiera ett rymdföremål som har orsakat denna eller någon av dess fysiska eller juridiska personer skada, eller som kan vara farligt eller skadligt, ska övriga parter i konventionen, i synnerhet sådana som förfogar över kontroll- och spåringsanläggningar, göra sitt bästa för att tillmötesgå en begäran från denna part eller från generalsekreteraren på dess vägnar om identifieringen av föremålet på rättvisa och skäliga villkor. Den part som framför en sådan begäran ska lämna så utförliga uppgifter som möjligt om tid, art och omständigheter vad beträffar de händelser som ligger till grund för begäran. De berörda parterna ska sinsemellan komma överens om arrangemangen för sådant bistånd.

Artikel 7

1. Med undantag av artiklarna 8—12 ska hänvisningarna till stater i denna konvention tillämpas på varje internationell mellanstatlig organisation som bedriver rymdverksamhet, om organisationen förklarar att den antar de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i denna konvention och om majoriteten av organisationens medlemsstater är parter i denna konvention och i fördraget innehållande principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar.

Article V

Whenever a space object launched into Earth orbit or beyond is marked with the designator or registration number referred to in article IV, paragraph 1 (b), or both, the State of registry shall notify the Secretary-General of this fact when submitting the information regarding the space object in accordance with article IV.

In such case, the Secretary-General of the United Nations shall record this notification in the Register.

Article VI

Where the application of the provisions of this Convention has not enabled a State Party to identify a space object which has caused damage to it or to any of its natural or juridical persons, or which may be of a hazardous or deleterious nature, other States Parties, including in particular States possessing space monitoring and tracking facilities, shall respond to the greatest extent feasible to a request by that State Party, or transmitted through the Secretary-General on its behalf, for assistance under equitable and reasonable conditions in the identification of the object. A State Party making such a request shall, to the greatest extent feasible, submit information as to the time, nature and circumstances of the events giving rise to the request. Arrangements under which such assistance shall be rendered shall be the subject of agreement between the parties concerned.

Article VII

1. In this Convention, with the exception of articles VIII to XII inclusive, references to States shall be deemed to apply to any international intergovernmental organization which conducts space activities if the organization declares its acceptance of the rights and obligations provided for in this Convention and if a majority of the States members of the organization are States Parties to this Convention and to the Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including

2. Stater som är medlemmar i en sådan organisation och som är parter i denna konvention ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att organisationen ger en förklaring i enlighet med föregående punkt.

Artikel 8

1. Denna konvention är öppen för undertecknande av alla stater vid Förenta nationernas huvudkontor i New York. En stat som inte undertecknar denna konvention före dess ikraftträdande enligt punkt 3 i denna artikel kan ansluta sig till den när som helst.

2. Denna konvention ska ratificeras av de stater som har undertecknat den. Ratifikations- och anslutningsinstrumenten ska deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

3. Denna konvention träder i kraft mellan de stater som har deponerat ratifikationsinstrument när det femte ratifikationsinstrumentet deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

4. För de stater vars ratifikations- eller anslutningsinstrument deponeras efter denna konventions ikraftträdande träder konventionen i kraft den dag då ratifikations- eller anslutningsinstrumenten deponeras.

5. Generalsekreteraren ska omedelbart underrätta alla stater som har undertecknat denna konvention eller anslutit sig till den om datum för undertecknande av konventionen, datum för deponering av ratifikations- eller anslutningsinstrument och datum för konventionens ikraftträdande samt om andra meddelanden som gäller konventionen.

Artikel 9

Varje part i denna konvention får föreslå ändringar i konventionen. Ändringarna träder i kraft för varje part som godkänner ändringarna när en majoritet av parterna har godkänt dem, och därefter för varje part den dag den godkänner ändringarna.

the Moon and Other Celestial Bodies.

2. States members of any such organization which are States Parties to this Convention shall take all appropriate steps to ensure that the organization makes a declaration in accordance with paragraph 1 of this article.

Article VIII

1. This Convention shall be open for signature by all States at United Nations Headquarters in New York. Any State which does not sign this Convention before its entry into force in accordance with paragraph 3 of this article may accede to it at any time.

2. This Convention shall be subject to ratification by signatory States. Instruments of ratification and instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. This Convention shall enter into force among the States which have deposited instruments of ratification on the deposit of the fifth such instrument with the Secretary-General of the United Nations.

4. For States whose instruments of ratification or accession are deposited subsequent to the entry into force of this Convention, it shall enter into force on the date of the deposit of their instruments of ratification or accession.

5. The Secretary-General shall promptly inform all signatory and acceding States of the date of each signature, the date of deposit of each instrument of ratification of and accession to this Convention, the date of its entry into force and other notices.

Article IX

Any State Party to this Convention may propose amendments to the Convention. Amendments shall enter into force for each State Party to the Convention accepting the amendments upon their acceptance by a majority of the States Parties to the Convention and thereafter for each remaining State Party to the Convention on the date of acceptance by it.

Artikel 10

Tio år efter att denna konvention har trätt i kraft ska frågan om en översyn av konventionen föras upp på den preliminära dagordningen vid Förenta nationernas generalförsamling som med hänsyn till hur konventionen har tillämpats ska överväga huruvida konventionen behöver ändras. När som helst efter att konventionen har varit i kraft i fem år ska en konferens mellan parterna dock sammankallas för översyn av konventionen, om en tredjedel av parterna i denna konvention så begär och majoriteten av parterna instämmer. Denna översyn ska i synnerhet beakta alla betydande tekniska framsteg, inbegripet sådana som hänför sig till identifiering av rymdföremål.

Artikel 11

Varje part i denna konvention kan frånträda konventionen ett år efter dess ikraftträdande genom att skriftligen meddela detta till Förenta nationernas generalsekreterare. Frånträddandet träder i kraft ett år efter den dag då underrättelsen togs emot.

Artikel 12

Originalen till denna konvention, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter är lika giltiga, deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare, som ska lämna bestyrkta kopior av konventionen till alla stater som har undertecknat konventionen eller anslutit sig till den.

Till bevis på detta har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina regeringar, undertecknat denna konvention, som har öppnats för undertecknande i New York den 14 januari 1975.

Article X

Ten years after the entry into force of this Convention, the question of the review of the Convention shall be included in the provisional agenda of the United Nations General Assembly in order to consider, in the light of past application of the Convention, whether it requires revision. However, at any time after the Convention has been in force for five years, at the request of one third of the States Parties to the Convention and with the concurrence of the majority of the States Parties, a conference of the States Parties shall be convened to review this Convention. Such review shall take into account in particular any relevant technological developments, including those relating to the identification of space objects.

Article XI

Any State Party to this Convention may give notice of its withdrawal from the Convention one year after its entry into force by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such withdrawal shall take effect one year from the date of receipt of this notification.

Article XII

The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall send certified copies thereof to all signatory and acceding States.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention, opened for signature at New York on the fourteenth day of January, one thousand nine hundred and seventy-five.

3.

Lag

om ändring av 2 § i hittegodslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hittegodslagen (778/1988) 2 § som följer:

Nyvarande lag

2 §

Fynd om vilka stadgas särskilt

Om följande slag av fynd *stadgas* särskilt:
1) föremål som avses i lagen om fornminnen (295/63),
2) vid flottning i vattendrag *kvarblivet virke om vilket stadgas* i vattenlagen (264/61),
3) i sjölagen (167/39) *nämnda* fartyg som är förolyckade eller i fara och ombordvarande gods för vars bärgning betalas bärgarlön samt
4) rymdföremål *om vilka stadgas i lagen om räddning och återsändande av rymdfarare och återsändande av föremål som utsänts i rymden* (616/70).

Proposition

2 §

Begränsning av tillämpningsområdet

Om följande slag av fynd *föreskrivs* särskilt:
1) fornföremål som avses i lagen om fornminnen (295/1963),
2) i vattenlagen (587/2011) *avsett* virke *som blivit kvar* i vattendrag vid flottning,
3) i sjölagen (674/1994) *avsedda* fartyg som är förolyckade eller i fara och ombordvarande gods för vars bärgning betalas bärgarlön,
4) rymdföremål *som avses i lagen om rymdverksamhet* (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .
